

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૫૦/-

વર્ષ : ૪૩મું
જુલાઈ - ૨૦૧૮
અંક : ૪૮૨

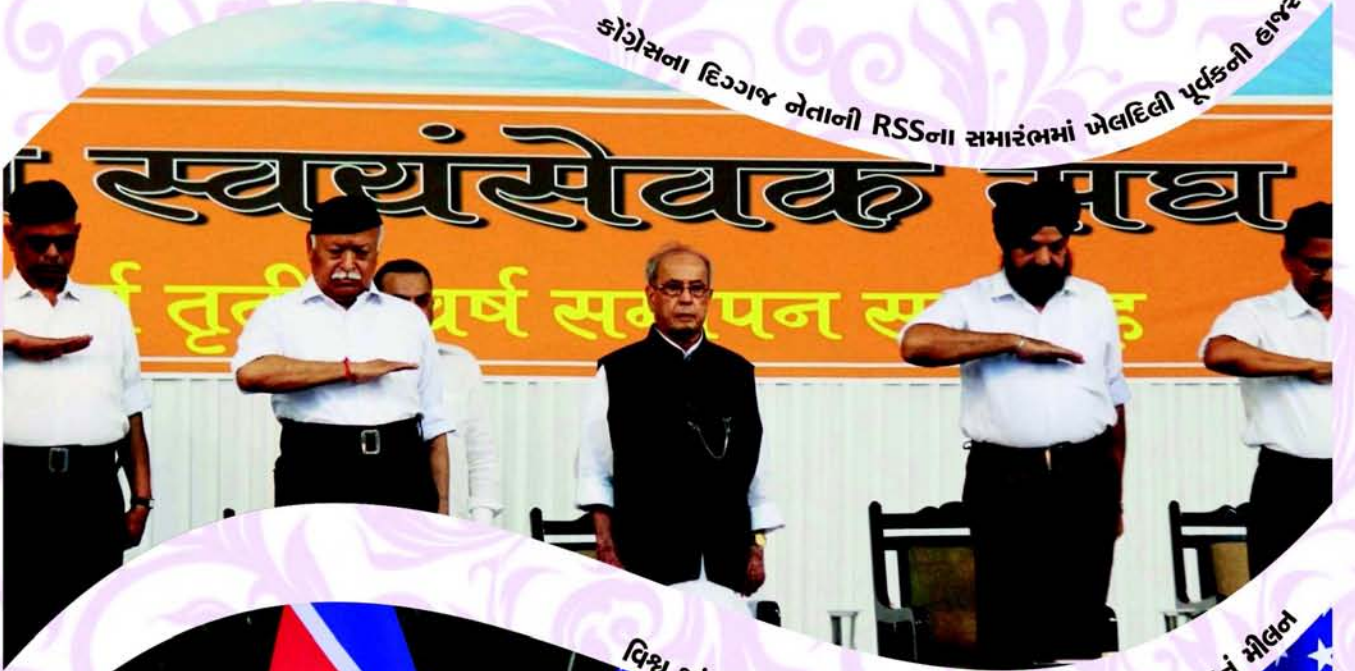
મંગલ મંદિર • જુલાઈ-૨૦૧૮ • ૧
(કુલ પાના : ૯૨)

મંગલ મંદિર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનું માસિક મુખપત્ર

કોંગ્રેસના દિગ્ગજ નેતાની RSSના સમારંભમાં ખેલદિલી પૂર્વકની હાજરી

વિશ્વ શાંતીના પ્રયાસ માટે કિમ જોંગ યુન અને ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પનું મીલન

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

માતુશ્રી સાકરબહેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય-સુખીમવાલા)

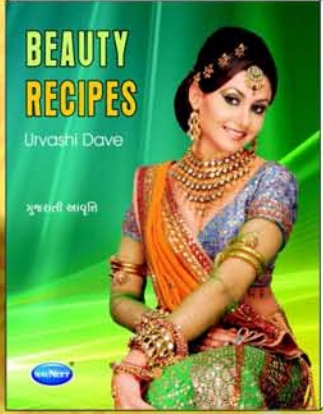
શ્રી કચ્છી જૈન ભવન

૪૩-૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬

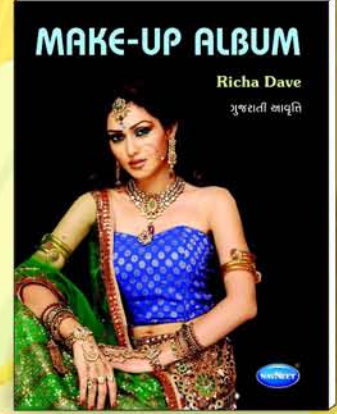
ફોન : (079) 2657 8892, 2658 1501, 2657 9469 ફેક્સ : (079) 2658 2060

Email : kjssmangalmandir@gmail.com • website : www.kuthijainahd.org

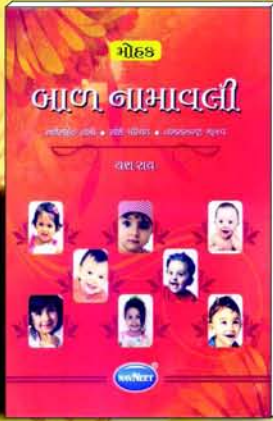
‘નવનીત’નાં શ્રેષ્ઠ સૌંદર્યલક્ષી પ્રકાશનો

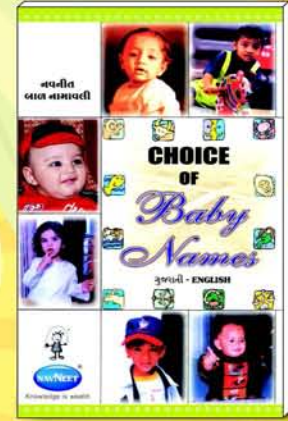
આ પ્રકાશનો અંગ્રેજી, હિન્દી અને મરાઠી ભાષાઓમાં પણ ઉપલબ્ધ છે.

‘નવનીત’નાં ‘નામાવલી’નાં મોહક પ્રકાશનો

આ પ્રકાશનો અંગ્રેજી, હિન્દી અને મરાઠી ભાષાઓમાં પણ ઉપલબ્ધ છે.

‘નવનીત’નાં ‘વાનગી’ ઉપર શ્રેષ્ઠ પ્રકાશનો

- ❖ અનેરી વાનગીઓ
- ❖ અનેરી લો કેલરી વાનગીઓ
- ❖ અનેરી પનીર વાનગીઓ
- ❖ અનેરી જૈન વાનગીઓ
- ❖ અનેરી શાકભાજીઓ
- ❖ અનેરી ચાઈનીઝ એન્ડ મેક્સિકન
- ❖ અનેરી ઈઝી ડુ કુક ફોર ટીનએજર્સ
- ❖ વન્ડરફૂલ ડેઝર્ટ
- ❖ વન્ડરફૂલ માઈક્રોવેવ વાનગીઓ

આપના શહેરના બધા બુકસેલર્સને ત્યાં મળે જ છે અથવા મંગાવી આપશે.

(આ બધાં પ્રકાશનો અંગ્રેજી, હિન્દી તથા મરાઠી ભાષાઓમાં પણ મળે છે.)

Knowledge is wealth

NAVNEET EDUCATION LIMITED

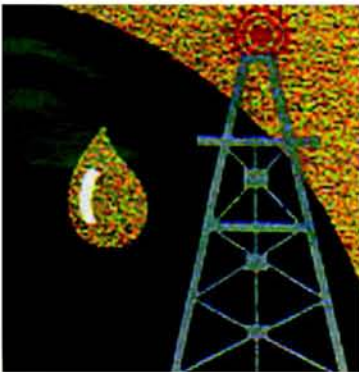
Correspondence Address : Navneet House, Gurukul Road, Memnagar, Ahmedabad – 380 052. India
Phone : (079) 6630 5000, 6630 5001, 2745 1000 • Fax : (079) 6630 5011, 2748 8000
email : navneet.ahd@navneet.com • Website : www.navneet.com

Available on HIRE

- Gas Engine Driven Generators
Range : 50 KVA to 10 Mega Watts
- Gas Engine Driven Gas Compressors
Range : 10 HP to 8000 HP
- Oil & Gas Processing Equipments Readily Available
- Work Over Rig 100 Ton, 50 Ton & 30 Ton Capacity
- 120 kg/cm² Air Compressors

We Provide

- Complete equipment Readily Available
- Spare Parts
- Operation & Maintenance
- Engineering Consultancy

Corporate Office :

Deep Industries Limited

6th Floor, N.G. Tower, Opp. Fun Republic Cinema,
S.G. Highway, Ahmedabad - 380 015.
Tel # 91-79-26862076/78
Fax # 91-79-26862077

Registered Office :

Deep Industries Limited

Opp. Suryanarayan Bunglows,
State Highway, Motera,
Dist. Gandhinagar.
Phone # 91-79-27571128
Fax # 91-79-27502464
Email info@deepindustries.com

AN ISO 9001 - 2000 COMPANY

ચાતુર્માસને સફળ કરે એવાં અધ્યાત્મ-પ્રેરક પુસ્તકો

**આવાં અન્ય
અનન્ય પુસ્તકો
ખરીદવાનાં
અમદાવાદનાં
ગ્રંથતીર્થો**

**ગૂર્જર
ગ્રંથરત્ન
કાર્યાલય**

ગૂર્જર સાહિત્યભવન

રતનપોળનાકા સામે, ગાંધી માર્ગ,
અમદાવાદ - 380 001
ફોન : 079-22144663.
e-mail : goorjar@yahoo.com

ગૂર્જર સાહિત્ય પ્રકાશન

102, લેન્ડમાર્ક બિલ્ડિંગ, ટાઈટેનિયમ
સિટીસેન્ટર પાસે, સીમા હોલની સામે,
100 ફૂટ રોડ, પ્રહલાદનગર,
અમદાવાદ-15 ફોન : 26934340,
મો. 9825268759
ઇમેલ :
gurjarprakashan@gmail.com

પંડિત સુખલાલજી

સમાજ, ધર્મ અને સંસ્કૃતિ	130
જૈન ધર્મ અને દર્શન	200
પરિશીલન	150
દાર્શનિક ચિંતન	155
અર્થ	100
અનેકાંત ચિંતન	180

રતિલાલ ડી. દેસાઈ

અમૃત સમીપે	360
જિનમાર્ગનું જતન	280
જિનમાર્ગનું અનુશીલન	300

રોહિત શાહ

મારા મહાવીર, તારા મહાવીર	60
શ્રાવક ધર્મનું શિખર : વેયાવચ્ચ	40

આચાર્ય વાત્સલ્યદીપસૂરિ

જૈન સજ્જાય અને મર્મ	70
સુખ તમારી પ્રતીક્ષા કરે છે	30
અક્ષર અને અસ્તિત્વ	100
ભગવાન મહાવીરની આગમવાણી	40
યોગનિષ્ઠ આચાર્યશ્રીની આતમવાણી	50
પ્રભાવના	12
Jain Dharma	100
જૈનોપનિષદ	65
શ્રી જૈન મહાવીર ગીતા : એક દર્શન	350

ચંદ્રદાસ ત્રિવેદી

જૈન આચારમીમાંસા	80
ધ્યાનવિચાર	100

દર્શના ધોળકિયા

શ્વાસમાં વાગે શંખ	225
-------------------	-----

હસુ યાજ્ઞિક

લોકધર્મ દેવ-દેવી, પંથો અને કથાઓ	200
તિબેટની તંત્રસાધના	100

કાંતિલાલ કાલાણી

ભીતર ઊતરી જો અજવાળાં	60
હરિના હસ્તાક્ષર	45
સતને સથવારે	100
યથાર્થતાની ઉપાસના	100
દિવ્યદર્શન	100
પરમ તત્ત્વને પંથે	90

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

મહાભારતનું ચિંતન	275
રામાયણનું ચિંતન	170
સિક્ખ (શીખ) ધર્મના પક્ષમાં	110
ભારતીય દર્શનો	100
શિવતત્ત્વનિર્દેશ	80
શું ઈશ્વર અવતાર લે છે ?	50
ગીતાજીનું ચિંતન	500
બૌદ્ધ ધર્મ ચિંતન	120
વિષ્ણુસહસ્રનામ : ખંડ-1, 2	500
હનુમાનચાલીસા	50
શ્રી કબીરજીનું ચિંતન	100
ગંગાસતીની અમરવાણી	250

સ્વામી અધ્યાત્માનંદ

ગીતા નવનીતમ્ (પુરસ્કૃત)	125
-------------------------	-----

જી. કે. મંકોડી

પિછાણ તારા પંડને	400
હિમગિરિનાં શિખરોનો આધ્યાત્મિક સાદ	240

દોલતભાઈ દેસાઈ

ક્ષણે ક્ષણે શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા પુ.૩	400
આપણા દુઃખનું નિવારણ : ગીતા	100

ડૉ. રાજકુમાર ટોપણદાસણી

શિવમેનેજમેન્ટ	170
હે, વત્સ !	165

મૃદુલા મારફતિયા

છાંદોગ્ય ઉપનિષદ	350
ગીતા જીવનની આચારસંહિતા	180
તૈત્તિરીયોપનિષદ	130

રમેશ સંકેરી

બ્રહ્મ સત્યથી જગત સત્ય ભણી	100
જ્ઞાતથી અજ્ઞાત ભણી	100

સી. રાજગોપાલાચારી

મહાભારત (તમિલ)	300
રામાયણ (તમિલ)	300

ડૉ. મહેબૂબ દેસાઈ

સૂફીજન તો તેને રે કહીએ	90
માનવધર્મ ઇસ્લામ	70

છેલ્લા ૪૨ વર્ષથી દર મહિનાની ૫ તારીખે નિયમિતપણે પોસ્ટ કરવામાં આવતું “શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ”નું મુખપત્ર

“મંગલ મંદિર”

મુખ્ય કાર્યાલય

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન,

૪૩-૪૪, શ્રી બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.
ફોન : (૦૭૯) ૨૬૫૭૮૮૯૨, ૨૬૫૮૧૫૦૧
ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૬૫૮૨૦૬૦
ઈ-મેઇલ : kutchijainamd@gmail.com
વેબ-સાઈટ : www.kutchijainahd.org

તંત્રી

પ્રતાપ નારાયણ દેસ

અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ લેખો તથા અન્ય વિભાગની માહિતીઓ સાથે તંત્રીમંડળ સહમત છે તેમ માની લેવું જરૂરી નથી. રજૂ થયેલ વિચારો જે તે વ્યક્તિના હોય છે, જેની નોંધ લેવા વિનંતી.

લેખકોને નમ્ર વિનંતી

‘મંગલ મંદિર’માં પ્રગટ કરવા માટે વિપુલ પ્રમાણમાં લેખ સામગ્રી અમને મળતી રહે છે અને એટલે સ્વીકૃત કૃતિઓને પ્રગટ કરવાનું પણ સ્વાભાવિક રીતે વિલંબાય. મંગલ મંદિરના ઘોરણને ધ્યાનમાં લઈ, પોતાની રચના મોકલતી વખતે લેખક સ્વવિવેક દાખવે તેવી વિનંતી છે. એક સાથે એકથી વધુ કૃતિઓ ન મોકલવા વિનંતી. ભાષાદોષ અને લાંબા લેખો અસ્વીકાર્ય બનશે તેની નોંધ લેવા વિનંતી. લેખમાં એકની એક વાતનું પુનરાવર્તન (રિપિટેશન) ટાળવું જરૂરી છે. કૃતિની હસ્તપ્રત સ્વચ્છ અને સુવાચ્ય હોવી જોઈએ. આશા છે કે, આ બાબતમાં લેખક મિત્રોનો સહકાર અમને મળી રહેશે.

— મુખ્યતંત્રી

અનુક્રમણિકા

તંત્રી લેખ :

- વિચારધારાની સંકુચિત લક્ષમણરેખાઓ ઓળંગવી જરૂરી ૭
- આગામી કાર્યક્રમોની એક ઝલક ૮

લેખ વિભાગ

કચ્છની રસધાર

- રમૂજનો રાજા ગોવિંદો જોશી દુલેરાય કારાણી ૯

કચ્છી કથા

- કામઈ માતા સ્વામી સચ્ચિદાનંદ ૧૨

કચ્છ વિશેષ

- કચ્છના દરિયામાં ખેલાયો અગનખેલ નરેશ અંતાણી ૧૩

ધારાવાહિક નવલકથા

- છોરાંવછોઈ – (૨૧)
રતનનું ગરગેણું : એ નવા ઘેર ગઈ હંસરાજ સાંખલા ૧૫

વાર્તા

- લાક્ષાગૃહ માવજી મહેશ્વરી ૧૮

કથા

- પ્રેમની ભાષા ડૉ. આઈ.કે. વીજળીવાલા ૨૧
- કેલેન્ડરનું પાનું પવનમાં ફંગોળાતું હતું રાઘવજી માધડ ૨૩
- અઠે દુવારકા નાનાભાઈ જેઠલિયા ૨૫
- મિતા નદુભાઈ કે. જોષી ૨૭

પાથોચ

- જીવનને પ્રમાણવાની વાત સુરેશ દલાલ ૨૮
- અપેક્ષા ઓછી રાખો ભૂપત વડોદરિયા ૨૯

અર્થકારણ

- મૂડીવાદનું ભવિષ્ય પ્રવીણ ક. લહેરી ૩૦

શિક્ષણ

- મા-બાપ તરીકે આપણે આપણી ફરજ બજાવી છે ખરી? ડૉ. રઘશ મનીઆર ૩૪

અતીતની ઝાંખી

- આયના મહેલના રજવાડી ઠાઠની ઝલક આપતો ખંડ ડૉ. મિહિર એમ. વોરા ૩૫
- ભારતીય સામ્રાજ્યોના કિલ્લા : ગોલકોંડા - ચંદ્રગિરિ કિલ્લાઓનું પરિભ્રમણ ભરત‘કુમાર’ પ્રા. ઠાકર ૩૭

સાંપ્રત

- જૈવ ત્રાસવાદનો સામનો કરવા ભારત કેટલું સજ્જ પ્રા. બી.સી. પટેલ ૪૦

સંશોધન

- પ્રાણીઓના અવયવોમાંથી બનશે માનવ-અંગો ડૉ. કિશોર પંડ્યા ૪૧

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના
“પદાધિકારીશ્રીઓ”

મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી

શ્રી પ્રતાપ નારાયણ દંડ
ઘર : ૦૭૯- ૨૬૪૦૫૦૪૭ મો. ૯૪૨૬૭ ૨૫૬૧૯

ઉપપ્રમુખ-૧

શ્રી મનુભાઈ ગોવિંદલાલ શાહ
ઘર : ૨૬૪૪ ૬૪૧૩, ઓ. ૨૬૪૦ ૧૧૫૦
મો. ૯૮૨૫૦ ૩૧૫૨૮

ઉપપ્રમુખ-૨

શ્રી શાંતિલાલ મુળજી સાવલા
ઘર : (૦૨૭૧૭) ૨૩૪૪૫૫ મો. ૯૮૨૫૦ ૪૮૬૪૫

માનદ મંત્રી

શ્રી કાંતિલાલ રામજી શાહ
ઘર : ૨૬૪૨૩૮૯૫, ઓ. : ૨૫૮૯૪૫૫૬/૨૫૮૩૩૮૯૮
મો. ૯૩૨૮૦ ૦૧૧૪૦

સહમંત્રી

શ્રી હસમુખ બાબુભાઈ શાહ (ખાંડવાલા)
ઘર : ૨૬૬૦૩૪૫૮, ઓ. : ૨૬૬૦૫૪૫૩
મો. ૯૮૨૫૦ ૪૦૬૬૬

ખજાનચી

શ્રી ચંદ્રકાંત દામજી શાહ
ઘર : ૨૬૬૦૫૨૨૫

સહ ખજાનચી

શ્રી રમણિકલાલ કુંવરજી ગોસર
ઘર : ૨૬૬૫૦૨૯૯, મો. ૯૪૨૮૩ ૫૧૩૭૦

શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહનું સરનામું :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
સંચાલિત
શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ
અરિહંતનગર દેરાસરની સામે,
ગાંધી વિદ્યાલયની ગલીમાં, રચના સ્કૂલની પાછળ,
રાજસ્થાન હોસ્પિટલ પાસે, શાહીબાગ,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૪.
ફોન : ૦૭૯-૨૨૮૮૪૫૪૭

સેવા ભવનનું સરનામું :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
માતૃશ્રી કંકુબહેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા) સેવા
ભવન, એસ. ટી સ્ટેન્ડ પાસે,
સત્કાર ગેસ્ટ હાઉસની સામે, રૂગનાથપુરા,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨. ફોન : ૦૭૯-૨૫૪૬૧૨૭૦

‘મંગલ મંદિર’ના અંકો સમાજની વેબસાઈટ

www.kutchhijainahd.org

ઉપર... ઉપરાંત...

www.hellokutchis.com

ઉપર વાંચી શકાય છે.

લલિત નિબંધ

- અંધકારનું અજવાળું..... ભાગ્યેશ જહા ૪૩

સમાજ ચિંતન

- આધુનિક પુરુષો ઇલા કે. શાહ ૪૪

ચિંતન

- સુખ માનવ અધિકાર છે ગુણવંત શાહ ૪૬
- આવતીકાલનો મનુષ્ય કેવો હશે! હરેશ ધોળકિયા ૪૭

ધર્મ ચિંતન

- હંસા, ચરો મોતીનો ચારો પ.પૂ. શ્રીમદ્ વિજયપૂર્ણચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ ૪૮

પ્રતિભા

- ભારત-કોકિલા : સરોજિની નાયડુ ધીરુભદ્રેન પટેલ ૫૧

વિભૂતિ

- મૌલાના અબ્દુલકલામ આઝાદ ડૉ. મહેબુબ દેસાઈ ૫૧

સ્વાસ્થ્ય

- શું આત્મહત્યાના વિચારો / પ્રયાસ ખીમારી છે? - ભાગ-૨. ડૉ. મણિલાલ ગડા, ડૉ. દિપ્તી શાહ (ગડા) ૫૩
- શતાયુ જીવન જીવવાનું સ્વપ્ન સાકાર કરો ડૉ. વિનુભાઈ પટેલ ૫૫

પ્રવાસ

- વાઘા બોર્ડર ડૉ. સુધીર ચી. મોદી ૫૮

હાસ્ય

- મુદત નાખો..... શાહબુદ્દીન રાઠોડ ૫૮
- અખબારી ભવિષ્ય ક્યારેય ખોટું નથી હોતું..... પિનોદ ભટ્ટ ૬૧
- ધન હોય કે ધાન જગદીશ ત્રિવેદી ૬૩

નિયમિત વિભાગો

- બાલુડેં જ્યું ગાલિયું..... ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા ૬૫
- અન્ય સંસ્થાઓના સમાચાર ૬૬
- Nano Nine શબ્દ રમત-૧૪૨ સંકલન : રજનીકાંત પારેખ ૬૭
- Nano Nine Sudoku (ક્રમાંક : ૧૦૯૯)..... સંકલન : રજનીકાંત પારેખ ૬૮
- જાણવા જેવું..... સંકલન : રજનીકાંત પારેખ ૭૦
- વલોવતન સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ ૭૩
- માહિતી : વિવિધ સરકારી યોજનાઓનો
લાભ લેવા માટે જરૂરી આધાર પુરાવાઓની યાદી..... સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ ૭૫
- સમાજ દર્પણ ૭૭
- સંસ્થા સમાચાર ૭૮
- અલ્પ સંખ્યકો માટે શૈક્ષણિક લોન યોજના ૮૫
- ઊડતી નજરે ૮૬
- સમાજના સભ્યો જોગ :
મુખ્યમંત્રી અમૃતમ મા યોજના અને મુખ્યમંત્રી અમૃતમ મા વાત્સલ્ય યોજના..... ૮૭

તંત્રી લેખ**વિચારધારાની સંકુચિત લક્ષમણરેખાઓ ઓળંગવી જરૂરી**

વિવિધ સમસ્યાઓથી ઘેરાયેલ રાષ્ટ્રને સાંસ્કૃતિક રાષ્ટ્રવાદ અને હિંદુત્વની વ્યાપક અવધારણાથી સુવિદિત કરવાના શુભાશય સાથે સને ૧૯૨૨માં નાગપુરના પ્રખર લોકસેવક ડૉ. કેશવ બલીરામ હેડગેવારે તત્કાલીન ઈંડિયન નેશનલ કોંગ્રેસથી અલગ થઈ રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘની સ્થાપના કરી હતી. ગાંધીજી અને મોતીલાલ નહેરુ તથા મદનમોહન માલવીય જેવા કોંગ્રેસના અગ્રણી કાર્યકરો માટે દેશની આઝાદી, એ ચરમ લક્ષ્ય હતું. તેઓ નશાબંધી અને અસ્પૃશ્યતા નિવારણ જેવા રચનાત્મક કાર્યક્રમો પણ પૂરજોશમાં ચલાવતા હતા. પરંતુ આર્યાવર્તના ભવ્ય અતીત અને પરાક્રમી પૂર્વજોએ આતતાયીઓ સામે કેવી જીવ સટોસટ ઝીંક ઝીલી હતી એનો અલ્પશિક્ષિત અને મહદંશે નિરક્ષર ભારતીય પ્રજાને ભાગ્યે જ ખ્યાલ હતો. એ ભવ્ય અસ્મિતાબોધ જાગ્રત કરવાની જરૂર હતી. પરંતુ એ માટે કોંગ્રેસ પાસે વખત જ ક્યાં હતો? ભારત માતાને એના પૂર્ણ વૈભવ સાથે સમસ્ત વિશ્વમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાના શુભ ઈરાદા સાથે રાષ્ટ્રીય સ્વયં સેવક સંઘનું શાખા કાર્ય આરંભાયું જે કાળક્રમે આ સંસ્થાને વિશ્વના સૌથી મોટા સ્વૈચ્છિક સંગઠન તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવામાં કામચાબ રહ્યું. ડૉ. હેડગેવારની શિસ્તબદ્ધ સ્વયંસેવકો તૈયાર કરી રાષ્ટ્રને સમર્પિત કરવાની આ પ્રવૃત્તિથી તત્કાલીન વરિષ્ઠ કોંગ્રેસી નેતાઓ પ્રભાવિત હતા. ખુદ મહાત્મા ગાંધી, પંડિત જવાહરલાલ નહેરુ અને અન્ય વરિષ્ઠ નેતાઓએ સંઘની રચનાત્મક પ્રવૃત્તિને નિહાળી ગૌરવ અનુભવ્યું હતું અને એનાં છુટ્ટે મોઢે વખાણ કર્યાં હતાં. કમનસીબે ગાંધીજીની હત્યામાં સંઘની સંડોવણીનો આક્ષેપ થયેલો. જેથી દેશના નાયબ વડાપ્રધાન અને ગૃહમંત્રી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલે થોડાં સમય પૂરતો આરએસએસ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો. જો કે સમય જતાં આવા આક્ષેપો તથ્યહીન પુરવાર થયા હતા અને એ જ સરદાર પટેલ તથા પંડિત જવાહરલાલ નહેરુ અને ખુદ ઈંદિરા ગાંધીએ સંઘનાં સેવાકાર્યો નિહાળી પ્રસન્નતા અનુભવી હતી. રાષ્ટ્રપતિ એપીજે અબ્દુલ કલામે અને દેશના મહાન સંતો તથા વિચારકોએ સંઘના પ્રકલ્પો નિહાળી રાજીપો વ્યક્ત કર્યો હતો. તાજેતરમાં સંઘના સ્વયંસેવકોના તાલીમ વર્ગોની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે સંઘના સર્વોચ્ચ અગ્રણી મોહનજી ભાગવતના નિમંત્રણને માન આપી પૂર્વ કેન્દ્રીય મંત્રી અને દેશના રાષ્ટ્રપતિપદે ગૌરવપૂર્વક કામગીરી બજાવી નિવૃત્ત થયેલા વરિષ્ઠતમ કોંગ્રેસી નેતા પ્રણવ મુખર્જીએ ઉપસ્થિત રહી પ્રેરક પ્રવચન કર્યું. એમણે રાષ્ટ્રવાદની ભારતીય પરિભાષા યુરોપ - અમેરિકા જેવા પાશ્ચાત્ય દેશોની વ્યાખ્યા કરતાં ઘણી વ્યાપક હોવાની અને આખી પૃથ્વીને પરિવાર માનવાની આર્ષ વિભાવનાની ચર્ચા કરી. એમણે છેક આદિકાળથી વર્તમાન પર્યંત ભારતના ભવ્ય ઇતિહાસે નિહાળેલા વિવિધ વર્ણાકો અને બહારથી આવેલી પ્રજાઓને પોતામાં આત્મસાત્ કરવાની આપણી સંસ્કૃતિની ઉદારતાનો ઉલ્લેખ કરી 'હિંદુ રાષ્ટ્ર'ના ખોટા અને સંકુચિત અર્થઘટનનો આડકતરો વિરોધ પણ કર્યો. ગાંધીજી, પં. જવાહરલાલ નહેરુ, રવીંદ્રનાથ ટાગોર અને સરદાર પટેલના પ્રદાનને અને એમના સર્વસમાવેશી અભિગમનાં પણ ઉદાહરણ આપ્યાં. પ્રણવ મુખર્જી સંઘના મંચ પર જાય તે ઘણાં કોંગ્રેસીઓને ખૂંચતું હતું — જેમાં ખુદ એમનાં સુપુત્રી શર્મિષ્ઠા મુખર્જીનો પણ સમાવેશ થાય છે. પરંતુ પ્રણવદા જેવા લોકનાયક માટે પક્ષાતીત રાષ્ટ્રપ્રમુખપદ ધારણ કર્યા પછી પક્ષની લક્ષમણરેખાઓ આપોઆપ ભૂંસાઈ જાય છે. વિચારધારા જુદી હોય તેથી ભિન્ન મત ધરાવતા સંગઠનના કાર્યક્રમોનો સદંતર બહિષ્કાર કરવો અનિવાર્ય ન જ હોવું જોઈએ. બલકે વિવિધતામાં એકતાના શ્રેષ્ઠ ઉદાહરણ સમા રાષ્ટ્રમાં આવો સંવાદ નિરંતર ચાલુ રહે તે જરૂરી છે, એવો દૂરગામી સંદેશ પ્રણવ મુખર્જીના સંઘ પ્રવચનમાંથી સાંપડે છે. વિચારસરણી જુદી હોઈ શકે, મતભેદ હોઈ શકે પરંતુ દેશની વિવિધ પ્રતિભાઓ

કે સંસ્થાઓ વચ્ચે રાષ્ટ્રવાદ જેવા મુદ્દે મનભેદ ન જ હોવો જોઈએ એની પ્રતીતિ કરાવતી આ ઘટના સંઘ અને કોંગ્રેસ - બેઉ માટે ઐતિહાસિક ગણાવી જોઈએ.

આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે બહુ જ મોટી ઘટના બની છે એની આપણે સહર્ષ નોંધ લેવી જોઈએ. ત્રીજા વિશ્વયુદ્ધના આરે આવી ઊભેલા ઉત્તર કોરિયાના તુંડમિજાજી સરમુખત્યાર કીમ જોંગ ઉન અને અમેરિકાના રાષ્ટ્રપ્રમુખ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ વચ્ચે અણુશસ્ત્રો સંદર્ભે શાંતિ કરાર થયા તે આ દાયકાની સીમાચિહ્નરૂપ ઘટના લેખાશે. સિંગાપુર ખાતે મળેલા બેઉ નેતાઓ વિશ્વશાંતિની દિશામાં પેઢીઓથી ચાલ્યાં આવતાં વેર છોડી હૃદયપૂર્વક હાથ મિલાવે છે તેમાં જરૂર કોઈ દૈવી સંકેત હોવો જોઈએ. ઉત્તર કોરિયા એનાં અણુશસ્ત્રોનો સંપૂર્ણ નાશ કરવા સહમત થયું છે અને અમેરિકાએ એના સંરક્ષણ તેમજ યોગક્ષેમની આગોતરી ખાતરી આપી છે. પરિણામે સાવ જ ખાડે ગયેલું ઉત્તર કોરિયાનું અર્થતંત્ર વિકાસના ધોરી માર્ગ પર જાપાન અને દક્ષિણ કોરિયાની હરોળમાં આગળ વધશે અને સત્તાની સમતુલા નિમિત્તે ઉત્તર કોરિયાને સતત ટેકો આપનારા ચીનના હાથ હેઠા પડશે. આપણો દેશ તો શરૂથી જ વિશ્વશાંતિનો સમર્થક રહ્યો છે. આ વિશિષ્ટ ઘટનાથી વિશ્વયુદ્ધની સંભાવના પર હાલ પૂરતી બ્રેક લાગી ગઈ છે તેને આવકારીએ.

સાગરનો ઘુઘવાટ આપણને ગમે છે. સાગરમાં મસ્તી ભરી છે એવી વાતો કરીએ છીએ, પણ એ સાગર પોતાની એવી મસ્તી ટકાવી રાખવા માટે ચોવીસે કલાક ગતિમાન રહે છે એ વાત આપણે ભૂલી જઈએ છીએ. આપણે આપણા શરીરનું લોહી વહેતું રહે એ માટે શું કરીએ છીએ? જાણીએ છીએ કે થોડી કસરત કરવી જોઈએ, હરવું ફરવું જોઈએ પણ આપણામાંથી કેટલા એવું કરી શકે છે?

આગામી કાર્યક્રમોની એક ઝલક....

તારીખ - સમય	સ્થળ	કાર્યક્રમ - આયોજનકર્તા	કાર્યક્રમની વિગત
● શનિવાર, તા. ૨૧-૭-૨૦૧૮ રાત્રે ૮.૩૦ વાગ્યાથી	બેઝમેન્ટ હોલ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ	"The 4th Idiot" કાર્યક્રમ. વક્તા : શ્રી દીપક મકવાણા
● રવિવાર, તા. ૧૫-૭-૨૦૧૮ બપોરે ૪.૦૦ વાગ્યાથી	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	વયસ્ક સમિતિ	રંગારંગ કાર્યક્રમ
● રવિવાર, તા. ૨૨-૭-૨૦૧૮ બપોરે ૩ થી ૭	બોટેનિકલ ગાર્ડન (ભાટ સર્કલ પાસે)	યુવા વિકાસ સમિતિ	એજ્યુકેશન ટુર અને ડબ્બા ઉજાણી.
● મંગળવાર, તા. ૧૫-૮-૨૦૧૮ સવારે ૯.૩૦ વાગે	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન -પાલડી પટાંગણમાં	શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ	૭૨મા સ્વતંત્રતા દિવસની ઉજવણી નિમિત્તે ધ્વજવંદન કાર્યક્રમ.
● રવિવાર, તા. ૨૩-૯-૨૦૧૮	ટાગોર હોલ	યુવા વિકાસ સમિતિ અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ સમિતિ	સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ.
● તા. ૧૧-૧૨-૨૦૧૮થી તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૮	શિખરજી, પંચતીર્થી ભાગલપુર, બનારસ	યુવા વિકાસ સમિતિ	સમેત શિખરજીની યાત્રાનું આયોજન.
● દર મહિનાના બીજા રવિવારે સવારે ૯ થી ૧૨	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ	કરિયર કાઉન્સેલર પ્રો. જયરાજ પંડ્યા દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી કરિયર કાઉન્સેલિંગ

હાથમાં મૂકી દીધો. બિલના પૈસા ચૂકવીને મહેતાજી પોતાની મંડળી સાથે ગોધરામાંથી વિદાય થયા.

ગોવિંદો જોશી જ્યારે દ્વારિકા ગયો હતો ત્યારે એક વખત ત્યાં બ્રહ્મભોજનનો કાર્યક્રમ યોજાયો હતો. બધા બ્રાહ્મણો જુદી જુદી જ્ઞાતિવાર રસોઈના ચૂલા માંડી રહ્યા હતા. એ વખતે ગોવિંદા જોશીએ જોયું કે આ બ્રહ્મદેવોમાં 'છૂ-છૂ' ની વૃત્તિ ભારોભાર ભરી છે. 'બાર ભૈયા અને તેર ચોકા' જેવો તાલ બની ગયો હતો. આભડછેટના તૂતમાં આવીને એકબીજાથી ઝઘડા કરતા અને એકબીજાથી ઊંચા હોવાનો દાવો કરતા બ્રાહ્મણ ભાઈઓને પાઠ ભણાવવાનો ગોવિંદા જોશીએ પ્રથમથી જ નિશ્ચય કરી રાખ્યો હતો. તૈયારી પણ કરી રાખી હતી. બધા બ્રાહ્મણો રસોઈના કામમાં ગૂંથાઈ ગયા હતા. ગોવિંદાજીભાઈ પણ ત્રણ પથરાનો એક ચૂલો ગોઠવીને રસોઈની તૈયારી કરી રહ્યા હતા. ચૂલો માંડવાના પાણા અને ચૂલો સળગાવવાનાં લાકડાં પણ ગોવિંદાભાઈ ધોવા મંડી પડ્યા. એનું આ કામ જોઈને આજુબાજુના બ્રહ્મદેવોને નવાઈ લાગી. એમને થયું કે આ તો કોઈ ઊંચી જાતનો બ્રાહ્મણ હોવો જોઈએ. ગોવિંદો પણ મોટામોટા મંત્રોના ઉચ્ચાર સાથે ગંભીર બનીને રસોઈના કામમાં લાગી ગયો.

સમય થતાં સૌની તૈયારી થઈ ગઈ. પત્રાવળીઓ મંડાઈ ગઈ. ભોજન પણ પીરસાઈ ગયું. એ વખતે ગોવિંદાજીએ બ્રહ્મમંડળોમાં જઈને પૂછ્યું : "તમને જળકાયરી આપું?"

જળકાયરીનો અર્થ કોઈ સમજ્યા નહિ. એ લોકો જવાબ આપે તે પહેલાં તો ગોવિંદો જોશી પોતાના હાથમાંના વાડકામાં રાખેલી નાનીનાની માછલીઓ લઈને ઝપાટાબંધ એક એક માછલી બ્રાહ્મણોની પત્રાવળીઓ પર મૂકવા મંડી પડ્યો. આ જોઈને બ્રહ્મદેવો એક વાર તો ભડકી ઊઠ્યા. પત્રાવળીઓ પડતી મૂકીને ફરી રસોઈનો વિચાર કરવા લાગ્યા. પણ હવે તો ભૂખ એવી કકડીને લાગી હતી કે રહી શકાય એમ હતું જ નહિ. ગોવિંદા જોશીને ગાળો ભાંડતા પત્રાવળી પર પડેલી માછલીઓને દૂર કરીને સૌ જમવા બેસી ગયા. આભડછેટના ભૂતને તંગેડી મૂકવા કચ્છના સારસ્વત ગોવિંદા જોશીનું આ પરાક્રમ આજે પણ લોકો યાદ કરે છે.

સારસ્વત બ્રાહ્મણો લોહાણાના ગોર ગણાય. એક વખત વૈશાખ મહિનામાં લગ્નસરાના દિવસો ચાલતા હતા. લોહાણા જ્ઞાતિમાં પણ ગામોગામ ઘણાં લગ્ન હતાં. લગ્ન સમયે લોહાણા જ્ઞાતિમાં વર-વધૂને ચોરીફેરા ફેરવવા માટે સારસ્વત બ્રાહ્મણ જ

જોઈએ. આ વરસે ઘણાં લગ્નો હોવાથી ગોવિંદાના કાકાએ એને મદદ માટે પોતાની સાથે લઈ લીધો. કાકો-ભત્રીજો લગ્નસરાની લગ્નવિધિઓનું કામકાજ ઉકેલવા પંદર દિવસ સુધી આખા અબડાસાનાં ગામોમાં ફરી વળ્યા. બંને જણાએ મળીને ઘણાં લગ્નો પતાવ્યાં. ગોવિંદા જોશીએ હવે કાકા પાસેથી પોતાનો હિસ્સો માગ્યો. કાકાએ લગ્નસરાની ઊપજમાં મળેલી પંદરસો કોરીમાંથી માત્ર પચાસ કોરી ગોવિંદાને આપી. કાકાની કંજૂસાઈ જોઈને ગોવિંદાને ગુસ્સો તો ખૂબ ચડી ગયો પણ તે વખતે તે કંઈ બોલ્યો નહિ. કાકાને છોડીને તે પોતાને ગામ ગોધરા જવા તૈયાર થઈ ગયો. લગ્નસરાનું કામકાજ મોટે ભાગે પતી ગયું હોવાથી કાકાએ એને રોક્યો નહિ. કાકાને પગે લાગી ગોવિંદો ચાલતો થયો. બીજે દિવસે ગોધરા આવી પહોંચ્યો.

અહીં કાકાની શેરીમાં પગ મૂકતાં જ તેણે મોટેથી પોક મૂકી. ગોવિંદાને આમ રડતો આવતો જોઈને કાકીને ફાળ પડી. રોવાનું કારણ ઝટ જણાવવા તે ગોવિંદાને આગ્રહ કરવા લાગી. ગોવિંદો આખરે માંડ-માંડ છાનો રહ્યો અને બોલ્યો : "કાકીમા, ગજબ થઈ ગયો. કાકાને એરુ આભડવાથી ઓચિંતા મૃત્યુ પામ્યા!" આમ કહી તે પાછો રડવા લાગ્યો.

આખા ઘરમાં રોકકળ મચી રહી. કાકાને સાપ કરડેલો હોવાથી તે અવગતે ગયા ગણાય. આથી એમનું સરામણું કરવા માટે કાકીએ તેને નારાયણ સરોવર જવા આગ્રહ કર્યો. ખર્ચને માટે પોતાનાં પગનાં કડલાં અને બીજાં ઘરેણાં પણ કાઢી આપ્યાં. કાકી પર ઉપકાર કરતો હોય એવો દેખાવ કરી, તમામ દાગીના લઈને ગોવિંદાએ ત્યાંથી ચાલતી પકડી. ત્યાર પછી તે સીધો કાકા પાસે પહોંચ્યો અને કાકાને કાકીના મરણના સમાચાર આપ્યા. કાકીનું પણ અકાળે મરણ થયેલું જણાવી એને માટે પણ વિધિવિધાનની જરૂર હોતાં નારાયણ સરોવર જવા માટે કાકા પાસેથી પણ પૈસા પડાવવાનું તે ચૂક્યો નહિ.

કાકાએ તો બધાં કામ પડતાં મૂકીને ઘેર જવાની તૈયારી કરી લીધી. આખી રાત ચાલીને વખતે દિવસે તે ગોધરા ગામે પહોંચી ગયો. ગામમાં પેસતાં જ તેણે માથે પછેડી મૂકીને પોકો મૂકવા માંડી. કાકીએ વિચાર્યું કે ગૂડાવાળ માટે કોઈ મહેમાન આવ્યા લાગે છે. એટલે તે પણ મોહું વાળીને રોવા લાગી. ઘણી વાર સુધી રોવાનું કામ ચાલતું રહ્યું. કેટલીક વાર પછી જ્યારે સામસામાં મોઢાં ખુલ્લાં થયાં ત્યારે તો બધાં આશ્ચર્યથી આભાં જ બની ગયાં. ગોવિંદાના આ કારસ્તાનથી એના પર બંનેને ગુસ્સો તો ઘણો ચડ્યો પણ કાકા-કાકી એકબીજાને જીવતાં જોઈને

Corporate Office :

D 6-2, Road No. 34,

Wagle Estate, Thane 400 604. India.

T (General) : +91 22 21582600 F: +91 22 21582602

T (Direct) : +91 22 21582603 M: +91 9322663991

E: narendra@hdfire.com • www.hdfire.com

સ્વ. પૂ. માતુશ્રી રતનબાઈ નરશી દેવાણાંધ ધરમશી (સુધરી)ના સ્મરણાર્થે....

HD FIRE PROTECT PVT. LTD.

Protecting What Matters Most to You

કામઘ માતા

કચ્છી કથા

સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

ઘટના મોટી હોય તો તેમાંથી મોટો ઇતિહાસ રચાય. પણ નાની ઘટનામાંથી મોટો ઇતિહાસ રચાઈ જાય તેવું પણ બનતું હોય છે. મોટી ઘટનાઓને વાર્તાલાપથી નાની બનાવી શકાતી હોય છે. વાર્તાલાપને વિષ્ટિ કહેવાય. રાજા પાસે કુશલ વિષ્ટિકાર હોવો જોઈએ. તુંડમિજાજી રાજા ચાલે, પણ તુંડમિજાજી વિષ્ટિકાર ન ચાલે.

રાજપૂતો નાની ઘટનાને મોટું રૂપ આપી બેસે છે. તેથી નાની ચિનગારીમાંથી મોટો ભડકો થતાં વાર લાગતી નથી. ધીરગંભીર માણસો મોટા ભડકાને પણ નાની ચિનગારીમાં રૂપાંતરિત કરી શકતા હોય છે.

ગારંભડા અને પીપળિયા ગામના ચારણોને અંદરોઅંદર ભારે અણબનાવ ચાલ્યા કરે. યાચકવૃત્તિથી જીવનારી જ્ઞાતિઓ પરસ્પર બહુ વિખવાદી હોય. તેઓ સંપથી - એકતાથી ભાગ્યે જ રહી શકે. ચારણો આખી દુનિયાનાં વખાણ કરે, પણ પોતાનાં અંદરોઅંદર વખાણ ન કરી શકે, એકબીજાની નિંદા જ કરે. જો પરસ્પર એકબીજાનાં વખાણ કરતા થાય તો સંત થઈ જાય. ચારણ જો સંત બને તો સોનામાં સુગંધ ભળે. તો સરસ્વતી અમર થઈ જાય.

ગારંભડા ગામનો એક તુમેર ચારણ. પીપળિયા ગામના પાદરે જામશ્રીના દર્શને આવ્યો. જામે તેનો યથોચિત સત્કાર કર્યો. પછી તો ચારણ ખીલ્યો. કવિઓ, કલાકારો, સંગીતકારો વગેરે ખીલે તો જ બરાબર વરસી શકે. તેમને ખીલવવા હોય તો તેમનો સારો સત્કાર કરવો. આવકાર અને સત્કાર બરાબર મળે તો મૂરઝાયેલા લોકો પણ ખીલી ઊઠતા હોય છે અને જો ધાર્યા પ્રમાણે આવકાર કે સત્કાર ન મળે તો ગમે તેવા ખીલેલા પણ મૂરઝાઈ જતા હોય છે. જેને આવકાર-સત્કાર અને વિદાય આવડે તેને જ ડાયરો જમાવતાં આવડે. જો ન આવડે તો ડાયરો બગડી જતાં વાર ન લાગે.

પણ ખીલેલો માણસ કેટલીક વાર ભાન પણ ભૂલે. ખીલવું એટલે ઊભરાવું - છલકાવું. માણસ જ્યારે પૂરેપૂરો ખીલે ત્યારે અંદરનું દબાવેલું પણ બહાર ઊભરાઈ આવે. તેને ભાન ન રહે. નશામાં કે સ્ત્રી-પ્રસંગમાં ખીલેલો માણસ દબાયેલી વાત પણ બકી દેતો હોય છે. ચારણની અંદર પીપળિયા ગામના ચારણો પ્રત્યે ભારે દ્વેષ જામેલો હતો. ચારણે તે ઓકવા મંડ્યો. તેને થયું

કે બદલો લેવાનો આ સારો મોકો છે. દુર્બળો અને કાયરો સીધો બદલો ન લઈ શકે ત્યારે કોઈ ભોળા બળવાનને હાથો બનાવતા હોય છે. બળની સાથે ભોળપણ મળવું એટલે ક્યારે અનર્થ થઈ જાય તે કહેવાય નહીં.

ચારણે રાઓશ્રીને કહ્યું કે પીપળિયામાં ચારણ આઈ કામઈની પાસે બે વછેરીઓ એવી ભલી અને જાતવાન છે કે તે તો રાઓશ્રી પાસે જ શોભે. ચારણના મોઢે બહુ વખાણ સાંભળીને અશ્વોના શોખીન જામશ્રીને ઘોડીઓ જોવાની ઉત્કંઠા થઈ આવી.

જામે અમલદારોને હુકમ કર્યો કે જાઓ, કામઈ-માતાના ઘરેથી ઘોડીઓ જોવા માટે લઈ આવો. અમલદારો આઈને ત્યાં પહોંચ્યા. ઘરના બધા માણસો ખેતરે ગયા હતા, માત્ર એકલાં આઈ જ તાવ આવ્યો હોવાથી ખાટલો ઢાળીને સૂતાં હતાં. જામની માગણી તેમને ગમી નહીં, પણ રાજાનું માન રાખવા કચવાતે મને તરત જ પાછી આપી જવાની શરતે આઈએ ઘોડીઓ આપી.

ઘોડીઓ જોતાં જ જામનું મન બદલાઈ ગયું. આવી ઘોડીઓ ચારણને ન શોભે, જામને જ શોભે તેવું માનીને ઘોડીઓ બાંધી દીધી. ત્યારના કેટલાક રાજાઓ મનગમતી વસ્તુઓ પડાવી લેવાનો પોતાનો અધિકાર સમજતા.

સાંજે જ્યારે ચારણો ખેતરેથી પાછા ફર્યા ત્યારે ઘોડીઓ ન દેખતાં આઈ કામઈ સાથે બોલાચાલી થઈ. કામઈના પતિથી સહન ન થયું એટલે ફટાફટ ત્રણ ફટકા નોંઝાણના કામઈને ફટકારી દીધા, ઉપરથી મહેણું માર્યું કે “જા, કાં તો ઘોડીઓ લઈ આવ નહીં તો જામનો ચૂડો પહેર!” ચારણો મહેણાં પટુ હોય! બાઈને ઝાળઝાળ મહેણું લાગી આવ્યું. તેઓ બધાં કામ પડતાં મૂકીને કાળી ધાબળી ઓઢીને જામના ઉતારે પહોંચ્યાં. ત્યાં બાંધેલી બંને ઘોડીઓ જોઈ. આઈને જોતાં જ ઘોડીઓ હણહણવા લાગી. પશુઓ પણ લાગણીશીલ હોય છે. માલિકને ભૂલતાં નથી. આઈ ઘોડીઓના ગળે વળગી પડ્યાં. “મારી ઘોડીઓ પાછી આપો!” એવી પ્રાર્થના કરવા લાગ્યાં.

જામને શું સૂઝ્યું તે આઈને ‘ભાભી’ કહીને બોલાવ્યાં. આઈને ‘ભાભી’ ન કહેવાય. આવા સમયે ‘ભાભી’ સંબોધન જામના વિકારનું પ્રતીક બની ગયું. જેવી ઘોડીઓ સુંદર હતી તેવાં જ આઈ પણ સુંદર હતાં. જામ ભાન ભૂલ્યો. તેને થયું

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૧૪ ઉપર)

કચ્છના દરિયામાં ખેલાયો અગત્યખેલ

કચ્છ વિશેષ
નરેશ અંતાણી

કચ્છના ઇતિહાસમાં હાજી કાસમની વીજળી ઓખા પાસે મધદરિયે ડૂબી જવાની ઘટના બહુ જાણીતી છે અને તે પરથી બનેલું લોકગીત પણ કચ્છ - સૌરાષ્ટ્રમાં જાણીતું છે. પરંતુ આવી જ એક ઘટના કચ્છના દરિયામાં બની હતી અને તે તાજેતરના જ ઇતિહાસની છે, જે વર્તમાનપત્રના પાને જ રહી જવા પામી છે જેની બહુ નોંધ લેવાઈ નથી. આ ઘટનાને ઉજાગર કરવાનો અહીં ઉપક્રમ છે.

વાત છે આજથી બરાબર છ દાયકા જૂની. કચ્છના અબડાસા તાલુકાના સિંધોડી પાસેના દરિયામાં યુદ્ધનો સરંજામ દારૂગોળા ભરેલું આખું જહાજ ઘસડાઈ આવ્યું અને ખડક સાથે ટકરાઈ ગયું. આખું જહાજ દરિયામાં ધડાકા સાથે સળગી અને ડૂબી ગયું. આ શસ્ત્રો અમેરિકા દ્વારા પાકિસ્તાનને મોકલવામાં આવતા હોવાની વાત પણ આ ઘટનાથી બહાર આવી ગઈ.

આ દિલધડક ઘટનાની સીલસીલાબંધ વિગતો 'કચ્છમિત્ર'ના અંકોના પાને નોંધાઈ છે અને જે કચ્છમિત્રની ફાઈલોમાં સચવાઈ પણ છે.

આ બીના સૌપ્રથમ બહાર આવી તેના સમાચારો ૨૪મી જૂન, ૧૯૫૮ તથા એ પછીના કચ્છમિત્રના અંકમાં છપાયા છે. નોંધનીય બાબત એ છે કે આજના જેટલા સંપર્કના માધ્યમો એ સમયે નહોતા. તેથી આવડી મોટી ઘટના ૨૧મી જૂનની મધરાત્રિએ બની છે અને તેના સમાચારો ભુજમાં બીજા દિવસે મળે છે અને કચ્છમિત્રમાં ૨૪ તારીખના અંકમાં છપાયા છે.

બ્રિટીશ ટાપુ સ્કોટલેન્ડથી ઉપડી પાકિસ્તાન જઈ રહેલી ડચ સ્ટીમર 'નાયગારિયા' ૨૧મી જૂનના મધરાત્રિના અઢી વાગે કચ્છના દરિયામાં જખૌ પાસે સિંધોડી કીક પાસે ઘસડાઈને આવી. એક ખડક સાથે ટકરાતા ધડાકા સાથે સળગી જતાં કચ્છના ઇતિહાસમાં પહેલી જ વાર આવી ઘટના નોંધાઈ. આ ધડાકાને કારણે સિંધોડી - રામપર સહિતના ગામોમાં ભયનું વાતાવરણ સર્જાઈ ગયું હતું.

જહાજમાં ભરેલો દારૂગોળો ફૂટવાથી માઈલો સુધી તેના ધડાકા સંભળાયો અને અગ્નિજવાળા પણ દેખાઈ હોવાનું નજરે જોનારાઓએ કહ્યું હતું. આ ઘટનાને કારણે જહાજ અને દારૂગોળા સહિત એક કરોડ જેટલું નુકસાન થયું હોવાનું જહાજના કેપ્ટન વાન ડેન બ્રિકે કચ્છ પોલીસને તપાસમાં જણાવ્યું હતું.

જહાજ દરિયામાં ફસાયું હોવાની જાણ થતાં જ લાઈફ બોટ સાથે દરિયામાં કૂદીને સિંધોડીના કિનારે તરી આવેલા જહાજના કેપ્ટન, એન્જિનિયર સહિતના તમામ સ્ટાફને સિંધોડી પોલીસે તપાસ માટે કોઠારા પહોંચાડ્યા.

કચ્છના દરિયામાં બનેલી આ ઘટનાની જાણ પાટનગર ભુજમાં થતા તત્કાલિન જિલ્લા કલેક્ટર પાનાચંદ મહેતા ખાસ પોલીસ પાર્ટી તથા તેના ઈન્સ્પેક્ટર ઠાકોર સાથે ઘટના સ્થળે પહોંચી ગયા અને જહાજના બચી ગયેલા તમામ સ્ટાફને ભુજ પહોંચાડી ઘટનાની જાણ તાત્કાલિક ભારત સરકાર તથા મુંબઈ રાજ્ય સરકારને કરી. એ સમયે ગુજરાત અને કચ્છ મુંબઈ રાજ્ય સરકાર સાથે હતા.

ભારત સરકાર પણ આ ઘટનાથી સફાળી જાગી અને સમગ્ર બીનાને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે મૂકવાનો નિર્ણય કર્યો અને સમગ્ર ઘટનાની તપાસ માટે સી.બી.આઈ.ની ખાસ ટુકડી તથા જામનગરના નૌકાદળના અધિકારીઓની ટુકડીને તાત્કાલિક સિંધોડી મૂકવામાં આવી. મુંબઈ રાજ્ય સરકાર પણ તપાસમાં જોડાઈ.

પ્રાથમિક તપાસમાં બહાર આવેલી વિગતો ચોકાવનારી હતી. પાકિસ્તાનની લશ્કરી વાત આ ઘટનાથી ખુલ્લી પડી ગઈ. જહાજના કર્મચારીઓએ આપેલા નિવેદન મુજબ જહાજમાં દસ હજાર જેટલા શક્તિશાળી બોમ્બ હતા. જહાજમાં ભરેલી યુદ્ધ સામગ્રી હોલેન્ડના કોરીન્યાન બંદરેથી પાકિસ્તાન ડિલીવરી કરવા લઈ જઈ રહ્યું હતું. યુનાઈટેડ કિંગડમના પાકિસ્તાન ખાતેના એજન્ટ 'શો' મારફત આ દારૂગોળો પાકિસ્તાનને સોંપવાનો હતો.

સમગ્ર હકીકત આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે જાહેર થતાં તેની વિગતો જાહેર કરવી જરૂરી જણાતાં નેધરલેન્ડના કોન્સલ જનરલ જે.જે. ડર્કસને મુંબઈ ખાતે ખાસ પત્રકાર પરિષદ બોલાવી, સમગ્ર બનાવને વિગતવાર જાહેર કર્યો હતો.

૪૭૦ ટન વજનનું લંડનની એક કંપનીનું જહાજ નાયગેરિયા અમેરિકન લશ્કર વતી કામ કરતું હતું. આ જહાજના કંપાસમાં પામી સર્જાવાને કારણે નિયત માર્ગથી ૧૫૦ માઈલ દૂર ફંટાઈ ગયું અને કચ્છમાં ઘસડાઈને આવી ગયું હતું.

જહાજના ૨૯ વર્ષના કેપ્ટન વાન ડેક બ્રિક લશ્કરની સુચના મુજબ સ્કોટલેન્ડના કોરિન્યાન બંદરેથી શસ્ત્ર સરંજામ, દારૂગોળો

લઈને નીકળ્યું હતું. જહાજમાં કેટલી ભયાનક યુદ્ધ સામગ્રી ભરવામાં આવી હતી તેની વિગતો પણ ચોંકાવનારી છે. ૪૭૦ ટનના આ જહાજમાં તેની ભારોભાર ૪૪૪ ટન દારૂગોળો હતો. જેમાં મોટા મોટા હાથ બોમ્બ અને તેના છૂટક ભાગો, સ્મોક બોમ્બો અને ફૂટતાની સાથે જ આગ ફેલાવે તેવા બોમ્બ હતા. જે પોર્ટુગલ, પાકિસ્તાન, ઈરાન અને ઈરાકની સરકારોને આપવા લઈ જવાતો હતો.

યુદ્ધસામગ્રી અને દારૂગોળો ભરેલાં જહાજની યાત્રા પણ એટલી જ દિલ્લપડક અને રોચક હતી, જેનું વર્ણન પણ જહાજના કેપ્ટન અને તેમના સાથીઓએ કર્યું હતું. જે વાંચતા તે સમયે દરિયામાં તેમની સાથે કેવી પળો વીતી હશે તેની કલ્પના પણ કરવી મુશ્કેલ છે.

જહાજે ૧૫મી મે ૧૯૫૮ના દિવસે કોરિન્થિયન બંદર છોડ્યું હતું. માર્ગમાં પોર્ટુગલના લિસ્બન બંદરે ૪૪ ટન દારૂગોળો ઉતારી પોતાની કરાંચી તરફની સફર આગળ વધારી હતી.

જહાજે જ્યારે સુઆરેઝ નહેર પસાર કરી ત્યારે જહાજનો રેડિયો ટેલિફોન બગડી ગયો પરંતુ જહાજ ખૂબ જ આગળ વધી ગયું હોઈ પરત ફરી શકાય તેમ ન હોતાં, આગળની સફર ચાલુ રાખી.

જૂન મહિનાની ૧૧મી તારીખે જહાજ એડન પહોંચ્યું. ત્યાં જહાજનો રેડિયો ટેલિફોન સુધારવામાં આવ્યો અને ૧૩મી તારીખે જહાજ આગળ વધે છે. આ પછી માર્ગમાં વારંવાર પાણીનો પંપ બગડવા લાગ્યો અને આ સિવાય પણ અનેક નાની મોટી મુશ્કેલીઓ સર્જવાની ચાલુ રહી. આમ છતાં આ મુશ્કેલીઓનો સામનો કરતું જહાજ આગળ તો વધતું જ ગયું.

ખરી મુશ્કેલી સર્જઈ ૨૧મી જૂનની વહેલી સવારે બે વાગે જહાજ કાદવમાં ખૂંપતું હોવાનું જણાતા જહાજના કર્મચારીઓ વિમાસણમાં મૂકાયા અને હવે શું કરવું તેની પણ સમજ નહોતી પડતી અને વળી જહાજ ક્યાં છે તેની પણ કોઈ સમજ નહોતી પડતી. તેઓ પોતે પાકિસ્તાનના કિનારે આવી ગયા હોવાનું માનતા હતા પરંતુ હકીકત કાંઈક જુદી જ હતી.

આ પછી જહાજમાં કેપ્ટને જોયું કે જહાજ તો પૂરી રીતે કાદવમાં ખૂંપતું જાય છે. એવામાં જહાજમાં જ્યાં દારૂગોળો ભર્યો હતો ત્યાંથી ધુમાડાના ગોટા દેખાવાનું શરૂ થતાં કર્મચારીઓના જાન બચાવવાનું જરૂરી હોઈ કેપ્ટને તમામ કર્મચારીઓને લાઈફબોટ સાથે દરિયામાં ફૂદી પડવા સૂચના આપી હતી.

કેપ્ટનની સુચના પછી તમામ કર્મચારીઓ તરીને કિનારે આવ્યા પછી થોડું અંગ્રેજી જાણતી વ્યક્તિ સાથે વાત કરતાં ખબર પડી કે પોતે પાકિસ્તાન નહીં પણ તેના પડોશી મુલક ભારતના કચ્છના દરિયા કિનારે સિંધોડી ગામે આવી ગયા છે.

તરીને કિનારે આવ્યા બાદ સવારના સાડા સાત વાગ્યાનો સમય થયો હતો અને તેવામાં જ જહાજની દિશામાંથી પ્રચંડ ધડાકો સંભળાયો અને જહાજ કાદવ પાસેના ખડક સાથે ટકરાઈને તૂટી પડ્યું અને તમામ દારૂગોળો દરિયામાં જ ફૂટી ગયો. જહાજ કિનારા નજીક હોત તો સિંધોડી અને તેની આસપાસના ગામોમાં મોટી ખુવારી થઈ હોત.

કેપ્ટને પોલીસ અને પત્રકારોને આપેલી વિગતો મુજબ જહાજ દરિયામાં બાવન ડિગ્રીએ જવું જોઈતું હતું તો તે સીધી રીતે કરાંચી પહોંચી જાત. પરંતુ તેને બદલે કંપાસમાં સર્જાયેલી ખરાબીને કારણે ચોંસઠ ડિગ્રીએ જતું રહેતાં કરાંચીથી ૧૫૦ માઈલ દૂર ભારતના કિનારા તરફ આવી ગયું અને વધારામાં એ દિશામાં દરિયામાં કાદવ-કીચડ અને ખડક હોવાના કારણે દુર્ઘટનાનો ભોગ બન્યું.

આ ગમખ્વાર ઘટના પછી ભારત સરકારના ગુપ્તચર વિભાગ, નૌકાદળ અને મુંબઈ રાજ્ય પોલીસે સંયુક્ત રીતે કરેલી તપાસના અંતે જહાજ કે તેના કોઈપણ કર્મચારીએ ભારત સરકારના કોઈ કાયદાનો ભંગ કર્યો ન હોવાનું પુરવાર થતાં જહાજના તમામ કર્મચારીઓને સુખરૂપ તેમના દેશની સરકારને સોંપવામાં આવ્યા હતા.

૨૨/બી, શિવમ્ પાર્ક, નાના વક્ષ મંદિર પાસે,
ભુજ - માઘાપર રિંગ રોડ,
ભુજ, ૬૨૭-૩૭૦ ૦૦૧.

ફોન : (૦૨૮૩૨) ૨૪૩૨૪૨ • મોબાઈલ : ૯૯૯૮૨ ૨૦૪૭૮

કામઠ માતા

(અનુસંધાન : પાના નં.-૧૨ ઉપરથી ચાલુ)

કે ઘોડીઓની સાથે આઈને પણ રોકી લીધાં હોય તો સારું.

નાદાન સ્ત્રી પણ પુરુષનું મન પારખી જતી હોય છે, તો પછી આઈની તો વાત જ શી કરવી? આઈ જામની દાનતને પારખી ગયાં. ચારણો ભલે યાચકો હોય, પણ આબરૂ વેચનારા નથી હોતા. તેઓ આબરૂ માટે જીવતા હોય છે અને આબરૂ માટે મરતા હોય છે. તેથી તો લોકોને તેમનામાં પવિત્રતાનાં દર્શન થતાં રહે છે.

આઈ રણચંડી થઈ ગયાં. તેમનું શરીર ધ્રૂજવા લાગ્યું. તેમણે ફટાફટ પોતાનાં બંને સ્તન કાપીને જામ ઉપર ફેંક્યાં. હવે જામને ભાન થયું, પણ ઘણો અનર્થ થઈ ગયા પછી ભાન થયું. જામ ભોંઠો પડ્યો. પેલો આગ લગાડનાર ચારણ ભાગી છૂટ્યો. કામઠ-માતાએ પ્રાણ છોડ્યા. જામ રાવળે પશ્ચાતાપમાં કામઠ-માતાનું દેવળ બંધાવ્યું. પીપળિયા ગામની પાદરે આજે પણ કામઠ-માતાનું દેરું શાન પોકારતું ઊભું છે.

પેલા ચારણને કોઢ ફૂટી નીકળ્યો. નાની બાબત પણ કેટલીક વાર કેવી મોટી ભયાનક ઘટના બની જતી હોય છે! કથાનો આ જ સાર કહેવાય. ■

માએ બંનેને ‘જીયો, જીયો હુખીર્યો’ એવા આશીર્વાદ આપ્યા.

શામજીએ ‘કેમ હે તમારી તબિયત?’ માને પૂછ્યું.

“ઠીક હે. હમણાં કાંય તકલીફ નથી. દેશમાં કાકાવાળાં બધાં મજામાં હે?”

“બધાં મજામાં હે, બધે ઘણા ઘણા હરિહર કેધા હે. લ્યો ચારે માહણે તમને ચાર ચાર આના હોપારીનાં દીધા હે.”

માએ શામજીના હાથમાંથી ચાર-ચાર આની લઈ, પોતાના મસ્તકે અડાડી બાજુમાં મૂકી. શામજી ઓશરીમાં જઈ સેટી પર બેઠો.

રતન એની સાસુના પલંગ પર બેસતાં ‘કેમ હે તમને?’ કહી એનો હાથ પોતાના હાથમાં લીધો.

“મને તાં હવે એમ જ રેશે. તમને વાટમાં ક્યાંય તકલીફ નથી પડી ને?” અને રતને એમની નવી સાસુ સાથે થોડી વાતો કરી.

રતનને અજાણ્યું અજાણ્યું તો લાગતું જ હતું. એટલુંય હારું કે કચ્છમાં એના ભેગા આઠેક દી કાઢ્યા’તા એટલે ઈ તાં થોડાક ભોઈયાણા થૈર્યા હે. હાહુ કને તાં એટલું બધું અજાણ્યું ન લાગ્યું. પણ છોરાં મોટાં થૈર્યા હે તૈયેં એના ભેગાં મન મળતાં થોડી વાર લાગશે, એવું લાગેર્યું. પણ હવે એનામાં મન લગાડવું જ પડશે ને, ઉવાંવાળું ભૂલવું પડશે. હે તો ઘણું ઓખું કામ પણ થાય શું? એમ કર્યા વગર થોડો છૂટકો હે. હે જલાબાપા આગળનું બધું જલદી જલદી ભૂલારે પાડજો. ઈ નીં ભૂલાય તો ઈયાંય મન નીં લાગે. એકવાડીતાં ઉજજડી ગઈ, મારી થોડીક ભૂલથી. પણ હવે નવી વાડી લીલી રાખજો.’ એની આંખના ખૂણા ભીના થઈ ગયા.

દીકરી જ્યોતિકા દાદીમા માટે જમવાનું લૈ આવી. માને જમાડ્યાં.

જ્યોતિકાએ એના બાપુજીને અને બંને ભાઈને જમવા બોલાવ્યા.

કોઈ પણ જાતની વાતચીત વગર ત્રણેએ જમી લીધું. ‘હાલો આપણે જમી લઈએ.’ જ્યોતિકાએ રતનને કોઈ પણ જાતના સંબોધન વગર કહ્યું. ને રતન અને જ્યોતિકા બંને ‘મા-દીકરી’ જમવા બેઠાં.

રતને બહુ થોડું, ને જેવું ખાધું.

જ્યોતિકાએ થોડો આગ્રહ કર્યો. તો રતનની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં. એ કૈંક કહેવા જતી હતી પણ એને ગળે ડૂમો ભરાઈ આવ્યો, એ બોલી ન શકી.

જ્યોતિકાએ પછી બહુ આગ્રહ ન કર્યો.

જમી, બંનેએ એઠવાડો ઉતાર્યો. કોઈ કંઈ બોલ્યું નહીં.

જ્યોતિકા વાંચવા બેઠી.

રતન એના રૂમમાં ગઈ.

રતન સવારમાં વહેલી જાગી.

નિત્યક્રમ પતાવી એણે દીવો કર્યો.

જ્યોતિકાએ અને એણે બંનેએ સાથે મળી દૂધ-ચા અને રોટલી તૈયાર કર્યા. સાસુમા માટે દૂધ ને રોટલી લઈ રતન એના રૂમમાં ગઈ. દૂધ અને રોટલી સાસુમાની બાજુમાં મૂકી, કચ્છના નિત્યક્રમ મુજબ મરઘાંમાને જેમ પગે લાગતી તેમ હાથ મિલાવી, પગ દબાવી, પગે લાગી. પછી “બાઈજી લ્યો શિરામ પી લ્યો. ચાય પછે લૈ આવુરી” કહ્યું.

બીમાર સાસુ પૂરીમાને આ નવી વહુની સવારમાં માવતરને પગે લાગવાની જૂની (દેશી) પદ્ધતિ બહુ ગમી. એને એમ થયું ‘લાગે સંસ્કારીરી.’ ભગવાન કરે છોરાંને દુઃખી ન કરે તો ધજ.

રતન ચાય લેવા ગઈ.

જ્યોતિકા કોલેજ જવા તૈયાર થઈ.

એ દૂધ પી ‘હું કોલેજ જાઉંરી દાદીમા’ કહીએ કોલેજ ગઈ.

રતને ત્રણે બાપ-દીકરા માટે ચાય-દૂધ રોટલી તૈયાર કરી.

‘શિરામ તૈયાર હે પી લ્યો.’ અને ત્રણે બાપ-દીકરે શિરામ પીધું. શામજીભાઈ દુકાને ગયા અને સુધીર કિશોર કોલેજ અને સ્કૂલે ગયાં.

બપોરે એક વાગે રતન વાસણ સાફસૂફ કરી બેઠી, ત્યાં કોલેજથી જ્યોતિકા આવી. એ બારણામાં દાખલ થઈ એટલે રતને થોડા સંકોચ પણ સ્મિત સાથે ‘આવી ગઈ બેટા’ કહ્યું.

જ્યોતિકા પણ થોડી શરમાઈ અને મૂંઝાઈ એને ‘હોવે મા’ હોઠે આવ્યું પણ શરમ અને સંકોચને લઈ એ રતનને ‘મા’ ન કહી શકી. એ કોઈ પણ જાતના સંબોધન વગર માત્ર ‘હોવે’ કહી બાજુમાં ઊભી રહી ગઈ.

એ નવીમા રતનમા પાસેથી ખસવાનું બહાનું શોધતી, બીમાર દાદીમાના રૂમ બાજુ જોતી ઊભી’તી, ત્યાં રતને ‘બેટા દાદીમાને મોં વતાવી આવ. થોડીવાર પેલાં જ તને હંભારતાં’તાં.’

...ને જ્યોતિકાને ત્યાંથી ખસવાનું બહાનું મલી ગયું.

એ દાદીમાને મોં બતાવવા ગઈ.

જ્યોતિકાને નવીમાના મોંએથી બેટાનું સંબોધન બહુ મીઠું લાગ્યું. એણે એની જનેતા મા પાસેથી પણ આ રીતના લાગણીભર્યા આત્મીયભાવથી ઉચ્ચારેલ બેટા ન’તું સાંભળ્યું. એ દાદીમા સાથે થોડી વાતો કરી બહાર આવી. ત્યાં ‘ઈયા આવજે બેટા તારા બાપુજીના રૂમમાં’ રતને કહ્યું.

જ્યોતિકા તેના બાપુજીના રૂમમાં ગઈ. પલંગ ઉપર બેઠેલી એની નવી માએ એને બાજુમાં બેસાડી માથે હાથ ફેરવ્યો. રતન

લાક્ષાગૃહ

વાર્તા

માવજી મહેશ્વરી

પગથિયાં પરથી નીચે સરતો જતો ઝાંઝરનો અવાજ સંભળાતો બંધ થઈ ગયો. તે સાથે પંડિત શિવશંકર પણ પોતાને સંભળાતા બંધ થઈ ગયા. સ્ત્રીની મોહક છબી જેવી સુખડની મીઠી સુવાસ હવામાં તરતી રહી. ઊંડા શ્વાસ લઈને ફેફસાંમાં ભરવી ગમે તેવી સુવાસ. અને આ સુવાસ ખરેખર રૂપવતી સ્ત્રીના વસ્ત્રોમાંથી જ ખરેલી હતી. મૃણાલના વસ્ત્રોમાંથી. તેણે કપડાં પર સુખડના અત્તરનો છંટકાવ કર્યો હતો.

પંડિત શિવશંકરે પોતાની નબળી પડતી જતી આંખોને ઝીણી કરીને ઝરૂખાની બહાર જોયું.

જૂની ઢબની તેમની મેડીના ઝરૂખામાંથી ઉદયપુર શહેર દેખાયું. દેશી મકાનોની ચૂનો ધોળેલી દીવાલો પર સાંજનો કૂણો તડકો રેલાતો હતો. જાણે પંડિત શિવશંકરને એ દીવાલોમાંથી ઉત્તર મળી જવાનો હોય તેમ એકધારું જોઈ રહ્યા. કોઈ સમયે આમ જોઈ રહેવું તેમને બહુ ગમતું. આ ઝરૂખામાં બેસીને તેમણે અનેક ઉકેલો મેળવ્યા છે. ન સમજાતી બાબતોનું ગણિત ત્યાં જ બેસીને માંડ્યું છે. પોતાના સાચા પડેલા શબ્દો ઉપર ગર્વ પણ લીધો છે. ક્યારેક એમને એવુંય લાગ્યું કે બ્રહ્માંડમાં રહેલા નવેનવ ગ્રહો, નક્ષત્રો, સૂરજ-ચંદ્ર બધાં જ આ મેડીમાં જ ફરે છે. તેઓ તેમને અડી શકે છે, માપી શકે છે, ધારે તો આજ્ઞા આપી તાબે કરી શકે છે. પરંતુ આજે એ જ ગ્રહોએ એમની મેડીમાં ઉત્પાત મચાવી દીધો છે. નક્ષત્રો ટોળે વળ્યાં છે. સૂરજ આગ ઓકે છે અને ચંદ્ર કાયરની જેમ વાદળોની પાછળ લપાઈ ગયો છે.

તેમણે બહારથી નજર હટાવી પોતાના બાપ-દાદાની સુંદર મેડીને, પોતાના વારસાને જોઈ રહ્યા. એક-એક વસ્તુને અડતી નજર પાછી હટતી હતી.

કુશળ કારીગરે બનાવેલો અસલ સીસમના લાકડાનો કબાટ, એમાં જડેલા અરીસા, એ કબાટમાં મૂકેલાં જ્યોતિષ અને આયુર્વેદનાં અમૂલ્ય પુસ્તકો. પીળી પડી ગયેલી, જર્જર થઈ ગયેલી હસ્તપ્રતો, રાજાઓની કુંડલીઓ, સંહિતાઓ વેદો, ઉપનિષદો જેવા અનેક ગ્રંથો. ચાર-ચાર પેઢીઓની આંગળીઓએ ઉથલાવેલાં પાનાંમાં સચવાયેલું અમૂલ્ય જ્ઞાન. પંડિત શિવશંકર કબાટમાં રાખેલાં પુસ્તકોનું એક-એક પૃષ્ઠ પી ગયા હતા.

ચાર પેઢીથી રાજજ્યોતિષની સચવાયેલી શાખ પંડિત

શિવશંકર સુધી આવીને અટકી હતી.

પંડિત શિવશંકરની આંખો એ કબાટમાંથી બહાર નીકળતી ન હતી. બંધ કબાટમાં મૂકેલાં પુસ્તકોમાં પડેલું જ્ઞાન પંડિત શિવશંકરના મસ્તકને છેદ છેદ કરી રહ્યું હતું. કલાત્મક ટિપોય પર વરિયાળીના શરબતનો ગ્લાસ પડ્યો હતો. જાણે કડવી દવા સામે જોઈ રહ્યા હોય તેવા વિરક્ત ભાવે તેમણે શરબતને જોયા કર્યું. શરબતનો લીલો રંગ જોતાં જ યાદ આવ્યું કે ગઈ કાલે સાંજે મૃણાલે લીલું છાયલ ઓઢ્યું હતું. નીચેથી ઝાંઝરનો અવાજ આવ્યો. ધીમો ધીમો! મૃણાલે પહેરેલા ઘૂઘરીવાળા ઝાંઝરનો અવાજ!

થોડી વાર પહેલાં જ મૃણાલ શરબતનો ગ્લાસ મૂકી ગઈ હતી. પંડિત શિવશંકરની પુત્રવધૂ મૃણાલ. મૃણાલનો ચહેરો તેમની આંખો સામે આવ્યો. તેમણે આંખો મીચી દીધી.

ઊંચી, ગોરી, ધારદાર આંખોવાળી મૃણાલને જોતાં જ લાગે કે તે બંગાળણ હશે. બંગાળ ભૂમિનો ઠસ્સો તેના બોલવામાં, ચાલવામાં, લહેકામાં છલકાતો રહેતો. મૃણાલ પણ આમ તો પંડિતની જ દીકરી હતી. જોકે પંડિત શિવશંકર શર્માનું ચાલ્યું હોત તો કોઈ કાળે મૃણાલને સ્વીકારત નહીં. તેમને ખબર હતી કે બંગાળના બ્રાહ્મણો માછલી ખાય છે. પંડિત શિવશંકર ખાવાપીવામાં એટલા ચુસ્ત કે વિદેશી દવા સુઘાં પેટમાં નાખવાનું ટાળતા. પણ તેમનો પુત્ર એવો ન થયો. તે કદી તેમની સાથે સહમત થયો ન હતો. ભણવા માટે બેંગલુરુ ચાલ્યો ગયો હતો. પોતાનો પરિવાર રાજજ્યોતિષની શાખ ધરાવે છે તે વાતની તેને ખબર હતી. પણ એ વાતનો કદી તેને ગર્વ થયો ન હતો. તે યાદ પણ રાખતો નહીં. પોતાના પિતાજીની મેડીના કબાટમાં સચવાયેલાં પુસ્તકો તેણે કદીય ખોલી જોયાં નહીં. જાત-જાતનાં ગણિત માંડતા પોતાના પંડિત પિતાનું ગણિત તેને રુચ્યું નહોતું. પંડિત શિવશંકર તરસતા રહ્યા કે ઈજનેરીનું ભણતો પોતાનો દીકરો કદી પોતાની પાસે બેસે. પૂછે —

પિતાજી મને સમજાવો કે આ ભાવ, ખંડ, નીચ, ઉચ્ચ, લગ્ન, ચલિત, નવમાંશ, અંશ, દષ્ટિ, માર્ગી, વકી — આ બધું શું છે? તમારી આગાહીઓ સાચી જ કેમ પડે છે? કોના જીવનમાં શું-શું થશે એ શેના આધારે કહો છો? પિતાજી તમે મારું ભવિષ્ય કહી શકો?

કાગળ લીધો તો ખરો, પણ અચાનક જ તેમનો હાથ અટકી ગયો. તેમણે પોતાને જ પૂછ્યું :

‘પંડિત, તું મૃણાલની કુંડળી બનાવી શું જાણવા માગે છે? તું આટલો મોટો જ્યોતિષ કહેવાય છે તો પછી, તારા દીકરાની કુંડળીનો અભ્યાસ અત્યાર સુધી શા માટે નથી કર્યો? જે સામે આવ્યું છે તે તું પહેલેથી જ જાણી શક્યો હોત. શું દીકરાનું ભવિષ્ય જાણવાની તને બીક લાગી?? જો મૃણાલનું ભવિષ્ય તારા દીકરા સાથે જોડાયેલું છે. રહેવા દે પંડિત. જે થાય છે તે થવા દે. સમય પહેલાં બધું જાણીને તું શું કરી લેવાનો છે?’

અચાનક વિચારોનું વાવાઝોડું ફૂંકાયું. પંડિત હા અને ના વચ્ચે ઝૂલતા રહ્યા. આ પહેલાં ક્યારેય પંડિત શિવશંકર કુંડળી બનાવતાં મૂંઝાયા ન હતા. આખરે શિવશંકર હારી ગયા અને જ્યોતિષ જીતી ગયું. તેમણે જરા ધ્રુજતા હાથે સફેદ કાગળ પર અંકાયેલી રેખાઓ વચ્ચે અક્ષરો માંડ્યા. અત્યાર સુધીનું પોતાનું તમામ જ્ઞાન અજમાવી તેમણે ગણતરીઓ માંડી.

પણ અચાનક જાણે પ્રચંડ વિસ્ફોટ થયો.

દશે દિશાઓ ગાજી ઊઠી. બ્રહ્માંડમાં પડઘા પડ્યા. નવે-નવ ગ્રહો પોતાની ભ્રમણ કક્ષા છોડી આમતેમ ભાગવા માંડ્યા. નક્ષત્રો એક પછી એક ખરવા લાગ્યાં. સૂરજ ચંદ્ર કાળા ધબ્બ બની ગયા. આખીય મેડી ગોળગોળ ફરવા માંડી. સફેદ કાગળ ઉપર દોરાયેલા લંબચોરસનાં બારેય ખાનાંઓમાં તેમણે લખેલા અક્ષરો કાળા નાગની જેમ ફેણ ચડાવી પંડિત શિવશંકર સામે ઊભા રહ્યા. બેબાકળા બની ગયેલા પંડિત શિવશંકરે માથું ધુણાવી મનોમન કહ્યું : મારી કશીક ભૂલ થાય છે. આવું ન બને. ન જ બની શકે. તેમણે ફરી ગણતરીઓ માંડી, ફરી બારેય ભુવનમાં વિસ્ફોટ થયો.

પંડિત શિવશંકરે ધ્રુજતા હાથે કાગળ હીંચકા પર રાખી એને હાંફતી છાતીએ જોઈ રહ્યા. એમને લાગ્યું કે જાણે કબાટમાંથી કોઈએ અટ્ટહાસ્ય કર્યું. કબાટ સામે જોવાની તેમની હિંમત ન ચાલી.

બહાર રાતનો અંધકાર ફેલાઈ ચૂક્યો હતો. પંડિત શિવશંકર સ્થિર બેસી રહ્યા. તેમણે બનાવેલી મૃણાલની કુંડળીનો કાગળ પંખાની હવાને કારણે ફરફરી રહ્યો હતો. લોકો કહેતા કે, પંડિત શિવશંકર શર્માએ કરેલી આગાહી કદી ખોટી પડતી નથી. એમનું ભાખેલું ભવિષ્ય સાચું જ હોય. એવી વાતો સાંભળી તેઓ મનોમન રાજી પણ થયા હતા. છતાં જે વિદ્યા ઉપર તેમને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી, તે જ વિદ્યા પંડિત શિવશંકરને નાગચૂડની જેમ ભરડો લઈ રહી હતી. તેમની પાંસળીઓ તૂટતૂટ થઈ રહી હતી. તેમણે આકાશમાં ફરતા ગ્રહો, નક્ષત્રો, સૂરજ-ચંદ્રની સામે હાથ જોડ્યા.

મનોમન કહ્યું પણ ખરું, તમે બધાં આ કુંડલીમાંથી ખસી જાઓ. જ્યાં છો ત્યાંથી હટી જાઓ!

કબાટ પર નજર જતાં જ તેમને વિચાર આવ્યો : ભલે આ કબાટને ઊધઈ ખાઈ જાય, ભલે બધું નાશ પામે, ભલે મારી વિદ્યા ખોટી સાબિત થતી, પણ એ ન થાય જે આ કુંડલીમાં મને દેખાય છે.

ઝાંઝરવાળા પગ પગથિયાં ચડતા હોય તેવું તેમને લાગ્યું. મૃણાલ સામે આવીને ઊભી રહી. ટિપોય ઉપર શરબતનો ગ્લાસ જેમનો તેમ પડેલો જોઈ તે બોલી, ‘પપ્પા તમે શરબત ન પીધું? હું ખાસ તમારા માટે લઈ આવી છું. એમણે મને કહેલું મારા પપ્પાને વરિયાળીનું શરબત બહુ ભાવે છે. તમને ન ગમ્યું? બીજું બનાવી આપું? તમે આજે સવારથી બહુ દુઃખી દેખાવ છો નીચે પણ નથી આવ્યા. તમારી તબિયત સારી નથી, પપ્પા?’

પંડિત શિવશંકર એકીટશે મૃણાલને જોઈ રહ્યા. તેમની બેબાકળી આંખો જોઈ મૃણાલે પૂછ્યું : ‘પાપા શા માટે તમે હજુય આ થોથાં ઊથલાવે રાખો છો? આ થોથાંઓનો કશો અર્થ નથી. હવે તો કમ્પ્યુટરવાળાય કુંડલીઓ બનાવી આપે છે.’

પંડિત શિવશંકરના ગળામાંથી માંડમાંડ અવાજ નીકળ્યો : ‘બેટા મૃણાલ, તમે મને તમારા જન્મનો સમય કલ્પો તે સાચો છે?’

‘યેસ્સ, એકઝેટલી.’ પછી પોતાની ભૂલ થઈ હોય તેમ શરમાતાં બોલી, ‘બિલકુલ સાચો છે. કેમ કંઈ કામ હતું?’

મૃણાલને સાડી પહેરવાનો બહુ અનુભવ ન હતો. સાડી સંભાળવામાં તેને અગવડ પડતી હતી. શરબતનો ગ્લાસ લેવામાં નમેલી મૃણાલની સાડીનો પાલવ ખસી ગયો. રેતાળ નદી જેવું પેટ ખુલ્લું થઈ ગયું. પંડિત શિવશંકરની આંખો મૃણાલના પેટ પર ચોંટી રહી.

અચાનક પંડિત શિવશંકરને જેસલમેરનું રણ યાદ આવી ગયું. નજર જાય ત્યાં સુધી દેખાતી નકરી રેતી. એક તણખલુંય ન ઊગે તેવી લીલપ વગરની વાંઝણી ધરતી.

મૃણાલ શરબતનો ગ્લાસ લઈને ચાલી ગઈ. પંડિત શિવશંકર મૃણાલની પીઠ પાછળ ન જોઈ શક્યા. તેમણે ફરી ઝરૂખા બહાર જોયું. સૂરજ નમવા જઈ રહ્યો હતો. થોડી વાર પછી રાત આવવાની હતી. શહેર અંધારાની ચાદર હેઠળ ઢંકાઈ જવાનું હતું. પંડિત શિવશંકરની હવેલી અને તે પોતે પણ અંધારાથી બચી શકવાનાં ન હતાં. તેમણે પોતાની કમજોર થતી જતી આંખો પર પોપચાં ઢાળી દીધાં. ■

Prakash®

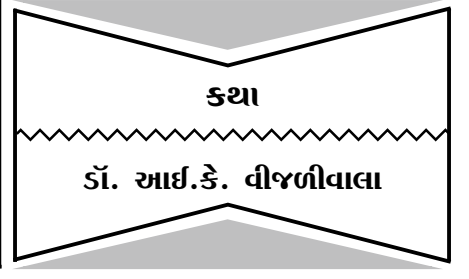
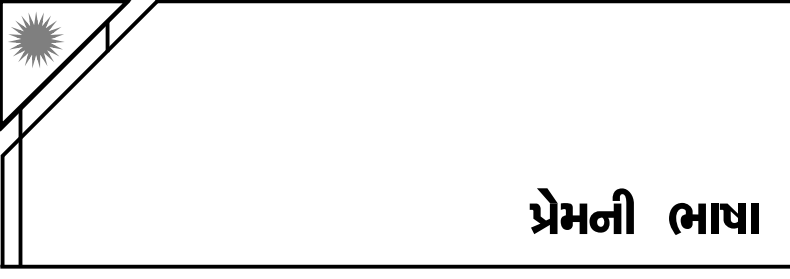
PRAKASH METAL CRAFT PVT. LTD.

E-56/57, Sarvodaya Nagar, 1st Panjrapole Lane, Mumbai-4.

Tel. : 2242 7461 Telefax : 2242 6636

E-mail : prakashmetalcraft@rediffmail.com • Website : www.prakashmetalcraft.com

MFG. ST. STEEL UTENSILS

પ્રેમની ભાષા

કથા

ડૉ. આઈ.કે. વીજળીવાલા

એક યુવક અને યુવતી કોલેજના છેલ્લા વરસમાં એક જ વર્ગમાં અભ્યાસ કરતાં હતાં. વરસોથી મિત્ર એ બંને જણા હવે એકબીજાને પ્રેમ કરવા લાગ્યાં હતાં. ધીરે ધીરે ગાઢ બનેલી મૈત્રીના પરિણામમાંથી નીપજેલ એ પ્રેમ હતો. એકબીજાને બરાબર જાણ્યા પછીનો એ પ્રેમ હતો. ઉછાંછળાપણાની ઉંમર પસાર કરી ગયા પછીનો એ પ્રેમ હતો. એમાં ફક્ત દિવાસ્વપ્નો નહોતાં, પણ ભવિષ્યની જિંદગી પસાર કરવા અંગેનાં વાસ્તવિક અને નક્કર સત્યોનો સમાવેશ થયેલો હતો.

યુવતીનાં માતાપિતા ખૂબ જ અમીર હતાં. જ્યારે છોકરો ખૂબ જ ગરીબ. હંમેશાં બનતું આવ્યું છે તેમ યુવતીનાં માતાપિતાએ ખૂબ જ વિરોધ કર્યો. સાચા પ્રેમી એવા એ બંને આ પ્રયંડ વિરોધ સામે રીતસર ઝઝૂમ્યાં અને જીત્યાં પણ ખરાં. યુવતીનાં માતાપિતાએ હા પાડી. બંનેનું વેવિશાળ થઈ ગયું. એકબીજાના સાથ નિભાવવાના વચન સાથે એમનો વેવિશાળનો પ્રસંગ પાર પડ્યો. તે દિવસે એ બંનેને જાણે જગત જીતી લીધું હોય એવો આનંદ થયો.

બીજા જ અઠવાડિયે યુવકને પરદેશ આગળ અભ્યાસ માટે જવાનું થયું. વિદાયની ક્ષણે બંને એકબીજાને ભેટીને ખૂબ જ રડ્યાં. કાગળ લખવાના અને ફોન કરતા રહેવાના વચન સાથે બંને છૂટાં પડ્યાં. આંખોમાં આંસુ વચ્ચેથી વિમાન તો નહોતું દેખાતું છતાં ક્યાંય સુધી એને વિદાય આપવા આવેલી યુવતીએ આકાશ તરફ આવજો કર્યાં જ કર્યું.

યુવક પરદેશ જઈને પોતાના અભ્યાસમાં લાગી ગયો. યુવતીએ પણ પોતાના શ્રીમંત પિતાની ઓફિસમાં થોડું થોડું ધ્યાન આપવાનું શરૂ કર્યું. એક દિવસ સાંજે ઘરે પાછા ફરતી એ યુવતીની કારને અકસ્માત નડ્યો. ઘરની નજીકના જ વળાંક પાસે એની કાર બે-ત્રણ ગડથોલિયાં ખાઈ ગઈ. એ યુવતી ભેભાન બની ગઈ. જાગી ત્યારે કોઈ હોસ્પિટલના બિછાને સગાંવહાલાંઓ વચ્ચે ઘેરાઈને પડી હતી. બધાની આંખોમાં આંસુ જોઈને પોતે ગંભીર રીતે ઘવાઈ છે એની એને ખાતરી થઈ ગઈ.

પોતાની મમ્મીને ધ્રુસકે ધ્રુસકે રડતી જોઈને એ એને સાંત્વન આપવા ગઈ, પણ એના હોઠનો માત્ર ફફડાટ થઈને રહી ગયો. એમાંથી શબ્દો ન નીકળી શક્યા. એ જ સમયે એને એ પણ ખ્યાલ આવ્યો કે એ એની મમ્મીને રોતાં જોઈ શકતી હતી,

પણ એનો અવાજ નહોતી સાંભળી શકતી. એને ખાતરી થઈ ગઈ કે મૂંગી અને બહેરી થઈ ગઈ હતી. એ યુવતી આ વરવી વાસ્તવિકતાથી બિલકુલ ભાંગી પડી.

દવાખાનેથી ઘરે પાછા ફર્યા પછી દિવસ-રાત રડવા સિવાય બીજું કંઈ પણ ન કરતી. આ સમયગાળા દરમિયાન પેલા યુવકે વારંવાર ફોન કર્યા. ઢગલાબંધ પત્રો લખ્યા, પણ કોઈએ એને કંઈ પણ જણાવ્યું નહીં. બસ, યુવકે કાગળ પર ઢોળેલ હૃદયોર્મિઓને એ યુવતી પોતાના રૂમમાં પડી પડી, આંસુથી ધોયા કરતી. દિવસમાં સેંકડો વખત એ એનો કાગળ વાંચતી પણ જવાબ ન લખતી. પોતે બહેરી અને મૂંગી થઈ છે અને પોતાની જિંદગી બરબાદ થઈ ગઈ છે.

હવે પેલા યુવકનું જીવન પણ શું કામ બગાડવું એવું જ એ વિચાર્યા કરતી. થોડા દિવસ સુધી પોતાના નિર્ણય અંગે વિચાર કર્યા પછી એણે એને અમલમાં મૂકી જ દીધો. યુવકને આ અંગેનો કાગળ લખી નાખ્યો અને વેવિશાળની વીંટી પણ પાછી મોકલી દીધી. પોતે એના પાછા આવવાની રાહ જોઈને કંટાળી ગઈ છે એટલે સંબંધ તોડી નાખે છે એવું લખી નાખ્યું. યુવકે એ સિવાય બીજું કંઈ કારણ છે કે કેમ એ જાણવા ઢગલો પત્રો લખ્યા અને ઘણા બધા ફોન કર્યા, પણ એ યુવતી કે એના સગા કોઈએ પણ જવાબ ન આપ્યો.

પોતાની દીકરીને દિવસ-રાત લોહીના આંસુએ રડતી જોઈને એનાં માતા-પિતાએ રહેવાનું સ્થળ બદલી નાખવાના સંકલ્પથી બીજા શહેરમાં ઘર લઈ લીધું. કદાચ વાતાવરણ બદલાય તો પોતાની દીકરી આઘાતમાંથી બહાર આવે એવી એમની ધારણા હતી.

યોગાનુયોગ એ એવા શહેરમાં પેલી યુવતીને સાર્થન લેંગ્વેજ (સાંકેતિક ભાષા) શીખવાનો મોકો મળી ગયો. આ ભાષામાં હાથ-મોંના ઈશારાઓ વડે બહેરાં-મૂંગાં લોકો વાતચીત કરી શકે છે. પોતાના પ્રેમીને સાવ ભૂલી જવાના ઈરાદા સાથે એણે પોતાની જાતને આ ભાષા શીખવાના કામમાં રીતસર ડૂબાડી જ દીધી.

એક દિવસ જૂના શહેરમાં રહેતી એ યુવતીની બહેનપણીએ આવીને જણાવ્યું કે પેલો યુવક પરદેશથી ભણીને આવી ગયો છે અને એ લોકો ક્યાં જતાં રહ્યાં એની પૂછપરછ કરે છે. મૂંગી-

બહેરી બની ગયેલી યુવતીએ પોતાના અંગે કંઈ પણ કહેવાની ના પાડી, રડતાં રડતાં પોતાની બહેનપણીને વિદાય કરી. એ દિવસે વરસોથી જેના પર ભીંગડું વળી ગયેલું એવો એનો જન્મ ફરીથી ઉતરડાઈ ગયો હોય એવું એને લાગ્યું. એ ખૂબ જ રડી. એકાદ વરસ એમ જ પસાર થઈ ગયું. પેલા યુવક તરફથી કે એ યુવતીની બહેનપણી તરફથી કોઈ જ સમાચાર આ દરમિયાન એને મળ્યા નહોતા.

બરાબર એક વરસ પછી એક રવિવારની સવારે એ યુવતીની બહેનપણી અચાનક આવી પહોંચી. એના હાથમાં આમંત્રણનું કાર્ડ હતું. પેલા યુવકનાં લગ્નનું એ કાર્ડ હતું. કાર્ડના કવર પર ‘મંગલ પ્રણય’ અને સાથે પેલા યુવકનું નામ જોઈને એની આંખમાં પાણી આવી ગયાં. સમયે એની કૂર થપાટ ન મારી હોત તો આજે એ પોતાના લગ્નની કંકોતરી જ હોત ને? એવું વિચારતાં એણે પરભીડિયું ખોલ્યું. કન્યાનું નામ વાંચતાં જ એનાં બધાં જ બંધન તૂટી ગયાં. એનાથી ધ્રુસકો નંખાઈ ગયો. આંખમાંથી આંસુની ધાર વહી નીકળી. પણ એના ચહેરા પર આ વખતે દુઃખની રેખાઓ નહોતી. કન્યાના નામની જગ્યાએ એનું પોતાનું નામ લખેલું હતું!

અકલ્પનીય એવી ઘટનાથી એ ચકિત થઈ ગઈ. એણે પોતાની બહેનપણી તરફ જોવા માથું ઊંચું કર્યું. જોયું તો પેલો યુવક એની બહેનપણીની પાછળ જ ઊભો હતો! યુવતી સાથે નજર મળતાં જ એણે સાઈન લેંગ્વેજના ઇશારાથી પૂછ્યું : ‘કેમ છો?’

આંસુની ધારા વચ્ચે યુવતીએ પણ ઇશારાથી જવાબ આપ્યો, ‘તું કેમ છો? ક્યાં હતો આ એક વર્ષ?’

ઇશારાથી જ યુવકે જવાબ આપ્યો. તને મળવા માટે આતુર હતો, પણ આ સાઈન લેંગ્વેજ શીખતાં એક વરસ થયું! તને મારે એવું જણાવવું હતું કે મોઢેથી બોલાતી ભાષા હોય કે ઇશારાની; પ્રેમની ભાષા તો એક જ હોય છે - દિલની! હું તને ખૂબ જ ચાહું છું. અરે ગાંડી! અવાજ જતો રહેવાથી કે કાન જતા રહેવાથી શરીર કદાચ પાંગળું થાય, કાંઈ પ્રેમ થોડો પાંગળો થઈ જાય છે? તારો અવાજ હું બનીશ. તારા કાન પણ હું બનીશ. કારણ હું તને ખરેખર ખૂબ જ ચાહું છું!’ આટલું કહીને એણે વેવિશાળની વીંટી ખિસ્સામાંથી કાઢી યુવતીની આંગળીમાં પહેરાવી દીધી. પછી બંને એકબીજાને ભેટીને ઢગલો થઈ ગયાં. યુવક, યુવતી અને એની બહેનપણી ત્રણેયની આંખમાંથી જાણે પ્રેમના પવિત્ર સ્પર્શથી દિવ્ય બનેલી અશ્રુધારા વહેતી હતી!

ઈશ્વર તો એક કલ્પના છે, જ્યારે મા-બાપ એ તો એક હકીકત છે. ઈશ્વર તો નિરાકાર છે, જ્યારે મા-બાપ તો સાકાર છે. ઈશ્વર એ તો આપણી શ્રદ્ધા છે, જ્યારે મા-બાપ તો સાક્ષાત્કાર છે.

એકાકી વયસ્કો - વૃદ્ધોની આરોગ્યની કાળજી રાખવાની નવતર પહેલ કરે છે સંવેદનશીલ સરકાર...

સ્વસ્થ ગુજરાત, તંદુરસ્ત ગુજરાતના અભિગમ થકી રાજ્યના તમામ નાગરિકોને આરોગ્ય સવલતો પૂરી પાડવા રાજ્ય સરકાર સતત પ્રયત્નશીલ છે. એકાકી જીવન જીવતા વયસ્કો, વૃદ્ધોને સમયસર તબીબી સારવાર ઘરે બેઠાં મળી રહે તે માટે રાજ્ય સરકાર નવતર અભિગમ દાખવીને “વયસ્ક વ્યક્તિની તબીબી સેવા અર્થે મુલાકાત” પાઈલોટ પ્રોજેક્ટ હાલ ગાંધીનગર મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન વિસ્તારમાં અમલી બનાવશે. જેના સુચારૂ આયોજન અને સફળ પરિણામોને ધ્યાન લઈ તે રાજ્યભરમાં અમલી બનાવવાનું રાજ્ય સરકારનું આયોજન છે.

આ અંગે નાયબ મુખ્યમંત્રી શ્રી નીતિનભાઈ પટેલે જણાવ્યું હતું કે, સારું જીવન ધોરણ, અપેક્ષિત આયુષ્ય વધારવા તથા નવી પેઢી શિક્ષણ, વ્યવસાય માટે વતનથી દૂર સ્થળાંતર કરતી હોઈ, એકાકી જીવન જીવતા વૃદ્ધો - વયસ્કોની સંખ્યામાં વધારો થયો હોઈ, રાજ્ય સરકારે સંવેદનશીલ અભિગમ દાખવીને આ નિર્ણય કર્યો છે. આ પાઈલોટ પ્રોજેક્ટ હાલ ગાંધીનગર કોર્પોરેશન વિસ્તારમાં અમલી બનાવાશે. જેમાં ૭૦ કે તેથી વધુ વયના વયસ્કોને આવરી લેવાશે. આ માટે વયસ્કો / તેમના પાલકોએ નિયત ફોર્મમાં વાર્ષિક રૂ. ૧૦૦૦/- ટોકન ફી સાથે સિવિલ હોસ્પિટલ, ગાંધીનગર ખાતે રજિસ્ટ્રેશન કરાવવાનું રહેશે. રજિસ્ટ્રેશન વખતે ઓળખપત્ર, રહેઠાણનો પુરાવો અને ઉંમરના દાખલાની સ્વયં પ્રમાણિત નકલ પૂરી પાડવાની રહેશે.

નાયબ મુખ્યમંત્રીશ્રીએ કહ્યું હતું કે, આ પ્રોજેક્ટ હેઠળ ડોક્ટર, સ્ટાફ નર્સ અને એટેન્ડન્ટની ટીમ રજિસ્ટર્ડ થયેલા વયસ્કોની ગૃહ મુલાકાત દર પંદર દિવસે લઈને પ્રાથમિક તપાસણી અને સારવાર આપીને માર્ગદર્શન આપશે. આકસ્મિક સંજોગોમાં જ્યારે જ્યારે જરૂર પડશે, ત્યારે ત્યારે ગૃહ મુલાકાત લઈ સારવાર આપશે અને જરૂર પડશે તો નિદાન માટે સેમ્પલ એકઠા કરશે. આ પ્રકારની ગૃહ મુલાકાત દીઠ રૂ. ૨૦૦/- ટોકન ચાર્જ લેવાશે. આ મેડિકલ ટીમ જ્યારે વયસ્કની ગૃહ મુલાકાત લેશે ત્યારે તેમની સાથે બી.પી. માપવાનું મશીન, ઈ.સી.જી. મશીન, ઈન્હેલર, વજન કાંટો તથા વયસ્કો માટે ઉંમર સાથે સંબંધિત તકલીફો માટેની સામાન્ય દવાઓ સાથે જશે, તેથી તાત્કાલિક સારવાર સમયસર મળી રહે. લાભાર્થીઓને આ માટે કાર્ડ / બુકલેટ અપાશે, જેમાં વિઝિટિંગ ડોક્ટરો પોતાના ઓબ્ઝર્વેશનની કાર્યવાહીની નોંધ કરશે. જેથી ચેકિંગ દરમિયાન દર્દીની હિસ્ટ્રી જાણી શકાય. રાજ્ય સરકાર દ્વારા અમલમાં આવનાર આ પાઈલોટ પ્રોજેક્ટના પરિણામે વૃદ્ધો - વયસ્કોને તાત્કાલિક સમયસર સારવાર મળશે અને તેમનું આરોગ્ય વધુ ક્ષેમ-કુશળ બનશે.

કેલેન્ડરનું પાનું પવનમાં ફંગોળાતું હતું

કથા
રાઘવજી માઘડ

મોતના બિછાને પોઢેલા મહેતા મનમાં સમજતા હતા કે, માતા હોવું તે હકીકત છે અને બાપ હોવું તે માત્ર ધારણા છે. તે આંખો બંધ કરી ગયા પણ ખાબોચિયા જેવી આંખો આંસુથી ઊભરાવા લાગી. છેલ્લા શ્વાસ ચાલી રહ્યા છે. બસ, એક વખત પુત્રનું મોં જોઈ લઉં એટલે મારા જીવને સદ્ગતિ થાય. પણ મહેતાને ઊડિ ઊડિ ભીતિ છે કે પ્રયાગ ન પણ આવે, કારણ કે તેને જે પ્રશ્ન પજવી રહ્યો છે તે પોતાના સિવાય કોઈ જાણતું નથી. છતાંય પોતે કર્મ અને ધર્મ બરાબર નિભાવ્યાં છે. પ્રયાગ એક ઉત્તમ માણસ બને તેવું તેનું ઘડતર કર્યું છે.

મહેતાની ધારણા સાવ ખોટી પડી. બીમારીની વાત સાંભળી પ્રયાગ તમામ કામ પડતાં મૂકીને આવી ગયો. પ્રયાગ બેંગલોરની એક કંપનીમાં સિનિયર મેનેજર છે. કંપનીના વિદેશી પ્રોજેક્ટના લીધે નીકળવું મુશ્કેલ હતું છતાં જનરલ મેનેજરને સમજાવી શક્યો હતો કે પૈસા, પોસ્ટ કે પ્રતિષ્ઠા જિંદગીમાં ફરીવાર મળશે પણ બાપનું મોં જોવાનું નહીં મળે!

તે પલંગ પાસે સ્ટૂલ પર બેસી ગયો. મહેતાએ તેનો હાથ પકડી પોતાની છાતીએ વળગાડ્યો. મહેતાની આંખો ફરી આંસુથી ઊભરાવા લાગી. આંસુ સુખનાં હતાં કે દુઃખનાં તે ખુદ મહેતા નક્કી કરી શકે એમ નહોતા. પ્રયાગે કહ્યું : પપ્પા! હું આવી ગયો છું. હવે શું કરવા દુઃખી થઈ રડો છો! મહેતા અબોલ રહ્યા પરંતુ કશું કહેવું હોય તેમ મહેતાની છાતી સુપડાતી હતી. જે કહેવું હોય તે ખુશીથી કહો પપ્પા! પ્રયાગનું કહેવું સાંભળી તેમનું હૈયું ભરાઈ ગયું. પ્રયાગ મનોમન બોલ્યો : મને ખબર છે તમારે શું કહેવું છે તેની! ખંડેર જેવા ઓરડામાં સ્મશાનવત્ શાંતિ પથરાયેલી હતી.

ખરેખર તો પ્રયાગે પૂછવું હતું, મારાં મમ્મી યુવાન અને સ્વરૂપવાન હતાં. તમે વિધુર અને ઉંમરલાયક છતાંય લવમેરેજ કર્યાં. આ હકીકત આજે પણ મને ગળે ઊતરતી નથી. લોકો ગપસપ કરે છે. યુવાસંતાનને તેનાં મા બાપના ચારિત્ર્ય અંગે કોઈ શંકાથી જુએ ત્યારે તેની સ્થિતિ મરવા જેવી, ભારે કફોડી થતી હોય છે. પોતાનો કશો જ દોષ ન હોવા છતાં માનસિક સંતાપ ભોગવવો પડે છે. કોઈને કહી પણ ન શકાય. મુંગો માણસ મનમાં સંઘરે તેવું થાય.

પ્રયાગ અબોલ રહ્યો. તે પપ્પાની લાગણીને બરાબર

સમજતો હતો. જે પીડા, પ્રશ્ન કે પજવણી પોતાના પક્ષે છે તેમાં પપ્પા જવાબદાર છે કે નહીં તેની ખબર નથી, પણ પિતા તરીકેની ફરજમાં ક્યારેય ગરજ દાખવી નથી, ધીરજ ગુમાવી નથી. પ્રયાગને કહેવાનું મન થઈ આવ્યું કે, તમે આટલા દુઃખી શું કરવા થાવ છો, ભાગ્યે જ કોઈ પિતા દાખવી શકે તેવું વિરલ કર્તવ્ય અને પિતૃત્વ તમે દાખવ્યું છે. મારું સર્વથી નોખું અને અનન્ય જીવનઘડતર કર્યું છે.

હું જ્યારે હાયર સેકન્ડરીમાં હતો ત્યારે મને મેગાસિટીના ઝૂંપડપટ્ટી વિસ્તારમાં લઈ ગયા હતા. ત્યાં અર્ધનગન અવસ્થામાં આમતેમ ભટકતાં ગંદા - ગોબરાં બાળકોને જોયાં, કાળી મજૂરી કરી રહેલા મારા સમવયસ્કોને જોયા... મને દુઃખ અને ગરીબાઈનો ખ્યાલ આપોઆપ આવી ગયો હતો. આમ ઘણું શીખવી દીધું હતું. તેથી મેં મારી ન્યુનતમ જરૂરિયાતોથી જિંદગીને ઘડી.

હું ડિગ્રી કોલેજમાં દાખલ થયો ત્યારે તમે જ મને કહ્યું હતું કે, આજનું કોલેજ કલ્ચર સાવ જુદું છે. યુવાનો કોલેજનું પગથિયું ચઢે તે પહેલાં જ તેને બાઈક અને મોબાઈલ મળી જાય છે અથવા તો જીદ કરીને મેળવી લે છે. કોઈ એવી ફેન્ડશિપ ફરજિયાત છે અને તે પણ તેના હાથમાં કેવો અને કેટલો કીમતી મોબાઈલ છે તેના પરથી નક્કી થાય છે, પણ હું આવી કોઈ ઝપટ કે લપેટમાં ન આવ્યો. સારી રીતે અભ્યાસ કરી શક્યો તેમાં તમારો સ્વભાવ અને સ્વભાવ જ મને ખપ લાગ્યા હતા. હા, તમે મને કોઈ વાતની ના નહોતી પાડી પણ પ્રેમપૂર્વક સમજાવ્યો હતો.

બેટા! મહેતાએ રડવું ખાળીને ઓશીકા નીચેથી કાગળ કાઢ્યો પછી ધ્રુજતા હાથે પ્રયાગ તરફ લંબાવ્યો અને કહ્યું, લે આ વાંચી લે! કાગળ હાથમાં લઈ પ્રયાગે કહ્યું : હા, હું વાંચી લઈશ. શું ઉતાવળ છે! મહેતાને કહેવું હતું કે હકીકત જાણી લે પછી મને સાથે લઈ જવાનો નિર્ણય કરજે! બંને કશું બોલ્યા વગર એકબીજામાં ખોવાઈ ગયા.

પોતાને જ્યારે વિકલાંગોની સંસ્થા દેખાડી, પોતાની ઉંમરના અનેક વિકલાંગ લોકોને જોયા. આમ જીવનના પદાર્થપાઠ શીખવવાની તમારી સૂઝ વિશેષ અને વિશિષ્ટ રહી છે. જ્યારે ઘરડાઘર દેખાડ્યું ત્યારે થયું કે જિંદગીનો આ નિયોડ છે!! કેવા

વિવિધ અનુભવો આપીને મને ઉછેર્યો!

પ્રયાગ મૂકપણે મહેતાની કરચલીવાળા ચહેરા સામે તાકી રહ્યો. તેનાથી નિઃશ્વાસ નખાઈ ગયો. ખાલી ઓરડામાં નજર ફેરવી તો ભીંતે લટકતી છબી પર નજર ચોંટી ગઈ. જનેતાની આકૃતિમાં પોતાની પ્રતિકૃતિ શોધવા લાગ્યો. મહેતાથી પણ અનાયાસે છબી જોવાઈ ગઈ. આંખોમાં આંસુ સાથે અતીત ઊભરાવા લાગ્યો. શોભના ઓફિસમાં પતંગિયાની જેમ ઊડાઊડ કરતી હતી. પોતે ઓફિસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ હતા તેથી ટકોર કરતાં કહ્યું હતું કે, આ મોહમયીનગરી છે, જાત સંભાળીને ચાલવું પડે. એકવાર લપસી ગયા પછી ઊભું થવું મુશ્કેલ હોય છે અને ઊભા થઈ ગયા પછી પણ હાથ-પગ છોલાયા વગર ન રહે. પણ પછી શું બન્યું તે બંનેએ મેરેજ કરી લીધાં હતા. ઓફિસ દંગ રહી ગઈ હતી. કોઈ કહેતું કે ઘરડા ઘોડાને વળી લાલ લગામ!

પ્રયાગ મોટો થતો ગયો તેમ તેને જાણકારી મળવા લાગી હતી. જ્યારે પૂરો સભાન થયો, ત્યારે મમ્મીને સીધો જ સવાલ કરી શકે તેમ હતો : મમ્મી ખરેખર શું બન્યું હતું!? જોકે આ દિવસો બહુ દૂર નથી. વીર્યદાનથી પ્રાપ્ત થયેલો દીકરો તેના બાપને કહેશે, તમે મારા પિતા ક્યાં છો? અને તમારામાં પિતા થવાની ક્ષમતા જ નહોતી છતાંય બાપ થવાના ઉધામા શું કરવા કર્યા!? સરોગેટ મધરથી મેળવેલ સંતાન તેની માતાને કહેશે, હું તારી કૂખમાં ક્યાં પાક્યો છું તે માતા હોવાનું ગૌરવ લે છે? અને ક્યાં છે એ મારી જનેતા જેણે કૃષ્ણ જેવી મારી હાલત કરી! આવી સંવેદનશીલ સ્થિતિ યુવા-સંતાનને પજવવામાં પાછી પાની નહીં કરે ત્યારે આવા સવાલો પૂછવા-કહેવામાં કોઈને લાજ-શરમ જેવી ચીજ આડે નહીં આવે.

શોભનાના અકાળે અવસાન પછી મહેતાએ પોતાની જાત ઘસીને પણ માતા અને પિતાનો બેવડો પ્રેમ આપ્યો હતો. પણ પ્રયાગના મનમાં ઠાંસીઠાંસીને ગેરસમજ ભરાઈ હતી. તે અપસેટ રહ્યા કરતો હતો. જાંઘના જખમ કોને બતાવવા! પણ મહેતા સારી રીતે સંભાળી લેતા હતા. પ્રયાગે ન છૂટકે કાગળ પર નજર ફેરવી. અક્ષર ઉકેલતાં પહેલાં ફરી એક વખત મહેતા તરફ જોઈ લીધું. તે મોં વકાસીને સ્થિર થઈ ગયા હતા. માત્ર કોઠામાં શ્વાસ ચાલતો હોય એવું જ લાગતું હતું. પ્રયાગ એ બધું જાણતો હોય તેવા ડોળ સાથે નજર સ્થિર કરી.

બેટા! સાચી વાત તો એ છે કે, પણ તારી મમ્મી સંજોગોનો શિકાર બની હતી. તે જીવવા કે કોઈને મોં બતાવવા લાયક રહી નહોતી ત્યારે મેં તેને આપઘાત કરતાં રોકીને સ્વીકારી હતી, માત્ર તેના બાળકને બાપનું નામ આપવા માટે... પ્રયાગે એકદમ પપ્પા ઉર્ફે મહેતા સામે જોયું. તેમની આંખો સદાયના માટે મીંચાઈ ગઈ હતી. ભીંતે લટકતા કેલેન્ડરમાં ફાધર્સ ડે લખેલ પાનું પવનમાં આમતેમ ફંગોળાતું હતું. ■

સફળતાની ગેરંટી આપતા સંકલ્પો

- (૧) **હકારાત્મક અભિગમથી જ વિચારીશ :** જીવનમાં કોઈ ઘટના બને તો માનવી નાસીપાસ થાય, હતાશ થાય. પરિણામે તેનામાં નકારાત્મક વિચારો પ્રવેશે જે જીવનની પ્રગતિમાં બાધારૂપ બને છે. કોઈ પણ બનાવ કે ઘટનાને હકારાત્મક દૃષ્ટિકોણથી વિચારો. કહ્યું છે ને કે ‘આશા અમર છે’ અને આશા હકારાત્મક વિચારસરણી ધરાવતા વ્યક્તિમાં હોય છે. એટલા માટે નિર્ણય કરો કે જે પણ થાય હું હંમેશાં સકારાત્મક વિચાર જ કરીશ.
- (૨) **નિષ્ફળતા સફળતાનું પ્રથમ પગથિયું છે :** એક વાતને મનમાં ઠસાવી દેવી કે નિષ્ફળતાથી ગભરાયા વિના પ્રયત્ન કરતાં રહેવાથી ક્યારેકને ક્યારેક સફળતા ચોક્કસ મળશે. ઘણા સ્કોલર વિદ્યાર્થીઓ કોઈ મહત્વની પરીક્ષામાં નિષ્ફળ જાય ત્યારે હતાશ થઈ માનસિક સમતુલા ખોઈ બેસે છે તો ઘણા તેને જીવનનો એક ભાગ ગણી સફળ થવાના પ્રયાસો ચાલુ રાખી જીવનમાં સફળ બને છે. આથી નિષ્ફળતા એ સફળતાનો પાયો છે તે સિદ્ધાંતને માની જીવનમાં આગળ વધો.
- (૩) **એક તૂટી નહીં :** કોઈ એકાદ - બે અનિચ્છનીય ઘટના બને જેમાં વ્યક્તિને સફળતાના તમામ દરવાજા બંધ થતા લાગે ત્યારે હતાશ થયા વગર વ્યક્તિએ બીજા વિકલ્પો વિચારવાના શરૂ કરી દેવા જોઈએ. જીવનમાં કોઈ પરીક્ષા કે નોકરી આખરી કે છેલ્લી હોતી નથી. મંદીમાં ઘણા લોકોએ પોતાની નોકરી ગુમાવી હતી. તેમણે તેના બીજા વિકલ્પો વિચારી તેમાં આગળ વધી સફળ થવાના દાખલા છે.
- (૪) **ક્રોધ પર કાબૂ :** માનવીનો સૌથી મોટો દુશ્મન તરીકે ગણાતો ક્રોધ જીવનની ખાનાખરાબી માટે ક્યારેક કારણભૂત બને છે. તેનાથી તન, મન અને ધનની હાનિ થાય છે. જે વ્યક્તિ ક્રોધને વશ થાય છે તે સૌને વશ થાય છે. આથી તમારે ક્રોધનો ત્યાગ અવશ્ય કરવો જ પડશે અને તો જ જીવનમાં શાંતિ અને સુખ મળશે.
- (૫) **જે તમે તે સૌને ગમે :** માનવીના વર્તનમાં જ્યારે ગર્વ કે અહંકાર જીવનમાં પ્રવેશે છે તેની સાથે સાથે જીવનમાં અશાંતિ પણ પ્રવેશે છે. લંકાપતિ રાવણ સર્વશ્રેષ્ઠ અને બળવાન સમ્રાટ હતો છતાંય પોતાના અહંકારને કારણે લંકા અને તેના સર્વનાશનું કારણ બન્યો હતો. આથી વ્યક્તિએ સુખી થવા માટે જીવનમાં નમ્રતાને સ્થાન આપવું જોઈએ.

— એસ.ટી. કપાસી

સૂર્યની જેમ બધાને ચમકવું છે પરંતુ તેના માટે પ્રથમ તો સૂર્યની જેમ જાતને બાળવી પડે છે!

અઠે દુવારકા

કથા

નાનાભાઈ જેબલિયા

રાત રમઝમ વહે છે. અંધકારના વનમાં સ્તબ્ધતા ખખડે છે. આપા રતાના હૈયામાં અજંપો ઉઘાળા લ્યે છે. એની આસપાસમાં હતાશા અને બેઅદબીનાં અડાબીજ જંગલો ઊગી નીકળ્યાં છે...આપા રતાની ચારેકોર જાણે મશ્કરી થાય છે. 'આપા રતાએ પોતાની ભક્તિને મોટી દેખાડવા હડુલો હાંક્યો કે મને રણછોડરાયનાં દર્શન થયાં...'

'સાંભળ્યુંને ભાઈ, થાન મોલડીનો આપા રતો જાત્રા કરી આવ્યો ઈ?'

'હા ભાઈ, જાત્રા એટલે જાત્રા વળી! માળા આપાએ સુખડીનો! આખો ડભરો ભર્યો...અર્ધો કે ગાઉ હાલ્યો અને મોઢામાં પાણી આવ્યું. ચારેકોર જોઈ લઈને પછે ડભરો ઉઘાડ્યો અને જિંદગી આખીની ભૂખ કાઢી નાખી...દશ શેર સુખડી આપો એકલે પંડ્યે ઝાપટી ગયો...'

'હત તારી હા પાડે! દશ શેર સુખડી?'

'હા ભાઈ હા...ખાવાનું ધાર્યું ન રિયું...દુવારકા (દ્વારકા) પછે પડ્યુંરિયું. શું લઈને દુવારકા જાય? ભાતા વગર જાત્રા કેમ થાય? પછી આપાએ ગતકડું કરી દીધું કે મને મારગમાં રણછોડરાયે દર્શન દીધાં.'

'ભાઈ જાત્રા! વાહ જાત્રા!

'મને દર્શનની કાંઈક ખાતરી દે દુવારકાવાળા!' આપો રતો ભાંગતી રાતે લવે છે. 'હે મોરલીધર! મારાથી આ બધું સહન નોં તે થાય...હું મારો પ્રાણ છોડી દઈશ...હવે મોલડીની બજારમાં મોઢું ને દેખાડું. મારી વહાર કરવી હોય તો નાથ, મને સાબિતી મળવી જોઈએ....'

રાત ધીરે ધીરે ગળે છે. આપા રતાની આંખ છેવટે મળે છે. એનો સંતપ્ત આત્મા આખરે નિદ્રાને અંકે લપેટાય છે અને પુનઃ એના બંધ થયેલાં પોપયાંઓ સામે પીતાંબરધારી મોરલીધર દ્વારિકેશની મનમોહન છબી પ્રગટ થાય છે. એ રતા ભગતને ઢંઢોળે છે. આપો રતો માથું ધુણાવે છે. 'ના રે ના...હવે તો તારો ભરોસો થાય?'

માવાની મૂર્તિ ખડ-ખડ હસે છે : 'તારે ખાતરી જોઈએ છે ને!'

'હાસ્તો...ખાતરી! જગબત્રીસી ચૂપ થઈ જાય એવી ખાતરી નીકર પ્રભુ! ઘણું જીવ્યો છું...જીવવાનો હવે મોહ નથી. પેટ

કટારી ખાઈને જિંદગી ટૂંકાવી નાખીશ, પણ કલંક તને લાગી જશે કે જે માણસને રણછોડરાયે દર્શન દીધાં'તાં એણે આપઘાત કર્યો.'

'તને ખાતરી આપું છું ભગત! તારા ગામ પાદરના કૂવામાં દિવસ ઊગતાં ગંગાજી પ્રગટ થાશે. તારું આખું આખું ગામ જોઈ લેશે ત્યાં લગી કૂવાનાં પાણી શ્વેત રહેશે અને છતાંય તને આ અધૂરું લાગતું હોય તો હું મારા પરમ સેવક હનુમાનજીને મોકલું છું...મોલડીથી ઉત્તર દિશામાં જે ધાર આવેલી છે એ ધારે તું ખોદકામ કરાવજે. ત્યાંથી મારુતિ સાથે એની વાંદરાઓની સેનાની ખૂબ મૂર્તિઓ નીકળશે અને કોઈથી પૂરી ગણી શકાશે નહીં બસ!'

આપા રતાની આંખ ઊઘડી ગઈ. દ્વારકાધીશે સપનામાં આવીને પોતાની લાજ રાખી...આપાની આંખમાં હર્ષની અશ્રુધારાઓ વહી... અરેરે, મેં ભગવાનને કષ્ટી આપી!'

કૂકડે બાંગ દીધી અને આપો રતો જાગ્યા. ઠંડા પાણીએ સ્નાન કરીને ઠાકોરજીની પૂજા કરી અને મોં સૂઝાણામાં એ મોલડીના ગામવાસીઓના જાગવાની વાટ જોઈ રહ્યા.

સવિતા નારાયણ ઉદય પામ્યા. બજાર આખી માણસોથી ઊભરાઈ રહી. ચોરે ડાયરો ભરાણો. આપા રતાએ મજૂરોને, ખેડૂતોને સૌને ઊભા રાખ્યા. ચોરે જઈને આપાએ વાત મૂકી : 'મારે સૌને ખાતરી કરાવવી છે.'

'સુખડી ખાધાની ખાતરી!' ડાયરો વળી પાછો મર્મે ચડ્યો. 'અમને ખાતરી થઈ ગઈ છે આપા રતા! આજ કાંઈ નવો હડુલો હાંકવો છે?'

'હા બાપા મને મોરલીધરે ચીંધ્યું છે.'

'ભલે ચીંધ્યું મોરલીધરે! આજ આપા ચૂરમું ઝાપટો કાં લાડવા ઠપકારો બુંદીના...પછી કહેવું કે મને રણછોડરાયે ખાઈ જવાનું કીધું....'

'મશ્કરી કરો મા ભા! હાલો આપણા ગામના કૂવે.'

'શું કૂવે પડવા?'

'પડવા ને...જોવા મને ભગવાને દર્શન દીધાં ઈજો સાચું હશે તો કૂવામાં ગંગાજી પ્રગટશે. કૂવાનું પાણી ધોળું થઈ જશે.'

'આપા ઈ કૂવાનાં પાણીમાં ઘાસ રેડી આવો એટલે પાછું પડવાનું ન થાય!'

‘છાશ?’

‘હા છાશ! છાશ રેડાય એટલે પાણી ધોળું થઈ જાય અને ગામને ઊંઘાં ભણાવાય કે કૂવામાં ગંગાજી પધાર્યા.’

‘તમે તો અનોઠી કરી હે! ભાઈ! કોઈની વાત નહીં માનો?’ આપાનો સાદ ગળગળો થઈ ગયો. ‘હું તમને બીજી ખાતરી કરાવું. આપણા ગામની ઓતરાદી સીમે જે ધાર આવેલી છે ત્યાં કોદાળીએથી ખોદાવો.’

‘પાણા કઢાવવા છે આપા, વગર દાડીએ?’

‘હવે રાખો તો સારું હો.’ આપાનો ચહેરો ત્રાંબાવરણો થઈ ગયો : ‘મારા નામની દયા કરો તો હનુમાનની સેના નીકળશે.’

‘અને નૈ નીકળે તો?’

‘તો ઈ કોદાળીઓ મારા માથા ઉપર પછાડજો અને જો ન પછાડે તો તમને મોરલીધરની આજ છે.’

‘હાલો તંઈ...’

અને દિવસ ઊગતામાં ગામ આખું મોલડીના કૂવે ઊમટ્યું. કૂવો આખો ઉફાળે ચડ્યો છે. જુએ છે તો તળિયેથી સફેદ ધારાઓ કૂવાની ઉપલી સપાટી સુધી ઉછાળા મારે છે! સૌ ચરણામૃત લઈને માથે ચઢાવે છે. લોટા, કળશ અને હાંડા-ગાગરો ભરે છે. અંગ અંધોળે છે.

રણછોડરાયની જય બોલાવે છે પણ આખાબોલા અને અવળા એવા આદમીઓ આ બધું માનવા તૈયાર નથી. એ કોદાળીઓ લઈને ગામની ઓતરાદી ધારે જાય છે. મનમાં હવે આપાની આગળ શું લાંઠી કરવી એની વેતરણ અને વલોણું ચાલે છે. હવે તો એવોજ કોઈ તુક્કો ગોતવો પડે કે આપા રતાની આ કીર્તિ ઉપર અને અચંબા ઉપર પાણીના બંબા ઠલવાઈ જાય. પોતાની બુદ્ધિના પટારાને એક પછી એક કૂચીઓ ચડાવે છે, બદલાવે છે પણ કોઈ નક્કર તરંગ હાથ લાગતો નથી. આવી અવઢવમાં ગામની છેટે આવેલી ધાર આવે છે. ત્રીસેક માણસો કોદાળીઓ લઈને આપા રતાએ બતાવેલી જગ્યા પર કોદાળીઓ વહેતી મૂકે છે.

પ્રથમ ઘાએ જ હનુમાનજીની મૂર્તિ નીકળે છે. તાજું સિંદૂર, મરમ-મરમ આંખો અને ચારેકોર સુવાસ-સુવાસ જોરદાર પવનના સુસવાટા થાય છે. ધૂળની ડમરીઓ ઊડે છે. એક મોટો વંટોળ ઊભો થયો. જોનારા ગભરાયા.

‘આ શું આપા? કોઈ ઉલ્કાપાત છે?’

‘ના બાપ! મારો બજરંગી પધાર્યો એની આ નિશાની છે...!’

આપા રતા હૃષવિશમાં આવે છે. હજી ખોદો બાપ! આપો આગળ વધારતા જાય છે અને એક પછી એક વાંદરોની મૂર્તિઓ નીકળતી જાય છે. બે-પાંચ, દશ, વીસ, ચાલીશ, પચ્ચાસ જેટલી મૂર્તિઓ નીકળતાં તો બપોર થઈ જાય. ખોદનારા થાકી ગયા.

ટીકાકારોના મોં કાળાં ભક્ર થઈ ગયાં.

‘ગણી જુઓ ભાઈ! ઈ ગણાશે નૈ.’

‘ઝંફાશ મારો મા ભગત...નૈ કેમ ગણાય?’

‘ગણો ત્યારે...’

‘પચ્ચાસ થઈ.’ ગણતરીકારે આંકડો દીધો.

‘હવે ફરીવાર ગણો...’ અને ફરી ગણતા મૂર્તિઓ વળી પાછી બાવન થઈ...એકવાર પચ્ચાસ, બીજીવાર બાવન, ત્રીજીવાર એકાવન!! છેવટે ગણનારા પણ થાક્યા!

‘મેલ માથાકૂટ...’ કહીને પેલા ટીકાકારો ગામમાં આવ્યા. પણ આપા રતાને વધ્યા નહીં. ગામ આખાએ આપા રતાના આ અંધાણને પ્રમાણ્યું, વંદર્યું, વધાવ્યું પણ પેલા ટીકાકારો એકના બે ન થયા...!

‘તમે જાણો ને મારો મોરલીધર જાણે બાપ!’ કહીને આપા રતાએ પોતાનો તાર અલખમાં જોડ્યો...પણ આસ્તે-આસ્તે આપાના આત્માને દુઃખ થવા લાગ્યું અને નવી મોલડી બાંધવાનો વિચાર આવ્યો.

(નોંધ : આ બધી જ મૂર્તિઓ આજે પણ મોલડી (તા. ચોટીલા) ગામના પાદરમાં છે.)

છોરાંવછોઘ

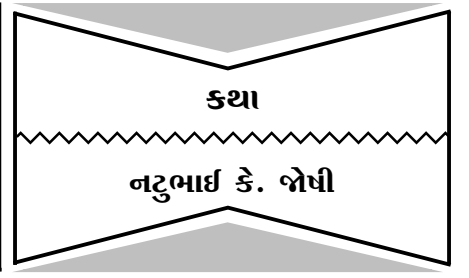
(અનુસંધાન : પાના નં.-૧૭ ઉપરથી ચાલુ)

ભળે તેમ ભળી જવું અને તમામ કુટુંબીજનોને વધુમાં વધુ વહાલાં થવાય એવું વર્તન કરવું.’ એ ફરી ફરીને કહેતી. ‘તમારે જે ખપતું હોય ઈ પહેલું સામે પક્ષે ઘો. એ તમને પૂરા વળતર સાથે પાછું દેશે. તમને પ્રેમ જોઈતો હોય તો પ્રથમ સામે પક્ષે પ્રેમ આપો. માન અને મોટાઈ ખપતા હોય તો માન અને મોટાઈ આપો, એ તમને બમણું થઈને આપોઆપ પરત મળશે. અને જે વ્યક્તિ પોતાના જીવનમાં ચાલશે, ગમશે, ફાવશે અને ભાવશે આ ચાર શબ્દો ઊતારે તેને કેદીયે મન મારીને જીવવું ન પડે. એને પોતાના જીવનમાં કેદીયે અધૂરપ નીં અનુભવાય. અધૂરપના અભાવની અનુભૂતિ એ જ પૂર્ણ સુખ.’

આવું બધું જયોતિકાને કોલેજમાં કે ક્યાંય શીખવા ન’તું મળ્યું. એવું ઘણું બધું નવી અભણ રતનમા પાસેથી શીખવા મળ્યું. રતનમાની વાતોમાં એને જીવનની સ્કીલ અને સફળ સંસારી જીવનની ફિલસૂફી જોવા મળી.

કુદરતી રીતે જયોતિકા એની ઉંમરની અન્ય દીકરીઓ કરતાં થોડી વધુ ગંભીર બની ગઈ હતી. એ કદાચ નાની ઉંમરમાં એની માનું મૃત્યુ અને પછીનાં ચાર વર્ષ મા વગર દાદીમા પાસે ઉછરી તેનું અને એની માના સાંનિધ્યના અભાવનું પરિણામ હોઈ શકે.

(ક્રમશઃ)

શહેરનાં સૂમસામ સડક પર ચાલી રહેલો એ મિતા હતો. લાકડીના સહારે મક્કમ ચાલથી એ સતત ચાલતો રહેતો, પરિચિતો સાથે આવકારની આદાન પ્રદાન વિધિ ચાલુ રહેતી.

આજે જીવનમાં તે એકલો હતો. તેના જીવનમાં ક્યારેક એવો સમય પણ હતો જ્યારે તેને ગોતવા છતાં એકલતા મળતી નહોતી.

આવકારથી એ હર્ષિત નહોતો, અવહેલનાથી તે વ્યથિત નહોતો. બન્ને અવસ્થાથી તે પર હતો. ધીમી ચાલે તે ચા પીવા હોટેલમાં આવ્યો. એક કપ ચા પીધી-વર્તમાન પત્ર વાંચ્યું. વર્તમાન પત્ર વાંચવાથી તે દુનિયાના વર્તમાન જાણતો, જગતમાં શું ચાલી રહ્યું છે - તે જાણતો.

હોટેલમાં થતી રહેતી સામાન્ય વાતચીતથી તે મનથી પર હતો. પણ થોડી વધારે વાર હોટેલમાં બેસી રહેવા તે વાતમાં જોડાતો, કોઈ તેના ભૂતકાળને ખોતરવાનો પ્રયાસ કરી જોતું, પણ કોઈ તેની પાસેથી કંઈ માહિતી મેળવી શકતું નહીં.

તે જીવનનિર્વાહ ચલાવવા રમકડાં વેચતો, રમકડાંના વેચાણથી થતી આવકમાં ગુજરાન ચલાવતો. સારાથે વિશ્વને પોતાના દિલમાં સમાવીને તે એક ઓરડીમાં રહેતો.

દૂરના શહેરમાં, એક સમયે તેનો સુખી સંસાર હતો. પત્ની અને બાળક સાથે સુખે રહેતો. ટૂંકી માંદગીમાં પ્રથમ બાળકે

અને પછી બાળકની માતાએ ચિરવિદાય લીધી.

સુખી સમયને દિલમાં દફનાવી તેણે વતનની વિદાય લીધી. વર્ષો વીત્યા. ફરીવાર પોતાના શહેરમાં પાછો ગયો નથી. પરગજુ લોકો તેના પ્રત્યે મમતા રાખતા. પરંતુ કોઈની સહાય કે દયા તે સ્વીકારતો નહીં. તે પોતાના જીવન કારુણ્યને પ્રગટ કરતો નહીં.

રમકડાંના વેચાણની આવકમાં નિર્વાહ ખર્ચ ચલાવતો. વધેલા પૈસા બાળકો માટે વાપરતો. વધેલા પૈસા રોજરોજ વાપરી નાખતો. બાળકોમાં તે પ્રિય હતો. તેની નિઃસ્વાર્થ લાગણીથી બાળકો દ્વારા વાલી વૃંદમાં તે જાણીતો હતો. વાલીઓ તેને ઘેર મળવા આવવા આતિથ્ય સ્વીકારવા કહેતા. તે બાળકોના ઘેર જતો નહીં. રોજ સાંજના પોતાની ઓરડીમાં ધર્મ પુસ્તક વાંચતો, પણ કથા સાંભળવા જતો નહીં.

સમય વીતતો ગયો. કેટલાક વર્ષ પછી 'મિતા' જે શેરીમાં રહેતો હતો ત્યાં લોકોનું ટોળું એકત્ર થયું - મિતાની ઓરડીનું બારણું બંધ હતું.

ઓરડીનું બારણું ખોલવામાં આવ્યું. મિતા પોતાની ઓરડીમાં ઓશીકાના સહારે બેઠેલ હતો. હાથમાં ધર્મ પુસ્તક હતું. વાંચતાં-વાંચતાં તે ચિર નિદ્રામાં પોઢી ગયો હતો. તે શાંત હતો. ઓરડીમાં રમકડાં શાંત હતાં. માત્ર જીવતા માનવીઓ અશાંત હતા. ■

સાચો શિક્ષક જે માનવતા શીખવે

ઈતિહાસમાં બનેલી એક સમાન બે ઘટનાના પરિણામો સાવ જુદા હતા.

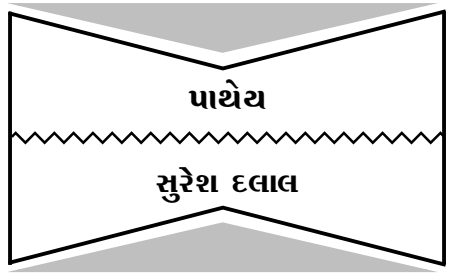
સિકંદરે જ્યારે પોરસને કેદ કર્યો ત્યારે સિકંદરે પોરસને પૂછ્યું હતું, 'બોલો તમારી સાથે કેવું વર્તન કરવામાં આવે?' પોરસે જવાબ આપ્યો હતો, 'એક રાજા બીજા રાજા સાથે જેવું વર્તન કરે એવું વર્તન તમારે મારી સાથે કરવું જોઈએ.' સિકંદરે પોરસને કેદમાંથી મુક્ત કર્યો અને પોતાના રાજ્યનો પ્રતિનિધિ બનાવ્યો. મોહમ્મદ ઘોરીએ આવી જ રીતે પૃથ્વીરાજને કેદ કર્યો અને એણે પણ પૃથ્વીરાજને આવો જ પ્રશ્ન કર્યો, 'મારી પાસે તમારી શું અપેક્ષા છે?'

પૃથ્વીરાજે જવાબ આપેલો, 'મેં તમને અનેક વખત જવા દીધા છે. તમારે પણ મારી સાથે સન્માનપૂર્વક વર્તવું જોઈએ.' પૃથ્વીરાજની આ માંગ બાદ મહમ્મદ ઘોરીએ એની આંખો ફોડાવી નાખીને પછી મૃત્યુદંડની સજા કરી હતી.

એક સમાન બે ઘટના, પણ જુદા પરિણામો શા માટે?

આ પ્રશ્નના જવાબ માટે સિકંદર અને મહમ્મદ ઘોરીના જીવનનો થોડો અભ્યાસ કરીએ ત્યારે ખ્યાલ આવે કે સિકંદરના શિક્ષક અને માર્ગદર્શક એરીસ્ટોટલ અને ડાયોજીનસ હતા અને કમનસીબે મહમ્મદ ઘોરીને આવી કોઈ વ્યક્તિની સંગત નહોતી.

— શૈલેષ સગપરિયા

વેઈન ડાયર નામનો એક અમેરિકન માણસ છે. એનું એક શાણપણની સંહિતા જેવું પુસ્તક છે. એમાં બુદ્ધથી માંડીને ખલીલ જિબ્રાન અને મધર ટેરેસાની વાણીનું સંકલન છે. એમાં માત્ર સંકલન નથી, પણ એની સાથે સાથે વેઈન ડાયરે જીવનને કેટકેટલા વિવિધ ખૂણેથી જોયું છે એની વાતો પણ છે. એમાં દષ્ટાંતો પણ છે અને કેટલીક સત્ય ઘટનાઓ પણ છે.

પર્શિયન કવિ રૂમી તેરમી સદીના, અગ્નિને પણ શીતળ કરે એવી એમની વાણી. પરમાત્મા પ્રત્યે લગની અને લગાવ. અહમ્ની પારના પ્રદેશમાં જાણે રહેતા હોય એમ પરમાત્મા માટેનો દિવ્ય ઝુરાપો. એમની ચાર પંક્તિને આધારે વેઈન ડાયરે સરસ વાત કહી છે : ‘એક વાર વેદનાને મેં વિષાદનો જામ ગટગટાવતા જોઈ અને એ બોલી ઊઠી કે હા, એનો સ્વાદ કેટલો બધો મધુર છે. પછી વેદનાએ વિષાદને કહ્યું કે તેં તો મને બરાબર પકડી પાડી. તેં તો મારો ધંધો હતો ન હતો કરી નાખ્યો. હવે હું ઉદાસીને કઈ રીતે વેચી શકું? કારણ કે તું તો ઉદાસીને વરદાન રૂપે જુએ છે.’

આપણે મોટા ભાગના માણસો વેદનાથી ત્રસ્ત થઈ ગયા છીએ. જીવનથી કંટાળી ગયા છીએ. વારે વારે રાવ-ફરિયાદ કરીએ છીએ. દુઃખ તો દરેકના જીવનમાં પડે. આપણે દુઃખની નાની છબીને એન્લાઈ કરીએ છીએ અને અકળાઈ જઈએ છીએ. ઉદાસી પણ માણવાની વસ્તુ છે. માણતાં માણતાં જાણવાની વસ્તુ છે. દરેકના જીવનમાં એકાદ કાળી રાત તો ક્યારેક ને ક્યારેક આવતી જ હોય છે, પણ આપણે આંગળી સૂઝી જાય ત્યારે એ થાંભલો થઈ ગઈ એમ કરીને ચીસ પાડીએ છીએ. સહાનુભૂતિ ઉઘરાવીએ છીએ, પણ દુઃખની અનુભૂતિને પૂર્ણપણે જાણીએ - માણીએ તો પછી ફરિયાદ જેવું રહે નહીં.

માણસનું જીવન અનેક સુખદ દુઃખદ અકસ્માતોથી ભરેલું હોય છે. કોઈકને તનની માંદગી, કોઈકને મનની, કોઈકને ધનની, ક્યારેક ને ક્યારેક તો આવતી જ હોય છે. કોઈકના સંબંધો બટકણી ડાળી જેવા થઈ જાય છે. કોઈક સ્વજનને ગુમાવે

છે. ક્યાંક આગ લાગે છે, ક્યાંક પૂર આવે છે. જીવનમાં આવનજાવન તો થતી રહે, પણ માણસ જો કાળા વિષાદમાં આળોટ્યા જ કરે અને વેદનાને ખંખેરીને ઊભો ન થાય તો પછી એના જીવનમાં કદીય પ્રભાત ઊગે નહીં.

જીવનમાં જે પરિસ્થિતિ આવે એનો સહજપણે સ્વીકાર કરે એ માણસ ડૂબી નથી જતો, પણ તરી જાય છે.

માણસે બધું જ અનુભવવાનું હોય છે. હજી સુધી કોઈ ટ્રેન એવી નથી કે જેને કાયમને માટે કાળા બોગદામાંથી પસાર થવાનું હોય. ક્યાંક ને ક્યાંક તો બોગદાનો અંત આવે છે. તમે વ્યથાને વ્યથા રૂપે સ્વીકારી લો તો સંઘર્ષમાંથી મુક્ત થઈ જશો.

વેઈન ડાયરનું એક એક પ્રકરણ આધ્યાત્મિકતાના અધ્યાય જેવું છે. તમે જ કહો કે આ વેદનાનો સ્વાદ મધુર છે તો જાતને આપેલા સંકેતથી કડવાશ નીકળી જશે. આપણને વિજયને માણતાં આવડે છે, પણ પરાજયને સ્વીકારવા આપણું મન તૈયાર નથી. કારણ કે આપણા મનની સાથે આપણો અહંકાર સંકળાયેલો છે. જીવન તો દ્વંદ્વનું બનેલું છે. તડકો અને છાંયડો એ બન્ને ભાષા આપણને ઉકેલતાં આવડવી જોઈએ તો જીવનનો કક્કો બારાખડી સ્વસ્થતા અને તટસ્થતાથી ઘૂંટી શકશું. સમતુલા ગુમાવી ન દેવાય, વિષમતુલાથી જીવવાનો કોઈ અર્થ નથી. જે માણસ અનુભવને ઊંડાણથી માણે છે એ જ માણસ જીવનને પૂરતું પ્રમાણે છે. ■

સાબાર સ્વીકાર

‘રાણ સરોવર’ પુસ્તક

જયસુખભાઈ પટેલ : મેનેજિંગ ડિરેક્ટર : ‘અજંતા-ઓરેવા ગ્રુપ’

સંપાદક : નરેશ શાહ

પ્રકાશક : ન્યુજવાલા મિડિયા, રાજકોટ

એશિયાનું સૌથી મોટું મીઠા પાણીનું સરોવર શક્ય છે.

એક સફળ ઉદ્યોગપતિની બહુજન હિતાય : બહુજન સુખાય પરિકલ્પનાને ‘મંગલ મંદિર’ અંતઃકરણપૂર્વક આવકારે છે.

મૂડીવાદનું ભવિષ્ય

અર્થકારણ
પ્રવીણ ક. લહેરી

સમગ્ર વિશ્વની પ્રજા એ અંગે જાગ્રત હતી કે જ્ઞાન-વિજ્ઞાનની મદદથી દુનિયાના તમામ લોકો સુખ, શાંતિ અને સમૃદ્ધિનો અનુભવ કરી શકશે. સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘની સ્થાપના, તેની વિભાવના અને માનવહક્ક તેમજ સ્વમાનને રક્ષણ આપવાની ઘોષણાએ આદર્શવાદીઓને વધારે આશાવાદી બનાવ્યા હતા. સુખનો સૂર્યોદય ક્ષિતિજ પર થઈ રહ્યો છે, તેવી લાગણી સર્વત્ર હતી. જો કે યુદ્ધની સમાપ્તિ બાદ જાપાન-જર્મની પર મિત્ર રાષ્ટ્રોએ બેધારી કાર્યવાહી કરી. આ બંને દેશોની લશ્કરી તાકાત ન વધે તેવી જડબેસલાક વ્યવસ્થા કરી પણ સાથે સાથે તેની સાથે વેપાર-ઉદ્યોગ દ્વારા આ બંને રાષ્ટ્રોની પ્રજા સમૃદ્ધ અને સંતોષી રહે તેવી આર્થિક સહાય પણ આપી હતી. કમનસીબે આ આદર્શનો, વિકાસનો, વિશ્વાસનો માહોલ શીતયુદ્ધમાં વેરવિખેર થઈ ગયો. રશિયાએ સામ્યવાદ જ સાચો રાહ છે તેમ નક્કી કરી અડધા યુરોપને અને એશિયાના પડોશી રાષ્ટ્રોને પોતાના ફેડરેશન - સમવાયતંત્રમાં સમાવ્યાં. સામ્યવાદનો લોખંડી પડદો ખૂબ મજબૂત

હતો. તેમાં વ્યક્તિના અધિકારો ગૌણ હતા પણ એક પક્ષની સામ્યવાદની હકુમત સર્વસત્તાધીશ હતી. ચીને પણ માઓત્સે તુંગની રાહબરીમાં સામ્યવાદનો માર્ગ અપનાવતાં અમેરિકા, કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા, પશ્ચિમ યુરોપ સાથે એક મૂડીવાદના માધ્યમથી વિકસિત થયેલ દેશોનું શક્તિશાળી જુથ બન્યું. આ જુથમાં રક્ષણની જવાબદારી 'નાટો', 'સેન્ટો' જેવા કરારો હેઠળ અમેરિકાએ યુરોપની સલામતી માટે મોટો બોજો ઉપાડ્યો. શીતયુદ્ધના કેન્દ્રસ્થાને રહેલી બર્લીન વોલ મૂડીવાદી વિકસિત રાજ્યો અને સામ્યવાદી દેશો વચ્ચેના ભેદનું પ્રતીક હતી. રશિયાએ એક જ શહેરમાં પોતાની હકુમતનો ભાગ રક્ષવા આ દીવાલ બાંધી હતી. ૧૯૮૦માં બર્લીન વોલ તૂટી અને સાથે સાથે રશિયન સામ્રાજ્યનું વિઘટન થતાં અનેક યુરોપિયન અને એશિયાઈ દેશો સામ્યવાદની નાગચૂડમાંથી છૂટ્યા.

૧૯૭૪માં ચીનમાં કટ્ટર વિચારસરણીવાળા સરમુખત્યાર માઓત્સે તુંગનું અવસાન થતાં નેતાગીરીનો ઉદય થયો તેમાં ડેંગ નામના આગેવાન મોખરે હતા. તેમણે ચીનમાં સામ્યવાદી પક્ષનું એકપક્ષીય શાસન કાયમી રહે તેવી રાજકીય વ્યવસ્થા સાથે અર્થતંત્રમાં મૂડીવાદનો સ્વીકાર કર્યો. ચીને પાછલે બારણે અમેરિકા સાથે રાજકીય, આર્થિક સહયોગ કરી પોતાના દેશને આર્થિક મહાસત્તા બનાવવા માટે સર્વગ્રાહી વ્યૂહરચના અપનાવી. ૪૦ વર્ષના નિરંતર પ્રયત્નો બાદ ઔદ્યોગિક રીતે વિશ્વનું સૌથી મહત્ત્વનું રાષ્ટ્ર બનવામાં ચીન સફળ રહ્યું. ડેંગના શાસનમાં તે કહેતા, 'મને બિલાડી સફેદ છે કે કાળી તે જાણવામાં રસ નથી. ફક્ત તે ઉંદરો પકડવામાં સક્ષમ હોવી જોઈએ.' આને કહેવાય પાકો વ્યવહારુ અભિગમ. ચીનના ઉદય પહેલાં લશ્કરી અને રાજકીય સંતુલનમાં અમેરિકા એકમાત્ર સુપરપાવર છે તેવી છાપ હવે ભૂંસાતી જાય છે. રશિયા અને અન્ય દેશોમાં સામ્યવાદનું અસ્તિત્વ માત્ર રાજકીય પક્ષ તરીકે છે. સમગ્ર વિશ્વમાં મૂડીવાદ છવાયેલો છે. મૂડીવાદ વિના આર્થિક વિકાસ શક્ય નથી. સમાજવાદ - સામ્યવાદ આદર્શો ઊંચા દર્શાવે છે પણ તે માટે માણસની જે મુળભૂત વૃત્તિઓ છે તેના વિરુદ્ધની પદ્ધતિ ટકી ન શકે. સમાજવાદ કે સામ્યવાદમાં રાજ્યનો જે અંકુશ છે - એકાધિકાર છે તેનાથી અર્થતંત્ર ચેતના ગુમાવી બેસે છે. સ્પર્ધા, નફો, પરિશ્રમ થકી સફળતા જેવી બાબતો મૂડીવાદના પાયમાં છે. ૧૯૬૦-૭૦ કે ૧૯૮૦ના દાયકાઓમાં ઘણા અર્થશાસ્ત્રીઓ,

સમાજવાદ - સામ્યવાદના ભક્તો હતા પણ આજે તો ભાગ્યે જ કોઈ અર્થશાસ્ત્રી આર્થિક વિકાસ માટે મૂડીવાદી માળખા સિવાયનો વિકલ્પ હોઈ શકે તેમ માને છે. આ માન્યતા ખરેખર ભૂલભરેલી છે. મૂડીવાદના કારણે જે વિષમ પરિસ્થિતિનું નિર્માણ થઈ રહ્યું છે, તેના પરિપાકરૂપે હાલની આર્થિક વ્યવસ્થા અકલ્પ્ય અંધાધૂંધી તરફ લઈ જશે. વેનેઝુએલા અને ગ્રીસથી તેની શરૂઆત થઈ ચૂકી છે. આરબ સિંગ્રગ મધ્યપૂર્વની વસંત દ્વારા જે આંદોલનો થયાં છે તેનો સંદેશો પણ એ છે કે અન્યાય અને અસંતુલન મર્યાદા પાર કરી રહ્યાં છે. મૂડીવાદનાં દૂષણો ફાલીફૂલીને બેકાબૂ બનતાં જાય છે. મૂડીવાદના અંતનો આરંભ સ્પષ્ટપણે દેખાઈ રહ્યો છે. પરંતુ મૂડીવાદી રાષ્ટ્રો, અર્થશાસ્ત્રીઓ અને ધનવાનો તે વાત નજરઅંદાજ કરી રહ્યા છે. મૂડીવાદના પ્રભાવ હેઠળ સમગ્ર માનવજાત અરાજકતા અને વિનાશ ભણી જઈ રહી છે.

મૂડીવાદના વિઘટનની આગાહી જલદી ગળે ઉતરે તેવી નથી, પરંતુ તેના પર દબાણ કરી રહેલાં પરીબળોનો વિચાર કરીશું તો ખ્યાલ આવશે કે મૂડીવાદ વિરુદ્ધનું વાતાવરણ ખૂબ ઝડપથી એક વાવાઝોડાનું સ્વરૂપ ધારણ કરી રહ્યું છે. કાર્લ માર્ક્સનું 'હેલ્સ અને હેવનોટ્સ'નું વિભાજન તો એક હકીકત છે. સંપત્તિ અને વંચિત લોકો વચ્ચેનું અંતર ખૂબ તીવ્રતાથી વધી રહ્યું છે. સરકારોની નીતિઓની દિશા પણ યોગ્ય નથી. સમાજવાદ અને તેની સાથે જોડાયેલાં સમાનતા, સરખી તકોનું નિર્માણ અને શ્રમનું સાચું મૂલ્ય આજે વીસરાઈ રહ્યાં છે. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી દ્વારા જરૂરી વસ્તુઓનું નિર્માણ કરવું શક્ય છે પરંતુ તે પ્રક્રિયામાં સર્વ સહભાગી થાય અને સૌને યોગ્ય વળતર મળે તેવી અપેક્ષા કોઈપણ દષ્ટિએ અયોગ્ય નથી. રશિયામાં સામંતશાહી સમાજ સામે લીઓ ટોલ્સ્ટોયે જે લખ્યું હતું તેવી પરિસ્થિતિ આજે સમગ્ર દુનિયામાં જોઈ શકાય છે. મૂડીવાદને નિષ્ફળતા ભણી દોરી જતાં પરિબળોની ચર્ચા કરીએ તેમાં સૌથી મોટું ભયસ્થાન એ છે કે જે નજર સામે સ્પષ્ટ છે તે જોવાની તજજ્ઞો ના કહે છે. સરકારો એવા દીવાસ્વપ્નોમાં રાયે છે કે ઉંચો આર્થિક વિકાસ એ જ દરેક દર્દનો રામબાણ ઈલાજ છે. મૂડીવાદ પોતાને લાગેલા રોગોની ઉપેક્ષા કરી રહ્યું છે. આ જોખમ દૂરનું નથી પણ પથી ૧૦ વર્ષમાં તેનાં માઠાં પરિણામો આપણે અનુભવીએ તો એમાં આશ્ચર્ય નહીં હોય.

મૂડીવાદ માટે સૌથી વિકટ પડકાર સંપત્તિનું કેન્દ્રીકરણ છે. વિશ્વની ૧૦ ટકા વસતિ ૮૦ ટકા આવક - સંપત્તિ પર અંકુશ ધરાવે અને ૮૦ ટકા વસતિએ ૨૦ ટકાના નગણ્ય ભાગમાં ગુજરાન કરવાનું હોય તો તે સ્થિતિ લાંબો સમય નભી શકશે નહીં. વર્ષ ૨૦૦૮થી ૨૦૧૮ના દસકાનો વિચાર કરીએ તો સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉત્પાદિત વસ્તુઓની કિંમત કરતા ગરીબ - મધ્યમવર્ગની ખરીદ શક્તિ ઘણી ઓછી છે. આના કારણે માલની વિપુલતા અને માંગમાં સ્થિરતા જોવા મળે છે. જેમની પાસે અઠળક નાણાં છે તે નાણાંના જોરે ધારે તે કરી શકે તેવી શક્તિ

ધરાવે છે. સામાન્ય પરિવાર પોતાની કલ્પના મુજબ કાંઈક હાંસલ કરવાના અરમાન સાથે તનતોડ પરિશ્રમ કરે છે પણ તેની જરૂરિયાત ધારણા કે ધારણા કરતાં તેને ખૂબ ઓછી પ્રાપ્ત થાય છે. મોંઘું શિક્ષમ, અતિ ખર્ચાળ આરોગ્ય સેવા, મકાનોની ઊંચી કિંમત અને સતત મોંઘવારીનો માર વેઠી ન શકાય ત્યારે અજંપો પેદા થાય તે સ્વાભાવિક છે. ઈજિપ્તમાં સરમુખત્યાર હોસ્ની મુબારકના બે દાયકાના શાસનમાં અસંતુલન એટલું વધ્યું કે કેરોના શાંતિ ચોકમાં દિવસો સુધી લાખો લોકો સરકારની લશ્કરી તાકાતના પ્રદર્શનથી સહેજ પણ ડર્યા વિના સત્તાપલટા માટે મજબૂત રીતે ડટી રહ્યા. તુર્કીમાં પણ પ્રજાએ લશ્કરનો સામનો કરી તેને બેરેકમાં પરત મોકલી આપ્યું. ઈતિહાસની તાજેતરની અનેક ઘટનાઓ દર્શાવે છે કે અસંતુલિત સમાજમાં અસંતોષની ચિનગારી ક્યારે દાવાનળ ફેલાવશે તેની આગાહી કરવી મુશ્કેલ છે. મૂડીવાદ આજે ધગધગતા અને ખદબદતા લાવાના પહાડની ટોચ પર બેઠો છે. આપણા દેશની અસંતુલિત પરિસ્થિતિનો વિરોધાભાસ સ્પષ્ટ કરવા 'ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ ભારત' જેવો શબ્દપ્રયોગ કરવામાં આવે છે. હકીકત એ છે કે મૂડીવાદે મુઠ્ઠીભર ધનીકો અને અગણિત વંચિતોવાળા સમાજનું નિર્માણ કર્યું છે. કવિશ્રી ઉમાશંકર જોશીની પંક્તિ 'ભૂખ્યાજનોની જઠરાગ્નિ જાગશે' ત્યારે 'ખંડેરની ભસ્મકણી ના લાધશે' આજે પણ પ્રસ્તુત છે. આજના ધનીકોનું વલણ મહાભારતના દુર્યોધન જેવું છે. વિષ્ટીકાર શ્રીકૃષ્ણે પાંડવો માટે પાંચ જ ગામ માંગ્યા ત્યારે દુર્યોધને 'સોય મૂકી શકાય તેટલી તસુભાર જમીન આપવાની ના કહી.' આજે ધનીકો પોતાની ૫૦ પેઢીઓ વાપરે તેથી વધારે સંપત્તિના ડુંગરા પર બેઠા છે પણ તેમાંથી ૧-૨ ટકા રકમ સમાજ માટે વાપરવાની વાતમાં સંકોચ કરે છે. આ ઉપરાંત પોતાનો નફો, આવક અને સંપત્તિ યેનકેન પ્રકારે વધતાં રહે તે માટે અન્યોનું શોષણ કરવામાં પણ તેમને લેશમાત્ર દોષ દેખાતો નથી.

મૂડીવાદની નિશ્ચિત નિષ્ફળતાનું બીજું મહત્ત્વનું કારણ છે પ્રચંડ વસતિ-વિસ્ફોટ. આઠ અબજ લોકોની સંખ્યા આ પૃથ્વી માટે ભારે બોજારૂપ છે. કુદરતી સંસાધનો જેવા કે હવા, પાણી, જમીનની કાં તો તીવ્ર તંગી છે અથવા તો તે હદ બહાર પ્રદૂષિત થઈ ગયાં છે. શહેરીકરણ અને પેટ્રોલ-ડીઝલ સંચાલિત વાહનો, કોલસા, ઓઈલ વગેરેથી ઉત્પન્ન થતી વીજળી, રસાયણ, પેટ્રો રસાયણ, પ્લાસ્ટિક, જંતુનાશક દવાઓના ઉપયોગ, મળમૂત્રનો નિકાલ અને વનનો વિનાશ થવાથી જે ગંભીર પરિસ્થિતિ પેદા થઈ છે તેના નિરાકરણ માટે કોઈ રાષ્ટ્ર ગંભીર નથી. કમનસીબે સૌથી શક્તિશાળી અને સૌથી વધારે પ્રદૂષણ ફેલાવતા અમેરિકાના પ્રમુખશ્રી ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ તો પર્યાવરણ - ઋતુચક્રના ફેરફાર, વૈશ્વિક ઉષ્ણીકરણ જેવી બાબતોને તદ્દન શુલ્લક ગણે છે. એટલું જ નહીં પણ વિકસિત રાષ્ટ્રો તેવા ભય હેઠળ અમેરિકા પાસેથી અબજો ડોલરો પડાવે છે તેવી માન્યતામાં દ્રઢ છે. વસતિના અસહ્ય વધારા સાથે ૨૦૫૦ સુધીમાં બાળકો અને વૃદ્ધોની સંખ્યા એટલી વિશાળ

હશે કે તેમનાં ઉછેર અને દેખભાળ માટે સરકાર અને સમાજનાં સંસાધનો અપર્યાપ્ત હશે. વસતિ વધારા અંગેની સમયસર ચિંતા ન કરી, ન યોગ્ય ઉપચાર કર્યો તેથી હવે આ સમસ્યાએ વિકરાળ સ્વરૂપ ધારણ કર્યું છે. યુરોપમાં વસતિ પ્રમાણમાં સ્થિત રહી હતી. પણ હવે હીજરતીઓના મોટા પાયે થઈ રહેલ સ્તળાંતરથી તે સ્થિતિમાં બુનિયાદી ફેરફારો લાવશે.

મૂડીવાદ સામે ત્રીજો દુષ્કર પડકાર છે, વ્યાપક બેરોજગારી. ટેકનોલોજીનું લક્ષ્ય અને પ્રદાન એ છે કે તેમના વિકસાવેલાં સાધનો શ્રમની બચત કરે છે અને ઉત્પાદન ઝડપી અને ગુણવત્તાયુક્ત બનાવે છે. આજે જે ઝડપથી ઓટોમેશન થઈ રહ્યું છે તેના કારણે રોજગારીની તકો વધવાને બદલે ઘટતી રહેશે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલીજન્સ - માનવ નિર્મિત બુદ્ધિશાળી ઉપકરણોના કારણે શું થશે તેની ચિંતા બીલ ગેટ્સ જેવા ડિજિટલ યુગના માંધાતાને પણ થાય છે તે સાવ અકારણ તો ન જ હોય. મૂડીધારકો, મૂડી નિવેશકો અને ઉદ્યોગ સાહસિકો માટે નફો વધારો તે પ્રથમ અગ્રતા છે. તેમના પ્રયાસો ઓટોમેશન દ્વારા તગડો નફો રળી લેવાના હોય છે. આના પરિણામે મૂડીવાદીઓ રોજગારલક્ષી ટેકનોલોજી અપનાવે તેવી શક્યતા નહિવત્ છે. બેરોજગારીનો ભોગ બનતો યુવાવર્ગ નિરાશ થઈને વિક્કેરે તેવા સંજોગોનું આપણે જ સર્જન કર્યું છે. જાતીય સતામણીથી પરેશાન મહિલાઓએ ૨૦૧૭માં 'મી ટુ'ના માધ્યમથી જે વિશ્વવ્યાપી આંદોલન સફળતાપૂર્વક છેડ્યું છે તેમજ આર્થિક શોષણ સામે વિશ્વનો યુવાવર્ગ સાવ અચાનક જ જાગ્રત થઈને હાલની વ્યવસ્થાને હચમચાવી નાખે તો નવાઈ પામવા જેવું હશે નહીં. સંસ્કૃત ઉક્તિ મુજબ 'બુભુક્ષિતઃ કિમ્ ન કરોતિ પાપમ્' જેવી સ્થિતિ સૌ સમજે તો સારું. આપણું દુર્ભાગ્ય તો એ છે કે આજે વિશ્વમાં સૌ સુખ-શાંતિથી રહી શકે તેટલાં સાધનો ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ યોગ્ય વહેંચણીના અભાવે ફરી એક વખત મધ્યયુગની સામંતશાહી જેવી વિષમતા ઊભી થઈ છે. અગાઉ સામાજિક અને આર્થિક પરિવર્તનો થતાં ઘણો સમય વીતી જતો હતો. આજે તમામ ક્ષેત્રે જે ઝડપથી ફેરફારો થઈ રહ્યા છે તે જોતાં ક્યારે શી સ્થિતિ સર્જશે તેની આગાહી કરવી મુશ્કેલ છે. એક વાત નક્કી છે કે વ્યાપક બેરોજગારીના કારણે વિકાસની ગાડી પાટા પરથી ઉતરી જાય તેવા તમામ સંજોગો આપણી સામે છે.

મૂડીવાદ સામે ચોથો પડકાર એ છે કે વિશ્વની લગભગ તમામ સરકારો ભારે દેવાના બોજ હેઠળ દબાયેલી છે. રીયાર્ડ નિક્સને પ્રમુખ તરીકે ડોલર અને સોનાનો સંબંધ સમાપ્ત કર્યો પછી તો વિશ્વમાં સૌથી વધારે ધમધમતો ઉદ્યોગ કરન્સી નોટ્સ છાપવાનો છે. દરેક સરકાર પોતાની રીતે આવક ધ્યાને લીધા વિના ખર્ચ કરતી જાય છે. આ માટે દર વર્ષે ગંજાવર દેવું કરે છે. અતિ વિકસિત અમેરિકા, જાપાન, ફ્રાંસ, ઈંગ્લેન્ડ જેવા દેશો પણ દેવામુક્ત નથી. અનેક દેશો તો પોતાની રાષ્ટ્રીય આવક કરતાં વધારે દેવું કરીને બેઠા છે. તેમના પર વ્યાજનો બોજ

પણ અતિશય છે. વર્ષ ૨૦૦૮ની મંદીમાં બેંકો અને નાણાંકીય સંસ્થાઓને નાદારીમાંથી ઉગારવા માટે અમેરિકાના પ્રમુખ બરાક ઓબામાએ ખર્વો ડોલરની સહાય કરી જ્યારે નુકસાનીમાં રહેલી આ કંપનીઓના ઉચ્ચ અધિકારીઓને પગાર વધારો ન કરવા સુચના આપી પરંતુ તેને અવગણી આ બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીના સંચાલકોએ દલા તરવાડીવાળી કરી. મનમાન્યા પગાર નક્કી કર્યા. મૂડીવાદના પ્રભાવ હેઠળ અનેક કંપનીના એકથી બે ટકાના અધિકારીઓ પણ ૫૦ ટકાથી વધારે પગાર ભથ્થાં લઈ લે છે. ઈન્ફોસીસ જેવી કંપનીના સહસ્થાપક નારાયણ મૂર્તિએ આવી પદ્ધતિ સામે વાંધો લીધો તો સમાચાર માધ્યમોમાં તેમની ટીકા થઈ. અબજો રૂપિયા કે ડોલરની કમાણી બાદ જો નારાયણ મૂર્તિ કે વોરેન બફેટ સાદાઈથી રહી શકતા હોય તો ઉચ્ચ અધિકારીઓને બેફામ પગાર વધારો આપવાની શી જરૂર છે? આજે વિશ્વમાં સરકારો માટે વિશ્વસનિયતાની કટોકટી સર્જઈ છે. સરકારો હવે નથી લોકકલ્યાણની ભાવનાને વરેલી, કે નથી તેની વિચારધારામાં વ્યથિતોના વિકાસ માટે પ્રતિબદ્ધતા. અનેક સરકારો પર મૂડીવાદીઓની એવી જબરદસ્ત પક્કડ છે કે સરકાર તેમની ઈચ્છા પ્રમાણે તેમના હિતમાં જ નિર્ણયો કરે છે.

મૂડીવાદ સામે પાંચમો પડકાર છે રાષ્ટ્રવાદ, ધર્માધિતા અને હિંસાના ત્રિવેણીસંગમે વિશ્વમાં અનેક જગ્યાએ યુદ્ધ, આતંક અને હિજરતની ઘટનાઓને જન્મ આપ્યો છે. અનેક વિકસિત રાષ્ટ્રોમાં જમણેરી ઝોક ધરાવતાં તત્ત્વો સત્તાસ્થાને પહોંચી રહ્યા છે. જમણેરી વિચારધારા ધરાવનારા નાઝી અને ફાસીસ્ટ આદર્શોથી આકર્ષાયા છે. રંગભેદ, વંશવાદ, ઝનુન, માનવીય હક્કોનો અનાદર વગેરે બાબતો તેની સાથે જોડાયેલી છે. પોતાના ચૂંટણી પ્રચારમાં ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પ ખૂલીને કહે છે કે ઈરાન સાથેની શાંતિ સમજૂતી નકામી છે. હું પ્રમુખ બનીશ તો સંધી રદ કરી દઈશ. ઈરાનને બોમ્બમારાથી તબાહ કરી તેનું ખનીજ તેલ લઈ લઈશ. મધ્યપૂર્વની અશાંતિ પાછળ સાચું કારણ આ જ છે. મૂડીવાદી સંપન્ન દેશો ભૂરાયા થયા છે. સંસાધનો પર કબજો જમાવવા એશિયા - આફ્રિકામાં ઉત્પાત ચાલુ રહે તેવી વાસ્તવિકતા નજર અંદાજ કરવા જેવી નથી. ધર્માધિતા અને હિંસાના જોડાણે વિશ્વના લગભગ તમામ દેશોને આતંકી હુમલાનો ભોગ બનાવ્યા છે. એક બાજુ અનુયાયીની સંખ્યા પ્રમાણે ખ્રિસ્તી, ઈસ્લામ ધર્મ પાળનાર અનુક્રમે પ્રથમ અને દ્વિતીય સ્થાને છે પણ હવે પોતાને નાસ્તિક લેખાવતા લોકોનો ક્રમાંક ત્રીજો છે. બીજી બાજુ ધર્મના મુદ્દે ઝનુન અને હિંસા એટલાં પ્રબળ બન્યાં છે કે માનવી, માનવી ન રહેતાં ધર્મનું એક મહોરું માત્ર બની ગયો છે.

મૂડીવાદ સામે છઠ્ઠો પડકાર છે કે પર્યાવરણ સાથે થયેલાં ચેડાંઓના કારણે પૃથ્વી પર શું થશે તેની ચિંતા ગંભીર બની છે. વિકાસની લ્હાયમાં અને બેજવાબદાર જીવનશૈલીએ પર્યાવરણીય અસંતુલન ઊભું કર્યું છે. તેમાં ઘટાડો થવાને બદલે વધારો થઈ રહ્યો છે. ઉત્તર અને દક્ષિણ ધ્રુવની બરફની વિરાટ

જૈવ ત્રાસવાદનો સામનો કરવા ભારત કેટલું સજ્જ?

સાંપ્રત
પ્રા. બી. સી. પટેલ

વિકસિત શસ્ત્રીકરણ અને યુદ્ધકૌશલના સ્પર્ધાત્મક જગતમાં જૈવત્રાસવાદ (Bioterrorism) નો આતંક દરેક દેશની માત્ર સલામતી માટે જ નહિ; પરંતુ તેના નાગરિકોનાં સ્વાસ્થ્ય અને કલ્યાણ માટે પણ, અત્યંત મહત્ત્વ ધરાવે છે. ત્રાસવાદીઓની તકનીકી કુશળતામાં અને આણ્વીય જીવવિજ્ઞાન (Molecular Biology) તથા જૈવ પ્રૌદ્યોગિકી (Biotechnology) નાં સંશોધનોમાં થયેલા ઝડપી વધારાને કારણે દિવસે દિવસે ત્રાસવાદનું જોખમ વધતું જાય છે. સંક્રાંતિક (transitional) ત્રાસવાદી જૂથોના પ્રસારનું ઝડપી વિસ્તરણ, સ્ત્રોતોની ઉપલબ્ધતા, તકનીકીઓ અને જૈવિકશસ્ત્રોના વિકાસ માટે જરૂરી વિશેષજ્ઞતામાં થઈ રહેલી વૃદ્ધિને કારણે પરિસ્થિતિની જટિલતામાં ઉમેરો થઈ રહ્યો છે.

● જૈવ ત્રાસવાદ :

વાઈરસ, બેક્ટેરિયા, ફૂગ અથવા અન્ય સજીવોમાંથી ઉત્પન્ન કરેલા વિષ (toxin) જેવા જૈવિક કારકો (biological agents) ના આયોજિત વિનાશકારી ઉપયોગને જૈવ ત્રાસવાદ કહે છે. તેનો મુખ્ય હેતુ લોકો, પ્રાણીઓ અને પાકોનો નાશ કરી સામાજિક, આર્થિક કે રાજકીય ઊથલપાથલ કરવાનો છે. જૈવિક કારણો હવા, પાણી, ખોરાક, ઘન પદાર્થો (પૈસા, પુસ્તક, કપડાં, ડિશ વગેરે) અથવા કીટકો, પ્રાણીઓ અને મનુષ્ય જેવા ચેપગ્રસ્ત યજમાનો દ્વારા સહેલાઈથી પ્રસરી શકે છે. આવા જૈવિક કારકોની પરખ માટે કેટલાક કલાકોથી માંડી અઠવાડિયાં લાગી શકે છે. તેથી જૈવિક શસ્ત્રોના ઉપયોગને કારણે થતો મૃત્યુદર પરંપરાગત શસ્ત્રો કરતાં ઘણો વધારે હોઈ શકે છે. માટે જ નાભિકીય (nuclear) કે રાસાયણિક શસ્ત્રો કરતાં જૈવિકશસ્ત્રોનું મહત્ત્વ ઘણું વધી રહ્યું છે.

ગીચ વસ્તી, નબળું સ્વાસ્થ્ય અને સ્વચ્છતાનો અભાવ તથા આજન્મ પ્રાપ્ત આબોહવાકીય પરિસ્થિતિ ભારતને જૈવિકકારકો દ્વારા ચેપી રોગોના પ્રસાર માટે સુભેદ્ય બનાવે છે. ભારતમાં અત્યંત ચેપી અને ઉગ્ર જૈવિકકારકો કુદરતી રીતે થાય છે. કારણ કે વિસ્તૃત સ્થિર જલસભર ખેતરો અને પ્રાણીફાર્મ સરળતાથી પ્રાપ્ય છે. વળી ભારત પાસે પૂરતી ચિકિત્સીય સગવડ નથી. જેમ કે, એક સરકારી તબીબ સરેરાશ ૧૨,૦૦૦ વ્યક્તિઓને સેવા આપે છે. એટલે મોટા ભાગના લોકો ચિકિત્સા વિનાના

જ રહી જાય છે.

જૈવ ત્રાસવાદ સામે ભારતની સજ્જતા વિશે વિચારીએ તો જૈવ ત્રાસવાદ સાથેના સંઘર્ષ દરમિયાન અનેક પડકાર ઝીલવાના હોય છે. સર્વપ્રથમ પડકાર સ્થળ ઉપરથી નમૂનાઓનું એકત્રીકરણ અને તેમની ઓળખ છે. મહામારીનું મૂળસ્થાન અથવા તેની શરૂઆત ક્યાંથી થઈ તે સ્થળ શોધવું ઘણું મુશ્કેલ હોય છે. બીજું, આક્રમણની વ્યાપ્તિ (occurrence) ની પરખ અને રોગચાળાનો ઝડપી પ્રબંધ પણ પડકારરૂપ છે.

જૈવિક શસ્ત્રોના જોખમનું વિશ્લેષણ, તબીબી અને જનસ્વાસ્થ્ય ઉપર તેનો પ્રભાવ, ચિકિત્સીય પ્રત્યુપાયો (Counter measures) અને સંભવિત ખતરાઓ સામે સંઘર્ષ કરવા તથા નિવારવા ચિરકાલી વ્યૂહ ભારતની સજ્જતાને કેન્દ્રસ્થાને છે. રાષ્ટ્રીય આપદા પ્રબંધન પ્રાધિકરણ (The National Disaster Management Authority, NDMA : Govt.of India) દ્વારા એક મોડલ લેખપત્ર પાઠવવામાં આવ્યો છે; જેમાં સરકારી અને ખાનગી ક્ષેત્રોએ જૈવિક આપદાના જોખમનો પ્રબંધ કરવામાં ભાગ લેવો પૂર્વપિશ્કિત છે. NDMA ના મતે પ્રત્યુપાયો માટે અને સંશોધન તથા વિકાસ માટે (પરીક્ષણ કરવા માટેનાં નવાં સાધનો અને પદ્ધતિ વિકસાવવા) મજબૂત બુનિયાદી ઢાંચા (infrastructure) ની આવશ્યકતા છે.

જૈવિક આપદાઓ સામાજિક-આર્થિક (Socioeconomic) ઊથલપાથલ કરે છે અને વસ્તીનો ઘટાડો કરે છે. વિશિષ્ટ જૈવિકકારકો માટે વસ્તીની શુભેદ્યતા ઉપર આધાર રાખીને રાસાયણિક અને નાભિકીય શસ્ત્રોની જેમ તેઓ સામૂહિક નિકંદન કરી શકે છે. મહામારીને કારણે પાકો, પશુધન અને નૈસર્ગિક સંપત્તિઓ જેવી કે હવા, પાણી અને ઉપજાઉ ભૂમિને ભારે હાનિ પહોંચે છે. તેથી, બહુવિભાગીય અભિગમ અપનાવવામાં આવ્યો છે; જેને માટે સરકારની ન્યાયપુરઃસર સંડોવણી આવશ્યક છે. ભારતમાં ત્રાસવાદને કારણે ઉત્પન્ન થતી મહામારીનો સામનો કરવા કેટલાંક બીજરૂપ મંત્રાલયો (આરોગ્ય અને કુટુંબકલ્યાણ, ગૃહ, સંરક્ષણ, પર્યાવરણ, વન અને જલવાયુ પરિવર્તન, કૃષિ, શહેરી અને ગ્રામ્ય વિકાસ તથા પેયજલ વિભાગ, રેલવે) છે. તે જ રીતે, માનવ અને પ્રાણીસ્વાસ્થ્ય, પાકો અને પર્યાવરણના પ્રબંધ માટે કેટલાક કાયદાઓ અમલમાં મૂક્યા છે; જેથી બિનકાયદાકીય પ્રવૃત્તિઓ કરનાર અપરાધીઓને શિક્ષા થઈ શકે.

આધુનિક પુરુષો

સમાજ ચિંતન
ઈલા કે. શાહ

સુખ, શાંતિ અને પ્રેમ કેટલા મોહક ને રોમાંચક શબ્દો છે! અદ્ભુત અનુભૂતિનો અનુભવ સુખ, શાંતિ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય તે નસીબદાર ગણાય. પ્રત્યેક માનવીના અંતરની અભિલાષા એ જ હોય છે કે પોતાને પરમાનંદ પ્રાપ્ત થાય. પણ તે કેવી રીતે?

પતિ-પત્નીના પ્રેમાળ સંબંધો માટે ‘અરસપરસતા’ અને અનુકૂલન (એડજસ્ટમેન્ટ) તથા વિશ્વાસની આવશ્યકતા રહેતી હોય છે. તિથિ અને તોરલનું ઠાંપત્યજીવન અતૂટ વિશ્વાસના પાયા પર ખડું રહેલું છે. શ્રીપાલ અને સિદ્ધિ જેવાં બે બાળકોનાં તે મમ્મી-પપ્પા છે. બંને નોકરી કરે છે. વ્યર્થ વાદ-વિવાદ વગર, હળીમળીને જીવનરથ હંકારે છે.

સવારના પાંચ વાગે એલાર્મની ઘંટડી વાગી - ટીન...ટીન...ટીન...અને તિથિ તુરત જ બેઠી થઈ ગઈ. નિત્યકર્મ પરવારી યા, કોફી, નાસ્તો તથા રસોઈ કરી ઓફિસ જવાનું તેથી શું કરે? હસતા મોંએ તોરલને જયશ્રીકૃષ્ણ કહી પ્રભુસ્મરણની કેસેટ મૂકી કામે લાગી ગઈ.

તોરલે કહ્યું, “શાંતિથી કરજે, બાળકોને હું સંભાળી લઈશ.”

રસોડામાં સમગ્ર કામ આટોપે તે દરમ્યાન તોરલ બાળકોને ઉઠાડે. ‘પપ્પા, જયશ્રીકૃષ્ણ’ કહી મમ્મી પાસે બંને બાળકો દોડી જઈ ‘જયશ્રીકૃષ્ણ મમ્મી’ તેમ કહે. આગસ ખંખેરી ખૂબ સ્ફૂર્તિથી બાળકો નિત્યક્રમ મુજબ બધું પતાવે.

“હા, બેટા, જયશ્રીકૃષ્ણ, પછી ચાલો, જલદી ચા-નાસ્તો કરી લઈએ.” એમ મમ્મીએ કહ્યું.

તોરલ તે દરમ્યાન બેડશીટ બદલે, બાળકોને શાળાએ જવામાં મદદ કરે. તિથિ તેના પતિ તોરલને કહેતી, તમે રહેવા દો, હું કરી લઈશ.”

તો તોરલ કહેતો, “તું પણ ઓફિસે જઈ કામ કરે છે, તારે તે સિવાય ઘરની, રસોઈની બાળકોની બીજી અનેક જવાબદારી હોય છે, તો તને પણ થાક લાગે ને? હું બનતી મદદ કરું તો તારું સ્વાસ્થ્ય સારું રહે ને!”

આધુનિક પુરુષ તરીકે તોરલની ગણના કરી શકાય. તિથિને ઘણી રાહત રહેતી. વળી ગુસ્સો, બૂમાબૂમ કે અપમાનનું નામ નિશાન નહીં.

ચા-નાસ્તો તૈયાર થતાં સૌ ટેબલ પાસે ગોઠવાઈ જાય.

અલકમલકની વાતો કરતાં સવારના બ્રેકફાસ્ટને માણે, સાંજે શું જમવું છે તેની વાત સહજ પૂછાઈ જાય. બાળકોને ભાવતું, તો પતિદેવને ગમતું તિથિ બનાવવા માટે પ્રયાસ કરતી.

શાળાએ જવાનો ટાઈમ થતાં શ્રીપાલ અને સિદ્ધિને મોકલ્યા પછી બંને જણ પતિ-પત્ની ઓફિસે જવા તૈયાર થાય. પરંતુ તે દરમ્યાન કામવાળી બેન જમુના ઘરનું કામકાજ કરી જતી.

બાળકોને પણ નાનપણથી જ એવાં તૈયાર કરેલાં કે પોતાનું કામ પોતાની જાતે જ કરે. એટલે તેઓમાં જિજ્ઞાસા જાગે અને નવું શીખે. તેઓમાં આત્મવિશ્વાસ વધે. શાળાએ જતાં પહેલાં અન્ય કામમાં પરોવાયેલી તિથિ બાળકોને પૂછતી, “બેટા, સ્કૂલબેગ તૈયાર છે? યુનિફોર્મ પહેરી તૈયાર છો? લેસન બરોબર કરેલું છે ને?” બાળકો તુરત બોલી ઊઠે, “અરે, હા મમ્મી, અમે બધું જાતે કરી લીધું છે. તમે ચિંતા ન કરો.” તિથિ કે તોરલને તેમનાં નાનાં ભૂલકાંઓની બોજરૂપ જવાબદારી નહોતી, કારણ પરવરિશ સુંદર હતી.

સાંજે ઓફિસેથી પરત ફર્યા પછી તિથિ પર હુકમોનો દોર શરૂ ન કરતાં તેનું કામ આટોપવામાં મદદ કરતો. બાળકોને ભણાવવામાં તેનો મોટો હિસ્સો રહેતો. તિથિએ ઘરની ગોઠવણી એવી કરેલી કે છેલ્લી ઘડીએ પણ કોઈપણ વસ્તુ માટે દોડધામ ન કરવી પડે.

જો મમ્મી-પપ્પા જ આવી રીતે સંપીને, હળીમળીને કામ કરતાં હોય તો બાળકો કરે જ ને? તિથિ તથા તોરલને ભાગ્યે જ કોઈવાર ઊંચા સાદે બોલવાનું થાય. બાળકોની હાજરીમાં આવું કાંઈ બને જ નહિ, તેથી નાનકડાં ભૂલકાં શ્રીપાલ અને સિદ્ધિમાં સુસંસ્કારનું વાવેતર થયેલું.

શનિ-રવિની રજામાં શ્રીપાલ-સિદ્ધિને સાથે લઈ બહાર ફરવા જાય. કોઈ રવિવારે મહેમાનને આમંત્રણ આપે અથવા પોતે મિત્રને ત્યાં જાય. તો મહિને એકાદ રવિવારે ઘરની સાફસૂફી કરે. આ મહિનામાં રજાઓ વધુ હોવાથી એક દિવસ તોરલના મિત્ર ગર્વીશ અને સેજલનું આગમન થયું. બંનેને પ્રેમથી આવકાર્યા. સોફા પર ગોઠવાયાં, ને વાતોનો દોર શરૂ થયો.

તોરલે ગર્વીશને પૂછતાં કહ્યું કે, “ગર્વીશ, આ વખતે ડિસેમ્બર એન્ડમાં (ક્રિસમસ વેકેશન) ક્યાં ફરવા જઈશું?”

“તું જ નક્કી કરને. ગોવા જવું હોય તો જઈએ.” તેમ

ગર્વિશી કહ્યું.

ત્યાં તો ગર્વિશની પત્ની સેજલે કહ્યું, ના આપણે આ વખતે નજીકમાં જ જવાનું રાખીએ તો? મારી આ બે દીકરીઓ નીતિ અને રીતિ હજુ નાની છે ને એટલે?

“તું ચૂપ બેસ. તને કાંઈ સમજ ન પડે. વચ્ચે બોલ બોલ ના કરીશ.” ગર્વિશી ઊંચા સાદે અપમાનજનક શબ્દો કહ્યા.

“ગર્વિશ, ભાભી સાથે આવી રીતે વાતો ન કરાય. તે તારી પત્ની છે અને બધાની વચ્ચે, ખાસ કરીને બાળકોની વચ્ચે તું આવું બોલે તે સારું ન કહેવાય.” તોરલે કહ્યું.

“અરે, જવા દો ને ભાઈ, હમણાં શેરબજારનાં ફોર્મમાં સહી કરવાની હતી. મેં વિગત જાણવા કોશિશ કરી તો બરાડા પાડવા માંડ્યા. હું ભણેલી છું, ને મારા પપ્પાને ઘેર તો આવાં આખાં ફોર્મ ભરતી હતી. મને તો તે ભાજીમૂળો જ સમજે છે. શું કરું હું તો?” ગર્વિશની પત્ની સેજલે ઊભરો ઠાલવ્યો.

“જો ગર્વિશ, આપણી પોતાની પત્ની તે ઘરની લક્ષ્મી ગણાય. તે પારકે ઘરેથી કેટલું છોડીને આવી હોય. વળી સમપદીના સાત ફેરામાં લીધેલી આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન ન કરાય. તેને માન, પ્રેમ આપી ઈજાતપૂર્વક ગણના કરવી જોઈએ. તેના અભિપ્રાયને જાણવો જોઈએ, પૂછવો જોઈએ. તે આપણી ફરજ ગણાય.” તોરલે સમજાવવા કોશિશ કરી. તિથિએ પણ સંમતિ આપી.

તે દરમિયાન શ્રીપાલ અને સિદ્ધિ સાથે રમવા માંડેલ નીતિ અને રીતિનું ધ્યાન ગયું.

તુરત જ નીતિ બોલી, “શ્રીપાલ, મારાં પપ્પા છે ને મારી મમ્મીને આવડા મોટા (હાથ લાંબા કરી બતાવતાં) ઘાંટા પાડે છે. પણ મમ્મી પણ સામે મોટેથી બોલે છે. બાજુવાળાં પ્રિયાકાકી શાંત પાડવા આવે છે.”

શ્રીપાલ, સિદ્ધિએ તો આવું કશું જ નિહાળ્યું નહોતું. તેમને ડર લાગ્યો. તેણે તેની મમ્મી તિથિને કહ્યું, “મમ્મી, આ અંકલ તો આન્ટીને બહુ લડે છે તો એવું કેમ કરતાં હશે? તમે બંને કેવાં હસી-બોલીને હળીમળીને કામ કરો છો?”

મમ્મી શું બોલે?

સેજલે પણ સાંભળ્યું. બાળકો પર આવા વર્તનની કેવી અસર પડે છે તે ખબર પડી. સવારથી ઊઠીને એક પણ કામમાં મદદ ન કરનાર ગર્વિશને ખૂબ અભિમાન હતું. તેનો અહંકાર તેને ઠેસ પહોંચાડતો હતો. તિથિએ કહ્યું, જમાનો બદલાયો છે, ગર્વિશભાઈ, બંને જણ સર્વિસ કરતાં હોઈએ ત્યારે પરસ્પર એકબીજાને હેલ્પફુલ થવું જોઈએ. પુરુષોને નોકરીએથી આવી બધું તૈયાર જોઈએ, અને મળે છે પણ ખરું. પણ પત્નીને જોબ પરથી આવે ત્યારે એક કપ યા બનાવીને કોઈ આપે તો કેવો હાશકારો અનુભવાય? પતિએ આ નુસખો અજમાવી પત્નીને ખુશ રાખવી જોઈએ. ભાભી રસોડામાં હોય તે દરમિયાન

બાળકોની જવાબદારી તમારે ગર્વિશભાઈ ઉઠાવી લેવી જોઈએ. કદીયે પત્નીનું અપમાન ન કરતા. તેને પ્રેમ અને હૂંફની જરૂર હોય છે. નોકરી કરતી પત્નીને ઘરકામમાં મદદ કરનાર પતિ ખરા અર્થમાં ‘લાઈફ પાર્ટનર’ ગણાય.

અત્યારે તો ગૃહકાર્યમાં સ્ત્રી સમોવડા સાબિત થઈ રહેલા આધુનિક પુરુષોમાં તમારી ગણના થવી જોઈએ. પાડોશી શું કહેશે? પત્નીને મદદ કરવી તે શરમજનક ન કહેવાય. સ્ત્રીને પુરુષ બંને એક રથનાં બે પૈડાં કહેવાય. બંને પૈડાં બરોબર હશે તો જ સંસારરથને હંકારી શકાશે. માટે તમે આજથી સેજલભાભી તથા બાળકોની જવાબદારી સ્વીકારી લો.” તિથિએ કહ્યું, પછી નતમસ્તકે બંને જણે પરસ્પરની ફરજની સભાનતા માટે મૂક સંમતિ આપી, ને વિદાય થયા. ■

જોડવાની વિદ્યા

ભગવાન બુદ્ધ જંગલમાં એક વૃક્ષ નીચે બેઠા હતા. તેવામાં કેટલાક લૂંટારુઓ ત્યાં આવ્યા. અગ્રણી લૂંટારાએ બુદ્ધને કહ્યું, ‘તમારી પાસે જે કંઈ હોય તે બધું આપી દો નહિંતર...’

બુદ્ધે પૂછ્યું, ‘નહિંતર શું થશે? કેમ રોકાઈ ગયા ભાઈ? વાક્ય પૂરું કરો.’

લૂંટારુએ કહ્યું, ‘નહિ તો મસ્તક કાપી નાખીશ.’

ભગવાન બુદ્ધે સૌમ્યતાથી કહ્યું, ‘એમ?’

લૂંટારાને સાહસ ચડ્યું. તેણે કહ્યું, ‘જુઓ, આ વૃક્ષની ડાળી તલવારથી કાપી નાખું તેવી રીતે ડોકું કપાઈ જશે.’ આમ કહી લૂંટારાએ એક ઝાટકે ડાળી કાપી નાખી. બુદ્ધે કહ્યું, ‘ભાઈ, અત્યારે તો મારી પાસે કંઈ નથી પરંતુ એક વર્ષ પછી આ જગ્યાએ મને ફરી મળજે તો તને ખૂબ ધન આપીશ.’

લૂંટારાએ કહ્યું, ‘જો જો, એક વર્ષ પછી આ જગ્યાએ ફરી મળજો. છેતરતા નહીં.’

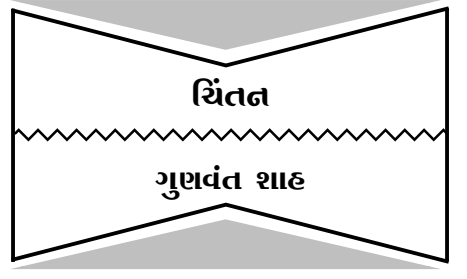
જોતજોતામાં વર્ષ વીતી ગયું. લૂંટારો ત્યાં હાજર જ હતો. ભ્રમણ કરતાં બુદ્ધ પણ ત્યાં આવી પહોંચ્યા. બુદ્ધે પૂછ્યું, ‘તેં કાપેલી ડાળી વૃક્ષમાં કઈ બાજુ હતી?’ લૂંટારાએ કહ્યું, ‘એ મને બરાબર યાદ નથી.’ બુદ્ધે કહ્યું, ‘જો આ જગ્યાએ એક નવી ડાળી ઊગી ગઈ છે. તે કાપી છતાં ફરી ઊગી ગઈ. તું મસ્તક કાપી શકે ખરો, પરંતુ કુદરતે જેમ નવી ડાળી ઊગાડી દીધી તેવી રીતે તું નવી ડાળી ઊગાડી શકે ખરો? તોડવાનું સહેલું છે, જોડવાનું જ અઘરું છે. તારે જોડવાની વિદ્યા શીખવી છે?’

લૂંટારો પગમાં પડ્યો અને દીક્ષા લઈ ત્રિખંબુ બની ધર્મોપદેશમાં જોડાઈ ગયો. ભગવાન બુદ્ધે શીખવાડ્યું કે ‘મારનાર કરતાં તારનાર મોટો છે. દ્વેષ રાખવાને બદલે ક્ષમા અને ઝુંટવી લેવાને બદલે કંઈક દાન કરનાર વ્યક્તિ જ મહાન બની શકે છે.’

— રોહિત દવે

સુખ માનવ અધિકાર છે

વાંદો ઉંદરથી ગભરાય છે. ઉંદર બિલાડીથી ગભરાય છે. બિલાડી કૂતરાથી ગભરાય છે. કૂતરો માણસથી ગભરાય છે. માણસ એની પત્નીથી ગભરાય છે અને પત્ની વાંદાથી ગભરાય છે. ટૂંકમાં આપણે સૌ ભયને કારણે જોડાયેલા છીએ. એથી આપણને એકલા હોવાનો ડર લાગે છે. થોરો એકાંતને પરમમિત્ર ગણતો, કારણ કે એ ઈરાદાપૂર્વક જીવવા માગતો હતો. જો સુખપૂર્વક જીવવું હોય તો ઈરાદાપૂર્વક જીવવું પડે.

માણસો બે પ્રકારના હોય છે : જીવી જનારા અને જીવી ખાનારા. જે જીવી ખાય છે એ પ્રયંડ બહુમતીમાં છે. એ ગમે તેમ કરીને સુખી થવા મથનારા છે. સુખ પામવું એ તો પાયાનો માનવ અધિકાર છે. સુખની વગોવણી કરવામાં ધર્મગુરુઓ મોખરે છે. એ ક્યારેક સુખને ધર્મવિરોધી બાબત ગણાવે છે. માનવી પાસેથી એના સહજ સુખને ઝૂંટવી લેવું એ ખરેખરી અધાર્મિક બાબત ગણાવી જોઈએ.

‘આપણા અપાસરામાં સ્મિત ગેરહાજર કેમ છે?’

છાંદોગ્ય ઉપનિષદમાં ઋષિ સનતકુમાર નારદને કહે છે : ‘હે નારદ, જ્યારે મનુષ્યને સુખ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે જ એ કશુંક કરે છે. જો એને સુખ મળવાનું ન હોય તો એ કશુંક કરતો નથી. એટલા માટે મનુષ્યને સુખ અંગે ખાસ જિજ્ઞાસા કેળવવી જોઈએ.’ (સુખવેવ વિજિજ્ઞાસ્તિવ્યમ્ ઈતિ) આવું વચન સાંભળીને નારદે કહ્યું : હે ભગવન્ હું સુખ માટે ખાસ જિજ્ઞાસા રાખું છું (છાંદોગ્ય ઉપનિષદ, ૭, ૨૨.૧)

ભગવાન બુદ્ધની શોધ હતી કે સંસાર દુઃખમય છે. એમણે કપિલવસ્તુનો રાજમહેલ છોડીને મહાભિનિષ્ક્રમણ કર્યું ત્યારે એ શાશ્વત સુખની શોધમાં નીકળી પડ્યા હતા. આજના બોધિગયામાં આવેલા બોધિવૃક્ષની નીચે આકરી તપશ્ચર્યા શરૂ થઈ. એમને જ્યારે સંબોધિ પ્રાપ્ત થઈ ત્યારે જગતને એક રહસ્ય પ્રાપ્ત થયું. આ સૃષ્ટિમાં કેવળ પરિવર્તન જ શાશ્વત છે. **Only the change is permanent.** બીજું બધું નાશવંત છે. માટે ક્ષણે ક્ષણે સભાનતા (Moment to moment awareness) જાળવીને જીવવું રહ્યું. આવી સમજણમાંથી વિપશ્યના ધ્યાનનો ઉદ્ભવ થયો. વિપશ્યના એટલે વિશેષણે નીરખવું.

વિયેતનામના બૌદ્ધ સાધુ થિય ન્હાટ હાના પુસ્તક ‘ઓહ પાથ, વ્હાઈટ ક્લાઉડ્ઝ’માં એક અત્યંત સુંદર પ્રસંગ વાંચવા મળે છે. જે દિવસે સિદ્ધાર્થને સંબોધિ પ્રાપ્ત થઈ એ દિવસે નિર્વાણનો માર્ગ જડી ગયો. એ હતી પૂર્ણિમાની રાત. સિદ્ધાર્થનું રૂપાંતરણ

કેવું હતું? એ દિવસે શું બન્યું? સાંભળો :

સિદ્ધાર્થમાંથી બુદ્ધ બનેલા તથાગત બોધિવૃક્ષ છોડીને ચાલવા માંડ્યા ત્યાં સામે સ્વસ્તિ નામનો છોકરો સામે મળ્યો. એ ભરવાડનો છોકરો હતો. એણે સિદ્ધાર્થને જોયા ત્યારે એનું મોં આશ્ચર્યથી પહોળું થઈ ગયું! એ છોકરો સિદ્ધાર્થ સામે ટગર ટગર જોવા લાગ્યો. તથાગતે એને કહ્યું : ‘સ્વસ્તિ, તું કેમ છે?’ સ્વસ્તિએ ચરણસ્પર્શ કર્યા પછી અહોભાવપૂર્વક તથા ગતન કહ્યું : ‘તમે તો આજે સાવ જુદા જુદા લાગો છો!’ તથાગતે સ્વસ્તિને ભેટીને કહ્યું, ‘એમ કે? હું શી રીતે જુદો લાગું છું?’

સિદ્ધાર્થ સામે નજર માંડીને સ્વસ્તિએ કહ્યું : ‘કહેવું મુશ્કેલ છે, પરંતુ તમે અત્યારે મને તાજા ખીલેલા કમળ જેવા લાગો છો. અરે! તમે તો ગયાસિસાની ટેકરી પર ઊગેલા પૂનમના ચંદ્રમા જેવા દેખાવ છો!’

સિદ્ધાર્થે સ્વસ્તિનો હાથ પ્રેમથી દબાવ્યો અને કહ્યું, ‘આજે મારા જીવનનો સૌથી સુખી દિવસ છે. અરે, સ્વસ્તિ! બની શકે તો તારા બધા દોસ્તારોને લઈને પીપળાના આ ઝાડ નીચે આજે સાંજે આવજે. તારાં ભાઈ બહેનને લાવવાનું ભૂલતો નહીં અને હા, તારી ગાયો માટે લીલું ઘાસ વાઢવાનું ભૂલતો નહીં.’ સ્વસ્તિએ હકારમાં માથું ધૂણાવ્યું.

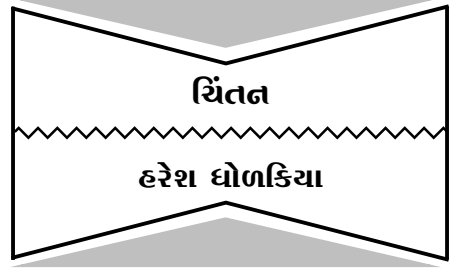
નિર્વાણનો દરવાજો ખટખટાવીને પાછા ફરેલા ભગવાન બુદ્ધ પણ ગાય માટે લીલું ઘાસ વાઢવાનું મહત્ત્વ ઓછું નથી આંકતા.

આપણે નથી બુદ્ધ, નથી મહાવીર. આપણે નથી ગાંધી, નથી વિનોબા. આપણે સુખી થવું હોય તો નાનાં સુખની માવજત કરવી જોઈએ. જે માણસનો પરિવાર વેર-વિખેર થાય એ કદી સુખી નથી હોતો. હરામની કમાણીથી પેટ ભરનાર કદી સુખી નથી હોતો. અન્યને ચૂસીને માલદાર થયેલો મનુષ્ય કદી સુખી ન હોઈ શકે. દ્વેષ, ઈર્ષ્યા, ક્રોધ અને કપટ કરનારનું બ્લડ પ્રેશર નોર્મલ નથી હોતું. જેનો હું દ્વેષ કરું એ માણસ તો દુઃખી થાય ત્યારે ખરું, પરંતુ પ્રથમ તો દ્વેષ મને જ પરેશાન કરે છે. વ્યસ્ત કદી પણ સુખ નથી આપતું. હિંસા કદી સુખ નથી આપતી. પ્રેમ અને કરુણા જ સુખ આપે છે.

મારો અનુભવ કહું? જ્યારે જ્યારે સાવ નિઃસ્વાર્થ વૃત્તિથી કોઈ અજાણ્યા માણસને સુખી કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે ત્યારે ત્યારે મને અત્યંત સુખી હોવાની પ્રતીતિ થઈ છે. પૂ. રવિશંકર મહારાજે યજ્ઞની વ્યાખ્યા આપેલી : ઘસાઈને ઊજળાં થઈએ. આ સૂત્રમાં સુખની ચાવી પડેલી છે. સુખી થવું એ આપણો મૂળભૂત માનવ-અધિકાર છે. ■

આવતીકાલનો મનુષ્ય કેવો હશે!

ઉત્ક્રાંતિ વિજ્ઞાનીઓ કહે છે કે, આશરે બે કરોડ વર્ષ પહેલાં પૃથ્વી ઠંડી થઈ અને ધીમે-ધીમે તેમાં જીવસૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થવા લાગી. શરૂઆતમાં તો છોડવા વગેરે આવ્યા. પછી ક્રમશઃ સજીવ અમીબા પ્રથમ આવ્યાં. તેમાંથી વિકાસ થવા લાગ્યો અને આશરે સાઠેક લાખ વર્ષ પહેલાં વાનરમાંથી માનવ ઉત્પન્ન થયો. પછી માનવનો પણ વિકાસ થવા લાગ્યો અને હજારો તકલીફો પસાર કરતો કરતો તે આજનો માનવ બન્યો છે. આફ્રિકામાં ઉત્પન્ન થયેલ માનવ આજે તો કેવળ સમગ્ર પૃથ્વી પર જ નહીં, હવે તો આસપાસના ગ્રહોમાં પણ પ્રસરવા લાગ્યો છે.

પણ જ્યારથી માણસની બુદ્ધિમાં સમજનો વિકાસ થયો, ત્યારથી આજ સુધી તેણે બે સવાલોના જવાબો શોધવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, આજ સુધી. આ બે સવાલો છે : માનવ ક્યાંથી આવ્યો છે અને માનવ ક્યાં જઈ રહ્યો છે? આ સવાલ તેણે વિવિધ રીતે શોધવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, પણ મુખ્યત્વે તેણે બે શાસ્ત્રોની મદદથી શોધવાનો પ્રયાસ કર્યો છે : ધર્મ અને વિજ્ઞાન!

શરૂઆત તો ધર્મથી જ થઈ, પ્રથમ ધર્મ જન્મ્યો. ધર્મની શરૂઆત તો ભયમાંથી થઈ. માણસ આસપાસ ગાઢ જંગલો, વિકરાળ પશુઓ, ઝેરી જાનવરો, કુદરતનો પ્રકોપ વગેરે હતાં, જેનો તેણે સામનો કરવો પડતો હતો. તે બધાથી તે સતત ભય પામતો હતો. તેથી તેમાંથી બચવા તેણે એક અદૃશ્ય શક્તિશાળી તત્ત્વની કલ્પના કરી જે સર્વશક્તિમાન છે અને તે જ તેની રક્ષા કરી શકે છે. આમાંથી જ ભગવાનનો જન્મ થયો. આ ભગવાન સામે તેણે આ સવાલ મૂક્યા. તેમાં પ્રથમ સવાલનો જવાબ એ શોધ્યો કે બધા ભગવાનમાંથી જ આવે છે. બીજાનો જવાબ એ શોધ્યો કે બધા પાછા તેમાં જ સમાઈ જાય છે. વિશ્વના બધા જ ધર્મોએ આ જ જવાબ શોધ્યા છે. આમાંથી જ શ્રદ્ધા જન્મી અને જીવન જીવવાનો અર્થ શોધ્યો છે.

પછી ધીમે-ધીમે વિજ્ઞાનનો જન્મ થવા લાગ્યો. માણસ શ્રદ્ધાળુ સાથે જિજ્ઞાસુ પણ હતો. આ જિજ્ઞાસા તેને વિચાર તરફ લઈ ગઈ. તેણે આસપાસની સૃષ્ટિનું અવલોકન કરવાનું શરૂ કર્યું અને તેમાંથી આ સવાલોના જવાબ શોધવાનો પ્રયાસ કર્યો. અવલોકન અને પ્રયોગોના આધારે તેણે કહ્યું કે માણસ કુદરતના-ભૌતિકશાસ્ત્રના નિયમોના આધારે જ જન્મ્યો છે. તેના આધારે જ જીવે છે. તેમાં ભગવાનને વચ્ચે લાવવાની જરૂર નથી.

વિજ્ઞાનીઓ શ્રદ્ધાળુ નથી હોતા. તેઓ અજ્ઞેયવાદી હોય છે. અજ્ઞેયવાદીઓ એટલે ભગવાન છે એમ પણ નહીં અને નથી એમ પણ નહીં. વિજ્ઞાનને ભગવાનની જરૂર નથી. વિજ્ઞાન તો માત્ર પ્રકૃતિમાંથી જ જવાબ શોધે છે.

આમ, ધર્મ અને વિજ્ઞાન સામસામા આવી ગયાં. પશ્ચિમમાં તો સંઘર્ષમાં જ આવી ગયાં. ખ્રિસ્તી ધર્મને વિજ્ઞાનની વાત પસંદ નથી. તે તો બાઈબલમાં લખેલ છે તેને જ માને છે. વિજ્ઞાન તેનો સ્વીકાર કરતું નથી. પરિણામે ત્યાં વિજ્ઞાનીઓ અને ધાર્મિકો એકબીજા સામું જોતા નથી.

વિજ્ઞાને પહેલા સવાલનો જવાબ તો શોધી લીધો, પણ બીજા સવાલનો જવાબ શોધવાનો તેનો પ્રયત્ન હજી ચાલુ છે. માણસનું ભવિષ્ય શું? તે તે શોધે છે. વિજ્ઞાન તો શોધે જ છે, પણ સમાંતરે અન્ય સર્જકો પણ તેનો જવાબ શોધવાની કલ્પના કરી રહ્યા છે. તેમાં સાહિત્યકારો પણ માથું મારે છે. આવા લેખકોમાં એક લેખક છે-ડાનબ્રાઉન. વર્તમાનમાં તે ખૂબ ધ્યાન ખેંચતા લેખક છે. તે મુખ્યત્વે તો તેમની 'ધ વિન્સી કોડ' નવલકથાથી જાણીતા થયા છે. પછી પણ બીજી નવલકથાઓ લખી છે. તે મુખ્યત્વે થ્રીલર નવલકથાઓ લખે છે. પણ પશ્ચિમની પરંપરા મુજબ, અભ્યાસનિષ્ઠ નવલકથાઓ લખે છે. તેમની કલ્પનાઓમાં પણ ઊંડો અભ્યાસ હોય છે. તેને વાંચીએ તો થ્રીલરના આનંદ સાથે આ અભ્યાસનો આનંદ પણ મળે છે અને અનેક બાબતોની જાણકારી મળે છે.

તેમણે હમણાં નવી નવલ પ્રગટ કરેલ છે, તેનું નામ છે 'ઓરીજન.' તેમાં પણ તેમણે આ વિષય લીધો છે. બે સવાલોનો જવાબ શોધવાનો. સરખી જાડી નવલ છે. અદ્ભુત લખી છે. દરેક જિજ્ઞાસુએ વાંચવા જેવી છે. તેમાં તેણે ભાવિ મનુષ્યની, અથવા તો મનુષ્યના ભાવિની જે વાત કરી છે તે ધ્યાન ખેંચે છે. વિચાર કરવા પ્રેરે છે. તેની કલ્પના રસિક સાથે ડરામણી પણ છે. આમ તો તેને સમજવા મૂળ નવલકથા વાંચવી જ ઉત્તમ છે, છતાં તેનો ટૂંકસાર અહીં મૂક્યો છે, જે જિજ્ઞાસા વધારશે.

તેણે પણ કહ્યું છે કે, ઉત્ક્રાંતિમાં વિકસતાં વિકસતાં માણસ વાનરમાંથી આવ્યો અને વિકસતો ગયો. અત્યારે જે માણસનો વિકાસ છે તેના આધારે માણસનું વૈજ્ઞાનિક નામ 'હોમો સેપીયન્સ' છે. તેના પહેલાના વિકાસમાં તેનું નામ 'નિયેડરથલ માનવ'

હતું. તો હવે?

તે કલ્પના કરે છે કે હવે તો રોજ નવી નવી ટેકનોલોજી વધતી જાય છે. અત્યારે તો એવી સ્થિતિ આવી ગઈ છે કે વિજ્ઞાનીઓએ ‘કૃત્રિમ બુદ્ધિ’ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ પણ બનાવી લીધી છે. આ ‘આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ’ એવી છે જે માણસનાં બધાં જ કામ કરી શકે છે, એટલું જ નહીં, પણ હવે તો તેણે જાતે સ્વતંત્ર વિચારવાનું શરૂ પણ કરી દીધું છે અને માણસ કરતાં વધારે સ્પષ્ટતાથી, ભૂલ વગરનું વિચારી શકશે અને કામ પણ કરી શકશે. આવનાર સમયમાં માણસને તે પાછળ રાખી દેશે. અદ્ભુત મશીનો આવી ગયાં છે.

પણ લેખક કહે છે કે, મશીનોને પણ ડાર્વિનનો નિયમ - ‘બળવાન જ ટકશે’ લાગુ પડે છે. મશીનોમાં પણ સતત પ્રગતિ થતી રહી છે. બહુ જ થોડા સમયમાં આપણે જૂના મશીનોનું સ્થાન વધારે શક્તિશાળી મશીનોને લેતાં જોઈએ છીએ. થોડા જ વખતમાં જૂનાં મશીનો આઉટ ઓફ ડેટ થતાં જાય છે. પણ આ મશીનોએ માણસનો કબજો લઈ લીધો છે અને માણસ તેના પર આધારિત થતો જાય છે.

સામાન્ય રીતે ઉત્ક્રાંતિમાં વિભાજન પ્રક્રિયા કામ કરે છે. એક જાતિ બે નવી જાતિમાં વિભાજિત થાય છે. પણ ક્યારેક જો બંને એકબીજા વગર ટકી ન શકે, ત્યારે ઊલટી પ્રક્રિયા શરૂ કરે છે. તે વિભાજિત થવાને બદલે એકબીજામાં ભળી જાય છે. તેને ‘ફ્યુઝન’ કહે છે. લેખક કલ્પના કરે છે કે, નજીકના ભવિષ્યમાં માણસમાં આ ‘ફ્યુઝન’ શરૂ થશે. તે ફ્યુઝન હશે બાયોલોજી અને ટેકનોલોજીનું ફ્યુઝન. કઈ રીતે થશે આ ફ્યુઝન? અત્યારે આ બધી ટેકનોલોજી બહાર રહી કામ કરે છે. પણ પછી તે માણસના શરીરમાં જ સમાઈ જશે અને અંદરથી જ કામ કરશે. દવા, યશ્મા, સ્માર્ટ ફોન, હીયરીંગ એઈડ વગેરે એ અત્યારે બહાર છે, તે શરીરમાં ભળી જશે. આ જે પરિવર્તન આવશે, તેના કારણે આજના માણસમાં જબરો ફેરફાર થશે. તે તદ્દન બદલાઈ જશે. આજે જેમ જૂનો ‘નિયેન્ડરથલ માણસ’ પ્રાચીન લાગે છે, તેમ થોડા જ સમય પછી આજનો ‘હોમો સેપીયન’ માણસ પણ જૂનો-આઉટ ડેટેડ લાગશે. આવનારા સમયમાં સાઈબરનેટિક્સ, સિન્થેટિક ઇન્ટેલીજન્સ, કાયોનિક્સ, મોલેક્યુલર ઇન્જિનિયરીંગ, વર્ચ્યુઅલ રિયાલિટી વગેરે જેવી નવી ટેકનોલોજી ‘માણસ’ શબ્દનો અર્થ જ બદલાવી નાખશે.

પણ, લેખક કહે છે, આ બાબતે ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. તેના કારણે ભવિષ્ય ઉજ્જવળ બનશે. ટેકનોલોજીની મદદથી અત્યારે જે પ્રદૂષણ છે તે ઘટશે. રોગો પણ ઘટશે. સગવડો વધશે. લોકોની સ્થિતિમાં પણ સુધારો થશે. ખૂબ આશા આપે છે લેખક. પણ સમાંતરે તે એમ પણ ચેતવે છે કે આ ટેકનોલોજીનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવો હશે તો ઈંગ્લેન્ડના એક વખતના વડાપ્રધાન વિસ્ટન ચર્ચિલનું આ વાક્ય યાદ રાખવું પડશે. તે કહે છે કે,

‘મહાનતાની કિંમત છે જવાબદારી.’ તે જ રીતે પ્રગતિનો પણ પૂરતો લાભ લેવો હશે તો જવાબદારીપૂર્વક રહેતાં તે સમયના માણસે શીખવું પડશે. ટેકનોલોજી તો ભૂત છે. તે માત્ર આજ્ઞા માનવી જ જાણે છે. તેને જો યોગ્ય આજ્ઞા આપવામાં નહીં આવે તો ઉથલપાથલ કરી ભયંકર નુકસાન પણ કરી શકશે.

પણ, ફરી વિચારીએ, આમાં બીજા સવાલનો જવાબ એ આવે છે કે આ બધા માટે ઈશ્વરની જરૂર નહીં રહે. બધું જ ટેકનોલોજી કરશે. એટલે કે ટેકનોલોજી જ ભગવાન બની જશે.

આવું બનશે? ભગવાન વ્યર્થ બની જશે? હજી તો તેના જવાબ મળતા નથી. વિજ્ઞાનની શોધ ચાલુ છે. ધર્મ તો પોતાની માન્યતામાં મક્કમ છે. કોણ સાચું છે તે નક્કી નથી થતું. અત્યારે તો હજી ભગવાન પરની શ્રદ્ધા ચાલુ છે. કદાચ તે દૂર થશે, તો પણ જોકે, મોટાભાગના લોકો તો એમ જ કહેશે કે, ‘એ પણ ભગવાનની જ મરજી છે!’ પણ આવા અનેક સર્જનાત્મક વિચારો આપણા જગતમાં ચાલ્યા કરે છે માટે જ જીવવાનો આનંદ મળે છે. સારું છે કે સંકુચિત ધાર્મિકો કે સરકારોની વાત આવા સર્જનાત્મક લોકો નથી માનતા અને નવાં નવાં સંશોધનો કરે છે અને વિશ્વને પ્રગતિ તરફ લઈ જાય છે. મુદ્દો ભગવાન રહે કે તે નથી, મુદ્દો સતત નવા નવા વિચારો આવતા રહે અને જગતને તાજગી આપ્યા કરે તે છે.

પંચગાની હવાફેર

પ્રકૃતિના સાનિધ્યમાં,
સુંદર મનોહર આલ્હાદક વાતાવરણમાં
હવાફેર કરવા પધારો.

શુદ્ધ સાત્વિક ભોજનશાળાની સુવિધા છે.
૩, ૪ અને ૭ દિવસ માટે રૂમ આપવામાં આવે છે.

રાજલક્ષ્મી આરોગ્યધામ

મુંબઈમાં બુકિંગ માટે સંપર્ક : 08879677709

Laxmichand Dharshi

Container Transportation & Handling
Govt. Contractors • Erection Job
Owners & Suppliers
Crane • Top Lifter • Forklift • Trailor • Truck • Labour

Calcuttawala Building, Masjid Bunder,
137/41, Samuel Street, Mumbai-400 009.

H.O. : 2347 5611 • 2345 4093 • Fax : 2347 5619
L. D. Yard (Jasai, JNPT) : 6522 3399

મૌલાના અબ્દુલકલામ આઝાદ

વિભૂતિ
ડૉ. મહેબૂબ દેસાઈ

૧૧ નવેમ્બરના રોજ ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામના નેતા અને સ્વતંત્ર ભારતના પ્રથમ શિક્ષણ પ્રધાન મૌલાના અબ્દુલ મૌલાના અબ્દુલ કલામ આઝાદની જન્મતિથિ હતી. તેમના જન્મદિવસને ભારત સરકારે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ દિવસ તરીકે ઊજવવાનો ૨૦૦૮ થી આરંભ કરેલ છે. એ અન્વયે એક સ્થાનિક ચેનલે યોજેલ એક લાઈવ કાર્યક્રમમાં તજજ્ઞ તરીકે ઉપસ્થિત રહેવાની તક સાંપડી ત્યારે મૌલાના આઝાદનું એક અવતરણ મેં મારા વ્યાખ્યાનમાં ખાસ ટાંકતા કહ્યું હતું, ‘આકાશની ઊંચાઈ પરથી કોઈ ફરિશ્તો ઊતરે અને કુતુબ મિનાર પર એલાન કરે કે હું હિન્દુસ્તાનને ચોવીસ કલાકમાં આઝાદી અપાવી શકું છું પરંતુ એ શરતે કે હિંદુ-મુસ્લિમ કોમી એકતાને ત્યજી દે, તો આવી આઝાદી હું સ્વીકારીશ નહીં.’

કોમી એકતાના આવા પ્રખર હિમાયતી મૌલાના સાહેબે રાષ્ટ્રીય જાગૃતિ પ્રસારવાના હેતુથી ૧૯૧૨ માં ‘અલ હિલાલ’ નામક ઉર્દુ અઠવાલિક શરૂ કર્યું હતું. બંગાળની અંગ્રેજ સરકારે તેને બંધ કરવાના બદઈરાદાથી મૌલાનાસાહેબ પાસે બે હજારના જામીન માંગ્યા. મૌલાના સાહેબે તે આપ્યા. એ યુગમાં ‘અલ હિલાલ’ અખબારની રફ હજાર નકલો વેચાતી હતી અને તેનાથી પણ ચાર ગણા લોકો તે વાંચતા હતા. આથી ફરીવાર અંગ્રેજ સરકારે તેના માટે દસ હજારના જામીન માંગ્યા. એટલી મોટી રકમ મૌલાનાસાહેબ ન આપી શક્યા. એટલે ‘અલ હિલાલ’ પ્રેસ સરકારે જપ્ત કર્યું.

એ પછી મૌલાના સાહેબે ‘અલ બાગ’ નામનું સાપ્તાહિક શરૂ કર્યું. ‘અલ હિલાલ’ રાજકીય સાપ્તાહિક હતું, જ્યારે ‘અલ બાગ’ સામાજિક ધાર્મિક જાગૃતિ માટેનું સાપ્તાહિક હતું. ‘અલ બાગ’ ને પણ સામાજિક ધાર્મિક જાગૃતિનું એવું અદ્ભુત કાર્ય કર્યું કે અંગ્રેજ સરકાર તેને પણ જપ્ત કરવા પ્રેરાઈ અને તેને પણ જપ્ત કરવામાં આવ્યું.

આમ બંગાળની અંગ્રેજ સરકાર મૌલાના સાહેબની રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિથી ગળે આવી ગઈ હતી. એટલે અંતે તેમણે મૌલાના સાહેબને તડીપાર કર્યા. પંજાબ, દિલ્હી, ઉત્તરપ્રદેશ અને મુંબઈની સરકારોએ તો તેમના પર પ્રથમથી પ્રતિબંધ મૂકી દીધો હતો. પરિણામે ૩૦ માર્ચ, ૧૯૧૬ ના રોજ મૌલાનાસાહેબ કલકત્તાથી બિહાર જવા નીકળ્યા અને રાંચી પહોંચ્યા. મૌલાનાસાહેબ રાંચી પાસેના ‘મોરાબરી’ નામક ગામમાં રોકાયા. અહીં

આદિવાસીઓની વસ્તી હતી.

આવા તડીપારની સજાના દિવસોમાં પણ મૌલાના સાહેબ દીની કાર્યો જેવાં કે પાંચ વક્તની નમાજ, રોજા વગેરે ચૂકતા ન હતા. તેમના તડીપારના હુકમના વિરોધમાં તેમના મિત્રો અને સંબંધીઓએ સાઠ હજાર સહીઓવાળું મેમોરન્ડમ સરકારને આપ્યું હતું. પણ સરકારે તેના પર નજર સુદ્ધાં ન કરી. પણ મૌલાના સાહેબના જીવન વ્યવહારમાં તેની જરા પણ અસર ન થઈ.

આ સમય દરમિયાન જ રમજાન માસ આવી ચડ્યો. ‘મોરાબરી’ ગામ રાંચી શહેરથી થોડું દૂર હતું. પરિણામે મૌલાના સાહેબ જુમ્માની નમાજ અદા કરવા રાંચી શહેરમાં જવા લાગ્યા. એ મસ્જિદના લોકોને તેની જાણ થઈ. એટલે લોકોએ મૌલાના સાહેબને નમાજ પઢાવવા અને ખુત્બો (ધાર્મિક વ્યાખ્યાન) કરવા આગ્રહ કર્યો. પછી તો દરેક જુમ્માએ મૌલાનાસાહેબ રાંચી શહેરની જુમ્મા મસ્જિદમાં ખુત્બો અને નમાજ પઢાવતા.

જુલાઈ ૧૯૨૦ માં અંગ્રેજ સરકારે મૌલાના સાહેબને નજરકેદ કર્યા. નજરકેદને કારણે મૌલાનાસાહેબ ચાર વક્તની નમાજ મસ્જિદમાં પઢતા. પણ ઈશાની (રાત્રિ) ની નમાજ તેમને ઘરમાં જ પઢવી પડતી. એટલે મૌલાના સાહેબે રાત્રે મસ્જિદમાં નમાજ પઢવાની સરકાર પાસે મંજૂરી માંગી. પણ સરકારે તે ન આપી.

મૌલાનાસાહેબે કાયદા અને સજાની ચિંતા કર્યા વગર ઈશાની નમાજ મસ્જિદમાં જઈ પઢવાનું શરૂ કર્યું. મૌલાનાસાહેબની મક્કમતા આગળ સરકાર જૂકી. મૌલાના સાહેબના આ પગલા સામે સરકાર મૌન રહી અને આમ મૌલાનાસાહેબ નજરકેદમાં હોવા છતાં પાંચે વક્તની નમાજ મસ્જિદમાં પઢવા લાગ્યા.

તડીપાર દરમિયાન મૌલાના સાહેબે રાંચી શહેરના મુસ્લિમોને જાગૃત કરવા સક્રિય પ્રયાસો કર્યા. તેમનું ધ્યાન ધર્મ અને જ્ઞાન તરફ કેન્દ્રિત કર્યું. જેના કારણે વેરાન મસ્જિદો ફરીથી આબાદ થઈ. મૌલાના સાહેબે એક વર્ષ સુધી રાંચીમાં કુરાને શરીફનું શિક્ષણ આપ્યું.

મૌલાના સાહેબ અને ગાંધીજીની પ્રથમ મુલાકાત જાન્યુઆરી ૧૯૨૦ માં દિલ્હીમાં હકીમ અજમલ ખાનને ત્યાં થઈ હતી. એ સમયે બિલાફત ચળવળમાં ભારતના મુસ્લિમો સાથે ભારતીય

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૫૪ ઉપર)

પલ્લવીને ફોન કરી તબિયત પૂછી. પલ્લવીએ સરખો જવાબ ન આપ્યો. તેથી પતિને શંકા ગઈ. તરત જ કામ પરથી ઘરે પરત આવી ગયા. પરિસ્થિતિ સમજાઈ. સમયસર હોસ્પિટલમાં ઈમરજન્સીમાં દાખલ કરી. સારવાર શરૂ થઈ ગઈ.

શારીરિક તબિયત નોર્મલ થઈ. પરંતુ મનમાં હજી નકારાત્મક વિચારો તથા મરવાના વિચારો ચાલુ હતા એટલે ફિઝિશિયને મનોચિકિત્સકનો અભિપ્રાય લઈ એમની સલાહ પ્રમાણે આગળની સારવાર કરવાનો અભિપ્રાય આપ્યો.

● નિદાન :

પલ્લવીનો કેસ હતાશાની બીમારી (Depressive Disease)નો કેસ છે. શારીરિક બીમારીની જેમ હતાશાની બીમારીનું નિદાન માનસિક તથા શારીરિક લક્ષણો પરથી થાય છે (સ્ટ્રેસ કે કારણ પરથી નહીં).

પલ્લવીના કેસમાં હતાશાની બીમારીના લક્ષણો – સવારના સ્ફૂર્તિ ઓછી રહેવી, કામમાં મન ન લાગવું, પરોઢિયે ઊંઘ વહેલી ઊડી જવી, થાક, નબળાઈ, ચીડિયાપણું, નકારાત્મક વિચારો, જીવન જીવવામાં રસ ન રહેવો વગેરે હતા. જે છેલ્લા આઠ દસ મહિનાથી હતા. દીકરો પરીક્ષામાં નાપાસ થયો એની પહેલાથી હતાશાની બીમારીના લક્ષણો હતા. જેની સારવાર થઈ ન હતી. દીકરાના નાપાસ થવાના પ્રસંગ બાદ હતાશાની બીમારીનું પ્રમાણ વધી ગયું. જો બીમારીનું નિદાન વહેલું થયું હોત તથા સારવાર યોગ્ય સમયે થઈ હોત તો આત્મહત્યાનો પ્રયાસ અટકાવી શકાત.

● પલ્લવીના કેસમાં હતાશાની બીમારી તરફ ઘડેલનારા પરિબલો :

૧. પલ્લવીનો સંવેદનશીલ, લાગણીશીલ સ્વભાવ. અન્ય વ્યક્તિને ‘ના’ પાડવાની હિંમત ન હતી. વાસ્તવિકતા કરતાં વધુ અપેક્ષાઓને લીધે પલ્લવી કાયમ સ્ટ્રેસમાં જીવતી હતી.
૨. હતાશાની બીમારીના લક્ષણો શરૂ થયા એના છ મહિના પહેલા બનેલ નકારાત્મક પ્રસંગો –
(અ) એની માતાને લકવાની બીમારી થઈ.
(બ) સ્કૂલમાં વ્યવસ્થાપક સમિતિમાં બદલાવ તથા
(ક) નવા અધિકારીઓ જોડે ચક્રમક.
ઉપરોક્ત ઘટનાઓને લીધે હતાશાની બીમારીના લક્ષણો શરૂ થયા હતા.
૩. દીકરો નાપાસ થયો એ બનાવે પહેલેથી જ જે હતાશાની

બીમારી હતી એના પ્રમાણમાં ખૂબ વધારો કર્યો. જેથી પલ્લવીએ આત્મહત્યાનો પ્રયાસ કર્યો.

● સારવાર :

૧. હોસ્પિટલમાં જ હતાશા પ્રતિરોધક દવાઓ ચાલુ કરી.
૨. પલ્લવી જોડે આત્મહત્યાના પ્રયાસ બદલ હાલ પૂરતું કાંઈપણ ચર્ચા કે સલાહ સૂચન આપવાની મનાઈ ફરમાવી. દર્દી પ્રત્યે નકારાત્મક વલણ ન અપનાવવાની સલાહ આપી. પતિ તથા દીકરાએ સમજણપૂર્વક તથા સહાનુભૂતિપૂર્વક સંવાદો શરૂ કર્યા.
ઉપરોક્ત પ્રયત્નોને કારણે ધાર્યા પ્રમાણે પરિણામ મળ્યું. અઠવાડિયાની સારવાર બાદ મરવાના તથા નકારાત્મક વિચારો દૂર થયા. અપરાધભાવ ન રહ્યો.
ત્યારબાદ હોસ્પિટલમાંથી રજા આપી.
૩. દવાઓ તથા કાઉન્સેલિંગની સારવાર ચાલુ રાખી. વ્યક્તિત્વમાં બદલાવ લાવી પોઝિટીવ લાઈફ સ્ટાઈલ લાવવા માટે કાઉન્સેલિંગ કર્યું. પલ્લવી તથા પતિએ સહકાર આપ્યો.
ત્રણેક મહિનામાં પલ્લવી પૂર્વવત્ કામ પર જઈ જવાબદારી સ્વીકારતા થયા. ઉપરોક્ત લક્ષણો દૂર થયા.

(તા.ક. : વર્તમાનપત્રની બાતમી : આધ્યાત્મિક ગુરુ ભય્યુજી મહારાજે લમણામાં ગોળી મારી આત્મહત્યા કરી.)

(ક્રમશઃ)

મૌલાના અબ્દુલકલામ આઝાદ

(અનુસંધાન : પાના નં.-૫૨ ઉપરથી ચાલુ)

નેતાઓ અને પ્રજાને જોડવાનો પ્રશ્ન ખૂબ ચર્ચામાં હતો. આ અંગે ગાંધીજી, મૌલાના આઝાદ, મૌલાના મુહમ્મદ અલી, મૌલાના શૌકત અલી, હકીમ અજમલ ખાન, મૌલાના અબ્દુલ બારી વગેરે નેતાઓનું એક રાષ્ટ્રીય સંમેલન ફિરંગી મહેલમાં મળ્યું હતું. તેમાં ભારતની પ્રજા અને નેતાઓને બિલાફત ચળવળમાં જોડવાનો નિર્ણય લીધો હતો. પરિણામે ભારતીય મુસ્લિમ મોટી સંખ્યામાં સ્વાતંત્ર યુદ્ધમાં સંગઠિત થયા હતા.

આવા કોમી એકતાના પ્રખર હિમાયતી રાષ્ટ્રીય નેતા મૌલાના આઝાદ આજે આપણી વચ્ચે નથી પણ તેમની મજહબી અને રાષ્ટ્રીય વિચારધારા આજે પણ આપણને માર્ગદર્શન આપતી રહી છે. તેમાંથી આપણે કેટલું ગ્રહણ કરવું છે તે આપણે જ નક્કી કરવાનું છે. ■

JAYANT STEELS

179-A, Kandori Building, Opp. Sarvoday Nagar,
Panjarapole Road, Bhuleshwar, Mumbai-400 004.
Ph. : (022) 2242 2463 • 2242 7263

જયંત સ્ટીલ્સ

૧૭૯/એ, પાંજરાપોળ રોડ, સર્વોદય નગરની સામે,
મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪. ★ ફોન : ૨૨૪૨૨૪૬૩ / ૭૨૬૩ / ૭૩૯૦
સુંદર - સુઘડ રસોડાના રાચરચીલાનું પ્રાપ્તિનું પ્રેરણા સ્થાન

તો મને દમ ચડે છે. દમની ફિલ્મ ઉતારવી છે? બંધાણ જ્યાં મૂકવાની વાત છે ત્યાં ફિલ્મ ઉતારવાની વાત જ ક્યાં રહી?”

અમારી યોજના પડી ભાંગી. કંપનીવાળા જતા રહ્યા.

સવજની બંધાણની મજા તો જાણે ઊડી ગઈ હતી. માત્ર ટેવને લીધે તે ઢસડાતો જતો હતો.

તેણે સિગારેટ પીવાનું બંધ કરી ત્રણ ચાર દિવસ કપ્ટીમાં કાઢ્યા. પછી તમાકુ અને ચૂનાનો વિકલ્પ સવજએ ગોતી કાઢ્યો. મને એક દિવસ મળ્યો અને કહ્યું : “સિગારેટ ગઈ.”

મેં કહ્યું : “ઘણું સારું કર્યું, સવજ! જોગી-જતિ જે કામ ન કરી શકે ઈ કામ તેં જીવતરમાં કરી દેખાડ્યું. માણસનું મન મક્કમ હોય તો શું નથી થતું?”

મારી વધુ પ્રશંસા સવજ સાંભળી ન શક્યો. ધીરે રહીને મને કહે : “એમ તો ક્યારેક તમાકુ અને ચૂનો ખાઈ લઉં છું, પણ બંધાણ નહિ.”

ઘણા માણસો આ રીતે બંધન અને મુક્તિ બંનેનો આનંદ માણી લેતા હોય છે. મેં વળી સવજને સમજાવવાનો પ્રયાસ કરી જ્ઞાન પ્રદર્શિત કર્યું. અન્યની સમસ્યાઓમાં માનવી એટલા માટે રસ લે છે કે એટલો સમય પોતાની સમસ્યા વીસરી શકાય. અન્યનું ભલું કરવાનો એટલા માટે પ્રયાસ કરે છે કે પોતાનો વિકાસ માટે આ સિવાય કોઈ રસ્તો નથી.

મેં કહ્યું : “નાનાં બાળકો રમકડાંની મોટર, સ્કૂટર, સાઈકલ વગેરે માટે રડે છે, કજિયા કરે છે, ધમપછાડા કરે છે, બરાબર? એ જ બાળક જ્યારે યુવાન થાય ત્યારે સાચી સાઈકલ, સ્કૂટર, મોટર માટે રિસાય છે, પરિવારમાં ઝઘડો કરે છે. યુવાનો ઓછામાં ઓછી લાયકાત હોવા છતાં વધુમાં વધુ અપેક્ષાઓ રાખી પોતે દુઃખી થાય છે અને પરિવારને દુઃખી કરે, સાચી વાત?”

સવજ, હું મારી વાતનો સંબંધ તેની સાથે કઈ રીતે જોડી શકીશ એ જ વિચારમાં હા-એ-હા કર્યું જતો હતો. મેં સમજાવ્યું : “એ યુવાન પ્રૌઢ બને છે ત્યારે પૈસો, પ્રસિદ્ધિ, પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરવા જીવતર વેડફી નાખે છે; સત્તા સંપત્તિ, સ્થાન મેળવવા કેવા અનર્થો સર્જે છે! બાળકથી વૃદ્ધ-અવસ્થા સુધી પ્રાપ્તિની વસ્તુઓ બદલાય છે, વૃત્તિ એની એ રહે છે. તે વ્યસન તો અકબંધ રાખ્યું માત્ર પ્રકાર બદલ્યો.”

સવજ મારી વાત સાંભળી ગુસ્સે થઈ ગયો. મને કહે : “હું શિખામણ કે ડાહી વાતો સાંભળવા નથી આવ્યો. મને આ બધી ખબર છે. તમે ધારો છો એટલો હું મૂર્ખ નથી.”

મેં પૂછ્યું : “તો પછી મુશ્કેલી શું છે?”

સવજ કહે : “મુશ્કેલી એટલી જ છે કે બંધાણ ચાલુ રાખું તો હું વ્યસની છું તેનું દુઃખ રહે છે, છોડી દઉં તો એટલી તલપ લાગે છે જીવ તેમાં ને તેમાં રહે છે. મને તો બંધાણ ચાલુ રહે અને છતાં દુઃખ ન થાય તેવો મારગ દેખાડો.”

મેં કહ્યું “તદ્દન સહેલું છે આ તો. હવે વ્યસનની વાત

આવે ને ત્યારે મુદત નાખવી.”

સવજ કહે : “મુદત નાખવી એટલે?”

મેં કહ્યું : “આજે સત્યાવીસ માર્ચ છે ને? પંદરમી ઓગસ્ટને દિવસે છોડી દઈશ એમ નક્કી કરી નાખ. એટલે પંદર ઓગસ્ટ સુધીની તો મુદત મળી ગઈ? હવે વ્યસની છું એવું દુઃખ લાગે તો પંદર ઓગસ્ટ પછી તો તું નિર્વ્યસની થઈ જવાનો છો જ, એ વિચાર કરવાનો. હું તો આવું ઘણી વાર કરી ચૂક્યો છું. બંધાણ પણ ચાલુ રહે, દુઃખ પણ ન થાય. માત્ર મુદત તો નાખી જાતને છેતર્યા કરો. વાંધો નહિ આવે.”

સવજ ગંભીર થઈને કહે : “જાતનેય હું ક્યાં સુધી છેતર્યા કરીશ?”

મેં કહ્યું : “પછી તને પોતાને જ્યારે શરમ લાગશે ને ત્યારે એય બંધ થઈ જશે. તું અખતરો કરી જો.”

સવજ ઊઠીને ધીરે ધીરે ચાલતો થયો. હું તેને જોઈને વિચારતો રહ્યો :

*નિકલે થે કહાં જાને કે લિઅે
પહુંચે હેં કહાં માલૂમ નહીં,
અબ મેરે ભટકતે કદમોં કો
મંઝિલકા નિશાં માલૂમ નહીં.*

વાઘા બોર્ડર

(અનુસંધાન : પાના નં.-૫૮ ઉપરથી ચાલુ)

આ બધો રસમય, આનંદમય, ઉત્સાહ પ્રેરિત રાષ્ટ્રભક્તિભર્યો માહોલ બની ગયો. સ્ટેડિયમમાં હાજર લગભગ ૩૦ હજાર જનતા રાષ્ટ્રભક્તિથી તરબોળ થઈ આનંદથી, ઉત્સાહથી ‘ભારત માતા કી જય’ બોલતી હતી.

હવે જનતા નીકળવા લાગી. ઘણા બધા પ્રેક્ષકો આપણા જવાનો પાસે જઈ સેલ્ફી લેવા લાગ્યા. બધા લોકો જવાનોને માન અને આદરથી જોઈ રહ્યા હતા.

અત્યાર સુધી જીવનમાં જુદા જુદા આનંદ જેવા કે ગીતોનો, નૃત્યોનો, નાટકોનો, પ્રસંગોનો વગેરેના આનંદ અનુભવ્યા હતા. આજે એક નવા જ પ્રકારનો રાષ્ટ્ર ભક્તિનો આનંદ અને પ્રસંગ જોવા મળ્યો. અમૃતસર આવવાનું સાર્થક લાગ્યું.

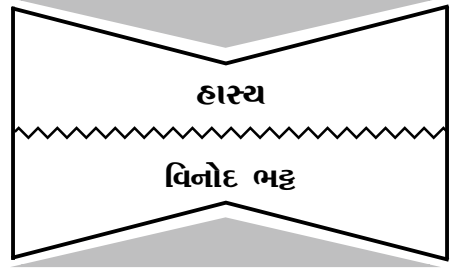
મનમાં પંક્તિઓ આવવા લાગી :

*“ઓ ભારતવાસીઓ જરા લશ્કરના જવાનોને જુઓ
તેમની તપશ્ચર્યા, કઠનાઈ, શિસ્ત અને તાલીમને જુઓ
દિવસરાત સરહદોને સાચવતા તેમની નિષ્ઠા જુઓ
તેમના કારણે આપણે આનંદથી આઝાદ રહીએ છીએ.”*

૩, સમૃદ્ધ કેપીટલ, આર્યવૃંદ ફ્લેટ પાસે,
પાણીની ટાંકીવાળો રોડ, સાયન્સ સીટી રોડ, સોલા,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૬૦.
મો. ૯૮૯૮૬ ૧૨૬૮૫

અખબારી ભવિષ્ય ક્યારેય ખોટું નથી હોતું

અમારી રાશિ વૃષભ છે. જગતના ઘણા બધા માણસો આ રાશિ ધરાવતા હશે, પણ છાપામાં છપાતું આ રાશિનું ભવિષ્ય અમે ધ્યાનપૂર્વક તેમજ રસપૂર્વક વાંચીએ છીએ. જો કે જુદાં જુદાં છાપામાં અમારું ભવિષ્ય અલગ અલગ હોય છે, તે છતાં અખબારી ભવિષ્યકથનમાં અમને ભારે શ્રદ્ધા છે. અમારા દૃઢ મત મુજબ અખબારી ભવિષ્ય ક્યારેય ખોટું નથી હોતું.

અમારી આર્યા ઊર્ફે ભાર્યા પણ, પોતાનાં ભવિષ્ય કરતાં અમારા ભવિષ્યની વધારે ચિંતા કરે છે. કેમ કે અમારા ભવિષ્ય જોડે તેનું પણ ભવિષ્ય જોડાયેલું છે એવું તે દૃઢપણે માને છે. જે દિવસે છાપામાં લખ્યું હોય કે ફલાણી તારીખે પડી જવાના યોગ છે એ દિવસે તે બાથરૂમ બબ્બે વખત જોરથી ઘસીને સાફ કરે છે. જેથી અમે બાથરૂમમાં ગુરુત્વાકર્ષણના નિયમને કારણે નહીં, પણ આકસ્મિક કારણે લપસી ન પડીએ.

હવે આજની વાત. આજના છાપામાં ચોખ્ખી ભવિષ્યવાણી કરવામાં આવી છે કે આજની તારીખમાં ગમે તે ક્ષણે ગમે તે બની જાય તો પણ ડહાઈ ન જતા. એટલે અમે નક્કી કર્યું કે ગમે તે ઘટના ઘટે તે છતાં અમારે ડહાવું નહીં...એક મિત્રને ફોન જોડ્યો તો રોંગ નંબર આવ્યો. મનમાં થયું કે એક ટેલિફોન ખાતું જ એવું છે જે ખોટું થવાના પણ પૈસા વસૂલ કરે છે. ત્રણ-ત્રણ વાર પ્રયત્ન કર્યો છતાં રોંગનંબર આવ્યો. છેલ્લી વાર ફોનના સામે છેડેથી ગુસ્સામાં કહેવામાં આવ્યું : “ઈડિયટ! આ પાગલખાનાનો નંબર છે.” એટલે પછી ઈડિયટ ફરીવાર પ્રયત્ન કરવાનું ટાળ્યું...

બુશર્ટ પહેરવા જતાં બે બેટન તરત જ તૂટી ગયાં. આગાહી યાદ આવી ગઈ. લખ્યું હતું કે, નહીં ધારેલું બનશે, પણ ડહાવું નહીં. નક્કી કર્યા પ્રમાણે અમે જરા પણ ન ડહાયા. બૂટ પહેરવા જતાં બૂટથી દોરી તુટી ગઈ. હવે! પછી ચંપલ પહેર્યા તો ચંપલની પટ્ટી તૂટી ગઈ. એકતાલીસ કિકો મારવા છતાં સ્કૂટર ચાલ્યું નહીં. સ્કૂટર ઘેર છોડી રિક્ષા પકડવા માટે રસ્તા વચ્ચે અમે હાથ લાંબો કરતા ઊભા રહ્યા. પણ એકેય રિક્ષાવાળો રિક્ષા ઊભી રાખતો નહોતો. લગભગ બધા જ જાણી ગયા હશે કે અમારા આજના ગ્રહો ખરાબ છે.

મંગળ સિંહ રાશિમાં પ્રવેશવાને કારણે શનિ હર્ષલ સાથે કેન્દ્રયોગ થાય છે. એટલે આજે મારે તારી જોડે મારામારી નથી કરવી. એમાં મારા કે પછી તારા અસ્થિભંગનો યોગ છે.

એ કારણે મારામારીના વિકલ્પે કેવળ જીભાજોડી જ કરીશ. આટલા ટૂંકા અંતરનું રિક્ષાભાડું રૂપિયા પંદર પર એક નવો પૈસો પણ વધારે ન થાય ને તું ત્રીસ રૂપિયા માગે છે? મારા નબળા ગ્રહોનો

તારે આ રીતે ગેરલાભ લેવાનો? અમારી વચ્ચે અડધો કલાક જેવી રકઝક ચાલી. એ તો સારું થયું કે તેણે અડધા કલાક રોકાવાનો વેઈટિંગ ચાર્જ ન માગ્યો. પણ લાંબી માથાકૂટના અંતે તે રૂપિયા બેની પ્લાસ્ટિકની પટ્ટી ચોંટાડેલ નોટ વળગાડી ત્યાંથી રવાના થઈ ગયો.

મનમાં જાતજાતના વિચારો આવવા લાગ્યા. ઓફિસે જઈ ટી.વી. ચાલુ કર્યું, તો તેમાં આડા-ઊભા પટ્ટા આવવા લાગ્યા. આ અંગે ટી.વી. મિકેનિકને બદલે જ્યોતિષી મિત્રને પૂછતાં તેણે માહિતી આપી કે આપણા દૂષિત ગ્રહોની અસર કેવળ આપણા ટી.વી. પર જ નહીં, ફિજ પર પણ પડે છે. એ ચકાસવા અમે ફિજ ખોલીને જોયું તો જ્યોતિષની વાત સાચી નીકળી. આજનો બરફ ગઈકાલના બરફ કરતા ઓછો ઠંડો હતો. કૂલિંગ પર ગ્રહોની માઠી અસર પડી હતી...યુનીબાબુના ગલ્લેથી પાન ખાધું તો મોંમાં ચૂનો લાગી ગયો ને મોંમાં તરત જ ચાંદી પડી ગઈ. ચન્દ્ર વકી બનવાને કારણે જ આમ થયું.

એક સ્ત્રી અને પુરુષ રસ્તા વચ્ચે લડતાં હતાં. વચ્ચે પડીને એ બંનેને છોડાવવા જતાં ખબર પડી કે તે પતિ-પત્ની છે. અમારા હાથે વાગી ગયું. પતિ-પત્ની કાતરનાં પાંખિયાં જેવાં છે, આ બંનેની વચ્ચે આવનાર વેતરાઈ જાય છે એ ઉક્તિ યાદ આવી. હાથે કરીને અમે હાથ પર વગાડી બેઠા. ખિસ્સામાં પડેલ અમારા અઠવાડિક ભવિષ્યનું કટિંગ અમે કાઢ્યું. વાંચ્યું. તેમાં સ્પષ્ટપણે લખ્યું હતું કે પારકી ઉપાધિમાં પડવું નહીં. નુકસાન થવાનો યોગ છે. માત્ર વકીલોને જ પારકી પંચાતમાં પડવાથી લાભ થવાનો યોગ છે.

અમે હેરકટિંગ સલૂનમાં દાઢી કરાવવા ગયા. નવા કારીગરની વધારે પડતી હોંશિયારીને લીધે અસ્ત્રો વાગી ગયો. લોહી નીકળવા લાગ્યું. કારીગર પર ગુસ્સે થઈ અમે તેને પૂછ્યું : ‘તું તો હજામ છે કે...’ ‘સાહેબ, હજામ જ છું. મારી અટક વાણંદ છે.’ કારીગર પોતાના બચાવમાં બોલ્યો : ‘મારી આપની આજ’ માં જ્યોતિષીએ ભાખ્યું છે કે મારા હાથે આજે સત્તર જણાને ઘવાવાનો યોગ છે. તમને તો સાહેબ, અસ્ત્રાનો જરાક છટકો થઈ ગયો છે એ બદલ ઉપરવાળાનો ઉપકાર માનો. તમારા કરતાં બીજા ઘરાકો તો વધારે ઈજા પામ્યા છે. આ ધંધામાં તો એવું છે ને કામ કામને શીખવે. અત્યાર સુધીમાં તમારો નંબર બારમો છે. મારા કવોટામાં હજી પાંચેક ઘરાકો ખૂટે છે.’ અમે અમારું ભવિષ્ય વાંચ્યું તો તેમાં પણ લખ્યું હતું કે શસ્ત્ર-અસ્ત્રથી ખાસ સંભાળવું. પ્રૂફરીડરની ભૂલને કારણે અહીં અસ્ત્રાને બદલે અસ્ત્ર છપાઈ ગયું હોવું જોઈએ. બાકી અખબારી ભવિષ્ય ક્યારેય ખોટું નથી હોતું.

રાત્રે એક મિત્રને ત્યાં જઈ તેને ટી.વી. ચાલું કરવા કહ્યું. તેણે ટી.વી. ચાલુ કર્યું. અમારા નબળા પ્રહોની અસર છેક તેના ટી.વી. સુધી પહોંચી ગઈ હોય કે ગમે તે કારણ હોય, ટી.વી. માં ચીનના સત્તાધીશ જોવા મળ્યા. આ જ માણસને ત્રણેક વર્ષ પહેલાં આપણા વડાપ્રધાન તેમને હિંચકે ઝુલાવતા હતા. આજે તે વડાપ્રધાન સમેત આખા ભારતને ચકડોળમાં ફેરવવા પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. એ જણની આંખમાં એ વખતે નહોતી દેખાઈ એ કૌટિલ્ય ચમક અત્યારે ડોકાવા

લાગી. મિત્રને મેં વિનંતી કરી કે જલદી ટી.વી. ઓલવી નાખ. આજનો દિવસ મારા માટે અશુભ છે. પત્નીએ રાતના ભોજનમાં રસપૂરી કર્યા હતાં. કેરીની સીઝન નહીં હોવાથી કેરીનો તૈયાર રસનો ડબ્બો મંગાવ્યો હતો. રસ ચાખ્યો તો તેમાં કેરીનું એસેન્સ હતું. પણ રસ પપૈયા અને કોળાનો મિક્સ હતો. આમ કેમ થયું એ જોવા અમે આજના અખબારનું અમારું ભવિષ્ય જોયું. તેમાં ચોખ્ખું લખ્યું હતું કે ‘ધાર્યું ફળ નહીં મળે.’ બોલો હવે!

તમારી બેંક દ્વારા વસુલાતા ચાર્જનું ધ્યાન રાખો

છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં બેંકોએ તેમના ગ્રાહકોને જે સેવાઓ વિનામૂલ્યે પૂરી પાડી છે તે બદલ તેમને હજારો - કરોડો રૂપિયાનો કર ચૂકવવો પડે એમ છે. જો કરવિભાગની માંગણી માન્ય રખાય, તો ભવિષ્યમાં ગ્રાહકોએ બેંકની અનેક સેવાઓ માટે નાણાં ચૂકવવા પડશે. તમારી બેંકને તમારે વધારે નાણાં ન ચૂકવવા પડે તે માટે નીચેની બાર બાબતો ધ્યાનમાં રાખવા જેવી છે.

૧. **એ.ટી.એમ.નો વપરાશ સમજદારીપૂર્વક કરો :**
અનેક બેંકો તેમના પોતાના એ.ટી.એમ.માં માત્ર પાંચ જ ટ્રાન્ઝેક્શન વિનામૂલ્યે કરવા દે છે. જો તમને નાણાંની આવશ્યકતા હોય તો વધુ વ્યવહારોને ટાળવા માટે એક સાથે નાણાંનો ઉપાડ કરો. આમ કરવાથી તમે પ્રત્યેક ઉપાડ દીઠ રૂ. ૧૦-૨૦ અને બિનનાણાંકીય વ્યવહાર દીઠ રૂ. ૫-૮.૫૦ની બચત કરી શકો છો.
૨. **ચેકનો વપરાશ ટાળો, નેટ બેલેન્સિંગનો ઉપયોગ વધારો:**
શા માટે? વધારાની પ્રત્યેક ચેક બુક માટે ચાર્જ ચૂકવવો પડે છે. નેટબેલેન્સિંગ દ્વારા વિનામૂલ્યે નાણાં ટ્રાન્સફર કરો. આથી ચેકબુકનાં પાનાના આધારે પ્રત્યેક ચેકબુક દીઠ તમે રૂ. ૨૦-૧૫૦ની બચત કરી શકો છો.
૩. **ક્રેડિટ કાર્ડના બીલ સમયસર ચૂકવો :**
ક્રેડિટ કાર્ડ દ્વારા થયેલી ખરીદીની ચૂકવણીની રકમ પર અતિશય ઊંચો વ્યાજદર ચૂકવવો પડે છે. આથી તમે વાર્ષિક ધોરણે ૩૯-૪૨ ટકાની બચત કરી શકો છો. ચૂકવણીમાં ૩ દિવસના વિલંબ માટે તમારે રૂ. ૭૫૦/-નો ચાર્જ ચૂકવવો પડશે.
૪. **ક્રેડિટ કાર્ડના બીલ આપોઆપ ડેબીટ થઈ જાય તેવી વ્યવસ્થા અપનાવો :**
તમારી બેંકને ફરજિયાત ઓટો ડેબીટ થાય તેવી સુચના આપો. ક્રેડિટ કાર્ડની ડ્યુ ડેટ પહેલા ઓછામાં ઓછા પાંચ ટકા ડેબીટ કરવાની સૂચના આપવાથી ચૂકવવાની બાકી રકમ પર વાર્ષિક ધોરણે ૩૯-૪૨ ટકાના વેરાની બચત કરી શકશો.
૫. **સેવાઓનાં બીલની ચૂકવણીના કરાર કરો :**
ફોન અને વીજળી કંપનીઓ બીલની મોડેથી થતી ચૂકવણી

માટે દંડ વસુલ કરે છે. બીલ પે સર્વિસીસ અથવા તમારી બેંકને સ્ટેન્ડિંગ સુચના આપવાથી તમારા બીલની ચૂકવણી સમયસર થઈ જશે.

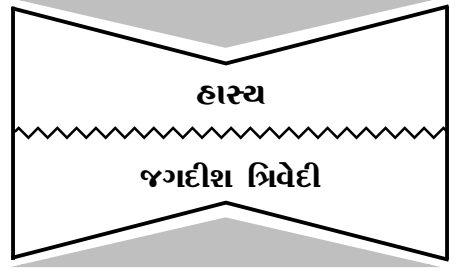
૬. **ઇ-મેઇલ પર ડુપ્લીકેટ સ્ટેટમેન્ટનો વિકલ્પ અપનાવો :**
બેંકો ડુપ્લીકેટ ફિઝિકલ સ્ટેટમેન્ટ અથવા પાસબુક આપવા માટે ચાર્જ કરે છે. આથી તમે રૂ. ૧૦૦ બચાવી શકશો.
૭. **બેંકની શાખામાં રોકડનો વ્યવહાર ટાળો :**
બેંક પ્રત્યેક મહિનો વિનામૂલ્યે માત્ર ૪ થી ૪ રોકડ વ્યવહારની સેવા આપે છે. આમ કરવાથી તમે રોકડ લેવડદેવડ દીઠ રૂ. ૫૦થી રૂ. ૧૫૦ બચાવી શકો છો.
૮. **લઘુત્તમ બેલેન્સ હંમેશાં જાળવો :**
મિનિમમ બેલેન્સની આવશ્યક રકમ નહીં જળવાય તો દંડ ચૂકવવો પડશે. આમ કરવાથી તમે પ્રત્યેક મહિને રૂ. ૧૦થી રૂ. ૬૦૦ બચાવી શકો છો.
૯. **ખાતામાં પૂરતી રકમ ન હોય તો ચેક ઇસ્યુ કરવો નહીં:**
શા માટે? ચેક ડિસઓર્ડર થવાથી દંડ ચૂકવવા ઉપરાંત નીગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ હેઠળ ગુનો કર્યો ગણાય.
૧૦. **સ્ટોપ પેમેન્ટની વ્યવસ્થા ઓનલાઇન આપો :**
કેટલીક બેંકો ચેકના સ્ટોપ પેમેન્ટ માટે ચાર્જ કરે છે. આમ કરવાથી તમે રૂ. ૧૦૦-૨૦૦ બચાવી શકો છો.
૧૧. **ક્રેડિટ કાર્ડ દ્વારા ક્યારેય પણ નાણાં ઉપાડવા નહીં :**
ઈસ્યુઅર્સ વ્યાજ સહિત ટ્રાન્ઝેક્શન ફી લાદે છે. આમ કરવાથી ઉપાડાયેલી રકમના ૨.૫ ટકા અથવા તો ઓછામાં ઓછા ૩૦૦-૫૦૦ રૂપિયા બચાવી શકાય છે.
૧૨. **તમારી ક્રેડિટની મર્યાદા ઓળંગશો નહીં :**
શા માટે? જો તમારા કાર્ડનો વપરાશ તમને મળેલી છૂટ કરતાં વધી જશે તો કાર્ડ ફાળવનાર કંપની વધારાની મર્યાદા પર કર નાંખશે. આમ કરવાથી તમારી વધુ પડતી મર્યાદાના ૨.૫ ટકા અથવા રૂ. ૫૦૦ની બચત થઈ શકશે.

(આધાર : ન્યુઝ પેપર્સ, કચ્છમિત્ર વગેરે.)

સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ (ભુજ)
૨૦૧૧, સુંદર ગોપાલ કોમ્પ્લેક્સ,
આંબાવાડી સર્કલ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.
મો. ૯૪૨૬૫ ૭૭૬૭૮

ધન હોય કે ધાન

અત્યારે અમે ચારેય મિત્રો બીમાર છીએ. કારણ દિવાળીના તહેવાર ઉપર અકરાંતિયાની માફક આરોગેલો આહાર. અમારો બધા મિત્રોનો સ્વભાવ છે કે જીવવા માટે ન ખાવું, પરંતુ ખાવા માટે જીવવું. અમે પેટ બગાડ્યા છે પરંતુ સામેવાળાની રસોઈ બગડવા દીધી નથી.

આપણે ત્યાં દિવાળી આવે એટલે મીઠાઈનો મારો ચાલે. દરેક મીઠાઈમાં ગુણવત્તા જળવાય એવું જરૂરી નથી. અત્યારે દરેક માણસ પ્રામાણિક નથી. તેમ દરેક મીઠાઈ પણ આરોગ્યની દૃષ્ટિએ પ્રામાણિક હોતી નથી. અમે જ્યાં જમવા ગયા ત્યાં બે પેટ કરીને જમ્યા. અમે જ્યાં નવા વરસે મળવા ગયા ગજા બહારનો નાસ્તો કર્યો. કોઈ અમને ખાતા જુએ તો એમ લાગે કે દુકાળના વરસમાં જન્મ્યા હશે અથવા કોઈ દુકાળિયા પ્રદેશમાંથી પધાર્યા હશે.

અંબાલાલ, ભોગીલાલ અને ચુનીલાલ કરતાં પણ મારી ભોજનપ્રીતિ વધુ પ્રબળ છે. બ્રાહ્મણને બ્રહ્મનું મુખ કહ્યાં છે. સાધુ અને બ્રાહ્મણ માધુકરી માગવાનો જન્મસિદ્ધ અધિકાર પણ ધરાવે છે. અમારા પૂર્વજો લોટ માગવા જતા હતા. અમારા પરિવારમાં માધુકરીની પરંપરા છેક મારા પિતાજી સુધી હતી. મારા દાદાનું અવસાન થયું ત્યારે પિતાની ઉંમર ખૂબ નાની હતી. યુવાન અને વિધવા માતા અને નાના ત્રણ ચાર ભાઈ - બહેનોનાં ભરણપોષણ માટે મારા પિતાજી ત્રણ ગામનો લોટ માગવા જતા હતા.

સાધુ અને બ્રાહ્મણ માટે વકોક્તિમાં 'લોટમંગા' શબ્દ જૂના જમાનામાં બોલાતો હતો. હવે તો તમામ કોમ અને જાતિનાં લોકો વધુ પડતા સંવેદનશીલ થઈ ગયા છે એટલે આ પ્રકારના શબ્દોનો વપરાશ ઓછો થઈ ગયો છે. આ 'લોટમંગા' ઉપરથી મને તાજો વિચાર આવ્યો છે. જે લોકો લોટ માંગે તે 'લોટમંગા' તો જે લોકો નોટ માંગે તે 'નોટમંગા' તરીકે ઓળખાવા જોઈએ. આપણા દેશના ઉદ્યોગપતિઓ અને વેપારીઓ 'નોટમંગા' છે તેમજ હવે જે લોકોની સીઝન શરૂ થવાની છે તે 'વોટમંગા' છે. આપણે ત્યાં દીક્ષા મહોત્સવ થાય છે એમ બે મહિના સુધી 'ભિક્ષા મહોત્સવ' થશે. ઉમેદવારો ભિક્ષુકની માફક ઘેર ઘેર જઈને વોટની ભિક્ષા માંગશે.

મને વિચાર આવ્યો કે ત્રણ પ્રકારના માંગણ છે : લોટમંગા,

નોટમંગા અને વોટમંગા. ભારતને વૈચારિક રીતે તથા સંસ્કારની દૃષ્ટિએ જે મળ્યું છે તે મોટા ભાગે સાધુ અને બ્રાહ્મણો પાસેથી મળ્યું છે. તેથી લોટમંગાઓએ આ દેશનું જતન કર્યું છે. ઉદ્યોગપતિઓ અને વેપારીઓથી આપણો દેશ સમૃદ્ધ થયો છે. તેથી નોટમંગાઓએ આ દેશને રતન કર્યું છે. પરંતુ વોટમંગાઓએ તો આ દેશનું પતન કર્યું છે.

હું અંબાલાલ, ચુનીલાલ અને ભોગીલાલને આ વાત કરતો હતો અને ચાની હોટલવાળો અમને ઉધાર ચા ધરતો હતો ત્યારે પોપટલાલ પોસ્ટ માસ્ટર આવી ચડ્યા. પોપટલાલ થોડા દિવસો પહેલા વિધુર થયા છે. એમના પત્ની કમળાબહેન ગુજરી ગયા ત્યારે અમે ચારેય મિત્રો ખરખરો કરવા પણ ગયા હતા. અમને જોઈને પોપટલાલે પોક મૂકી. એ રડતાં રડતાં બોલવા લાગ્યા કે મારી કમળા કમળાનાં દર્દમાં ચાલી ગઈ. મને અને પાંચ સંતાનોને એકલા મૂકી જતી રહી.

મેં પોપટલાલને આશ્વાસન આપતા કહ્યું કે તમને એકલા મૂકીને ન જાય તો શું સાથે લઈ જાય. અમારા ભાભી મરવા જતાં હતા ફરવા નહીં. એ સ્વર્ગમાં જતાં હતા સિંગાપુર નહીં તે તમને અને પાંચ સંતાનોને સાથે લઈ જાય.

મારા શબ્દોની પોપટલાલ પર ગમે તે અસર થઈ હોય પણ તરત જ શાંત થઈ ગયા હતા. એ પોપટલાલ કમળાબહેનનાં મોક્ષ માટે બ્રાહ્મણની નાત જમાડતા હતા. એમણે હોટલ ઉપર આવી મને જમવા માટે નિમંત્રણ આપ્યું. મને તો આપ્યું પરંતુ મારી સાથે મારા ત્રણેય મિત્રોને પણ બ્રહ્મભોજનમાં પધારવા માટે આગ્રહ કર્યો. મારો ત્રણમાંથી એક પણ મિત્ર બ્રાહ્મણ નથી પરંતુ કોઈ જમવાનું આમંત્રણ આપે તો ક્યારેય ના પાડી શકતા નથી.

દિવાળી ઉપર ભાન ભૂલીને ભોજન આરોગ્યા પછી ચારેય મિત્રોની તંદુરસ્તીમાં ગાબડા પડ્યા હતા. મને શરદી, ભોગીલાલને ઉધરસ, ચુનિયાને તાવ અને અંબાલાલને કબજિયાતની તકલીફ થઈ હતી. અત્યારે એક પણ મિત્રથી પોતાના ઘેર પણ જમી શકાય એવી સ્થિતિ નહોતી. પરંતુ પોપટલાલ પોસ્ટમાસ્ટરનું આમંત્રણ મળ્યું તેથી ચારેય મિત્રોનાં મોઢામાં પાણી આવ્યું. અમારા મોઢામાં ચા હતી અને પાણી આવ્યું એટલે સાચા અર્થમાં અમે ચા-પાણી પીધાં કહેવાય.

ભોગીલાલે ઉદારતાથી પોપટલાલ માટે અડધી ચા મંગાવી. પોપટલાલે ચા તો પીધી પરંતુ માથે બીડી પણ પીધી. ત્યારબાદ એમને ગામમાં હજુ ઘણી જગ્યાએ આમંત્રણ આપવાનું હોવાથી વિદાય થયા. અમે લાભ પાંચમના દિવસે ભોજનનો લાભ મળશે એવા વિચારથી મનોમન રાજી થતાં પોપટલાલના ઘેર ગયા.

અમે જે દિવસે સાંજે બહાર જમવાનું હોય ત્યારે બપોરના ટંકનો ત્યાગ કરી દઈએ છીએ. માણસ રેસ્ટોરન્ટમાં જમવા જાય ત્યારે જો બિલ બીજાને આપવાનું હોય તો સૂપ અને સ્ટાર્ટરથી શરૂઆત કરે. મેઈન કોર્સ સાથે બે-ત્રણ જાતનાં પાપડ અને સલાડ મંગાવે. જમી લીધા પછી મીઠાઈ કે આઈસ્ક્રીમથી મધુરેણ સમાપયેત કરે છે. પરંતુ પોતાના ખર્ચે પોતાના પરિવાર સાથે જમવા જાય એટલે સીધા મેઈન કોર્સથી શરૂ કરે અને વેઈટર છેલ્લે આઈસ્ક્રીમ લાવવાનું કહે તો બોલે કે આજે એટલું બધું જમાઈ ગયું છે કે હવે બિલ પણ લઈ શકાય તેમ નથી.

અમે ચારેય મિત્રો બપોરનો ટંક જતો કરીને પોપટલાલને બરાબર ન્યાય મળે તે માટે બ્રહ્મ સમાજની વાડી તરફ રવાના થયા. અંબાલાલે આઠ લાડવા ખાધા. બે ત્રણ વાટકા વાલ ખાધા. અંબાલાલનું વાલ પ્રત્યેનું વહાલ જોઈને મેં પણ બે વાટકા વાલ ખાધા. તદુપરાંત ફૂલવડી, બટેટાનું શાક, ભજ્યા વગેરે તો ખાધા જ હતા. અંબાલાલે આટલું ઓછું હોય એમ થાળી ભરીને દાળ-ભાત ખાધા. છેલ્લે ડોબું ધરાય તેટલી છાસ પીધી.

અંબાલાલને કબજિયાત હતી છતાં આટલું બધુ ઝાપટી ગયો. એનું પેટ દડો ગંઠ્યો હોય એવું થઈ ગયું. પેટની ચામડી પેટની સાર્જ વધવાથી ઝગારા મારવા લાગી. એણે નાક સાફ કરીને એકાદ લોટો પાણી પીધું. પછી લોટો પાછો મૂકવા જેટલી પણ તાકાત નહોતી. અંબાલાલ આકુળવ્યાકુળ થવા લાગ્યો. એણે મારા ખભા ઉપર હાથ મૂકીને કહ્યું : મારે સૂઈ જવું પડશે.

મેં જોયું તો એની આંખનાં ડોળા ચડી ગયા હતા. અમે તરત જ બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિની વાડીની ઓફિસમાં સૂવડાવી દીધો. અંબાલાલને સૂવડાવ્યો એટલે તરત જ બોલ્યો કે મને ખાધેલું બધું ગળે આવે છે, મને બેઠો કરો. મેં કહ્યું કે તે ગળા સુધી તો ખાધું છે એટલે ખાધેલું ગળે નહીં પણ બહાર આવશે. અમે જેવો બેસાડ્યો તો કહે મને સૂવડાવી દો. એના હૃદયમાં ધબકારાં વધી ગયા હતા અને બ્લડ પ્રેશરમાં પણ વધ-ઘટ થઈ હોવાથી પરસેવો વળતો હતો.

અમને ટોળે વળેલા જોઈને લોકો કાર્યાલયમાં આવવા લાગ્યા. તમાશાને તેડું ન હોય. થોડીવારમાં નાનકડી ઓફિસમાં

પચાસ માણસોનો ભરાવો થઈ ગયો. પછી તો અંબાલાલ સાથે અમને પણ પરસેવો વળવા લાગ્યો.

આ હાલતમાં મયાશંકરે સલાહ આપી કે એમને એક બે પાકા કેળા ખવડાવો એટલે બધો હોબાળો હેઠો બેસી જાય. કોઈ જઈને કેળા લઈ આવ્યું અને બોકડો જેમ આંકડો ખાય એમ અંબાલાલ કેળા ખાવા માંડ્યો. હજુ મયાશંકરની આજ્ઞાનું પાલન ચાલતું હતું ત્યાં લક્ષ્મીશંકર આવ્યા. એમણે વણમાગી સલાહ આપી. એક કપ ગરમ દૂધ પીવડાવો એટલે હમણાં રાહત થઈ જાય. દૂધમાં બે ચમચી ઘી નાખજો એટલે કબજિયાત ન થાય અને ગેસ પણ ન થાય.

મેં કહ્યું કે એને આઠ દિવસથી કબજિયાત છે. ગેસ તો એટલો થયો કે કુગ્ગામાં ભરવા માંડીએ તો આખા ગામનાં છોકરાઓ રાજી થઈ જાય. છતાં કોઈક જઈને છ ઈંચનો ગ્લાસ ભરીને ગરમ ગરમ દૂધ લઈ આવ્યું. દૂધમાં બેને બદલે ચાર ચમચી ઘી નાખીને લાવ્યું. અંબાલાલ પાડો તેલ પીવે એમ દૂધનો ગ્લાસ ગટગટાવી ગયો.

હવે અંબાલાલની હાલત દયનીય હતી. એની આંખોમાંથી આંસુ ટપકતાં હતા. ભોગીલાલ ન્યૂઝ પેપરથી હવા નાખતો હતો. યુનીલાલ અંબાલાલના પગ દબાવતો હતો. આટલું ઓછું હોય એમ બાલાશંકર આવી ચડ્યા. આ બાલાએ સગપણ કરાવ્યા નથી, એનાથી વધુ તો તોડાવ્યા છે.

બાલાશંકરે આવીને સલાહ આપી કે શિર્ષાસન કરે તો રાહત થઈ જશે. મેં કહ્યું કે આ સીધો ઊભો રહી શકતો નથી એ ઊંધા માથે રહી શકે? જો આ સ્થિતિમાં એને ઊંધા માથે રાખીએ તો કાયમને માટે રાહત થઈ જવાનો ભય રહેલો છે. અંબાલાલ ગુજરી જાય એના કરતાં જીવતો રહે તો તમને કંઈ વાંધો છે? મારી વાત સાંભળીને બાલાશંકર તો કાન કાપેલું કૂતરું ભાગે એમ ત્યાંથી જમવા જતો રહ્યો.

અંતે અંબાલાલે કહ્યું કે મને ઊલટી થાય છે. એ દોડાદોડ જઈને ડોલ લઈ આવ્યા. અંબાલાલને ઊલટી થઈ પછી જ એને રાહત થઈ. અંબાલાલે પોપટલાલનું ખાધેલું તો બહાર નીકળી ગયું પરંતુ એનું પોતાનું ખાધેલું પણ ઘણું બહાર નીકળી ગયું.

આ દેશમાં જે લોકોએ હરામનું ખાધું છે અને હૃદયી વધારે ખાધું છે તે લોકોને ઊલટી ન થાય ત્યાં સુધી રાહત થવાની નથી. એમણે હરામનું ખાધેલું તો બહાર કાઢવું જ પડશે પરંતુ સાથે એમનું પોતાનું પણ બહાર નીકળી જશે.

ધન હોય કે ધાન આ નિયમ સનાતન છે. ■

Office No.-7, Lokhandwala Building,
3/5, Garibdas Street, Vadgadi,
Masjid Bunder (W), Mumbai-400 003.
Tel. : (022) 23468106, (RIM) 32422541,
9324308802 Fax : 23468109
Customer Care : 9324945601
E-mail : nishant.vltc@gmail.com ■ www.vltc.in

VIJAY LAXMI TRANSPORT CARRIERS

NAVIN ORIENT CARRIER

THE TRANSPORT FOR RAJASTHAN ■ THE TRANSPORT FOR MADHYA PRADESH

FLEET OWNERS ■ TRANSPORT CONTRACTORS ■ CARGO MOVERS

અન્ય સંસ્થાના સમાચાર

ગીતાબેન રાંભિયા સ્મૃતિ અહિંસા ટ્રસ્ટ

જય અહિંસા સાથે જણાવવાનું કે તા. ૧૮-૬-૨૦૧૮ના રોજ શ્રી ગીતાબેન રાંભિયા સ્મૃતિ અહિંસા ટ્રસ્ટના સંચાલક બચુભાઈ પી. રાંભિયાને મળેલ બાતમી મુજબ સરખેજ પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. શ્રી એન.પી. સોનારા તથા અન્ય સ્ટાફની મદદથી સાણંદ સર્કલ ખાતેથી એક આઈશરને પકડતા તેમાંથી પાડા નંગ-૪૨ અને પાડી-૪, કુલ જીવ-૪૬ને ગેરકાયદેસર કતલ થતા બચાવી લીધેલ છે.

તેમજ તા. ૧૨-૬-૨૦૧૮ના રોજ રખિયાલ પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. શ્રી જે.જે. હળવદિયા તથા અન્ય સ્ટાફની મદદથી રખિયાલ પોલીસ સ્ટેશનની હદમાં પ્રભાવતીની ચાલી ખાતેથી બળદ-૩ ને ગેરકાયદેસર કતલ થતા બચાવી લીધેલ છે.

તા. ૧૦-૬-૨૦૧૮ના રોજ બાલાસીનોર પોલીસ સ્ટેશનના એ.એસ.આઈ. શ્રી સુનીલકુમાર જીવાભાઈ તથા અન્ય સ્ટાફની મદદથી બાલાસીનોર માનવ હોટલ સામેના રોડ પરથી ભેંસ-૩ અને પાડા-૨ ને ગેરકાયદેસર કતલખાને જતા બચાવી લીધેલ છે.

આમ છેલ્લા નવ દિવસમાં કુલ ૫૪ અબોલ જીવોને બચાવી ગીતા સૈનિકો દ્વારા પાંજરાપોળમાં મૂકી અભયદાન અપાવેલ છે.

અભિનંદન

મનોચિકિત્સક ડૉ. દિપ્તી શાહ (ગડા)ને પ્રતિષ્ઠિત
“ટાઇમ્સ હેલ્થ કેર એચિવર્સ એવોર્ડ”

ડૉ. દિપ્તી શાહ (ગડા) મુંબઈના જૂજ મનોચિકિત્સકમાંના એક છે જેમની પાસે પોતાનું સ્વતંત્ર “મલ્ટી સ્પેશિયાલિટી મેન્ટલ હેલ્થ કેર સેન્ટર” છે. પોતાના ‘ચુમિંગ માઈન્ડ્સ’ ઘાટકોપર (ઈસ્ટ)માં ક્લિનિકમાં શિશુથી લઈને સિનિયર સિટીઝનનું નિદાન તથા સારવાર થાય છે. એક જ સ્થળે બધી સાઈકિયાટ્રીક સુવિધાઓ જેવી કે નિદાન, કાઉન્સેલિંગ, આઈ.ક્યુ. (IQ) તથા પર્સનાલિટી ટેસ્ટ, ડિસ્લેક્સિયા તથા લર્નિંગ ડીસએબિલિટી (LD)ના ટેસ્ટ વગેરે ઉપલબ્ધ છે.

ડૉ. દિપ્તીએ એમ.ડી. સાઈકિયાટ્રીમાં મુંબઈ યુનિવર્સિટીમાં પ્રથમ આવી ગોલ્ડ મેડલ મેળવેલ છે. છેલ્લા ૧૫ વર્ષથી ઘાટકોપરમાં પ્રાઈવેટ પ્રેક્ટિસ કરે છે. ૧૫,૦૦૦થી પણ વધુ

દર્દીઓની સારવાર કરેલ છે.

ડૉ. દિપ્તીએ ડી.વાય. પાટીલ મેડિકલ કોલેજ નેરૂલમાં લેકચરર તરીકે રીસર્ચ ક્ષેત્રે કાર્ય કરી એવોર્ડ મેળવ્યા છે. પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ સાઈકિયાટ્રીના પાઠ્ય પુસ્તકોમાં પ્રકરણો લખ્યા છે.

ડૉ. દિપ્તી સમાજમાં માનસિક બીમારીઓ વિશેની ગેરસમજ દૂર થાય એ માટે સતત કાર્યશીલ છે. બોમ્બે ટાઈમ્સ, મિડ ડે ગુજરાતી, જન્મભૂમિ પ્રવાસીમાં લેખો લખે છે. પગદંડી, મંગલ મંદિર, કચ્છશ્રુતિ માસિકોમાં માનસિક રોગો વિશે નિયમિતરૂપે લખે છે. હતાશાની બીમારી, ચિત્તભ્રમ, સ્ટ્રેસ મેનેજમેન્ટ પર પુસ્તકો લખ્યા છે. સ્ટ્રેસ મેનેજમેન્ટ, પેરેન્ટિંગ, રીલેશનશિપ વગેરે વિશે વર્કશોપ ચલાવે છે.

ડૉ. દિપ્તીને ‘કચ્છ કોહીનૂર એવોર્ડ’ (૨૦૧૫), ‘ઘાટકોપર કચ્છ રત્ન એવોર્ડ’ (૨૦૧૭) મળેલ છે. ૨૧મી સદીના ૨૦૦૦ બુધ્ધિશાળી વ્યક્તિઓ તથા ‘વિમેન ગો ગેટર્સ’માં પરિચય છપાયા છે.

ડૉ. દિપ્તીને યુવાન વયે આવી અનેરી સિધ્ધિઓ માટે ટાઈમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા પ્રાયોજિત ‘ટાઈમ્સ હેલ્થ કેર એચિવર્સ એવોર્ડ - યંગ એચિવર - સાઈકિયાટ્રી’નો પ્રતિષ્ઠિત એવોર્ડ તાજેતરમાં એનાયત કરવામાં આવેલ છે.

ડૉ. દિપ્તી પ્રથમ કચ્છી તથા ઘાટકોપરમાં પણ પ્રથમ ડોક્ટર છે જેને આ એવોર્ડ મળ્યો છે. ■

પોતાનામાંથી શ્રદ્ધા ગુમાવી બેસવી એ પોતાની જાત પ્રત્યેનો દ્રોહ છે. કોણે કહ્યું કે તમારામાં શક્તિ નથી? તમારા કાનમાં આવીને કોઈ કહી ગયું કે, ‘તમે નાલાયક છો, શક્તિ વિનાના છો?’ આ તો આપણે પોતે જ આપણી આસપાસ નિરાશાની ઊભી કરેલી જાળ છે.

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૪૧નો ઉકેલ

શા	હી	ચૂ	સ	સ	તા	ધી	શ	આ	ગ
હુ	ર	મ	ખા	ણ	ર	ણ	સં	ગ્રા	મ
કા	મ	ણ	ટ	કો	ર	ગા	ગી		
ર	ત	મે	લી	સા	ગ	ર	શા	ન	
લ	વા	દ	ભા	ળ	અ	ય			
ખે	બ	ની	પ	જ	કો	થ	મી	ર	
જ	ક	ગ	પ	સ	પ	ન	લા		
ન	વ	લિ	કા	હે	ર	ત	અ	જ	
ય			દુ	વા	લ	સુ	ર	ભિ	
અ	ન	લ			આ		નં	ગ	
ભ		ઉ	ડા	ઉ	વ	ન	દ	ડી	
રા	ખૂ	ભા	ષા	મા	દ	રે	વ	ત	ન

માસ મે-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ નેનો શબ્દ રમત-૧૪૦ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલાવનારના નામ

- સરલા શાહ - અમદાવાદ
- દમયંતી દંડ - અમદાવાદ
- મહેન્દ્ર મહેતા - અમદાવાદ
- રેખા સંઘવી - અમદાવાદ
- વિનય સંઘવી - અમદાવાદ
- ચંદુભાઈ કુબડિયા - અમદાવાદ
- ઈન્દુબેન પટેલ - અમદાવાદ
- જયંતીલાલ મહેતા - અમદાવાદ
- તૃપ્તિ સાવલા - અમદાવાદ
- જ્યોતિ શાહ - અમદાવાદ
- પ્રતિમા શાહ - અમદાવાદ
- કલ્પના પોલડિયા - અમદાવાદ
- નીના ગોરજી - અમદાવાદ
- જયંતીલાલ શાહ - અમદાવાદ
- મહેન્દ્ર સંઘવી - અમદાવાદ

- રંજન શાહ - અમદાવાદ
- શ્રેયા છેડા - અમદાવાદ
- ચેતના વોરા - અમદાવાદ
- નિવિતા શાહ - અમદાવાદ
- પ્રિયંકા શાહ - અમદાવાદ
- સોનલ શાહ - અમદાવાદ
- મૂકેશ મેશેરી - અમદાવાદ
- જયસુખ સંઘવી - અમદાવાદ
- ચંદ્રકાંત લોડાયા - અમદાવાદ
- અજિત મહેતા - અમદાવાદ
- કુસુમ ત્રેવાડિયા - અમદાવાદ
- વિનોદ મહેતા - અમદાવાદ
- મીના મહેતા - અમદાવાદ
- ચૈતાલી મહેતા - અમદાવાદ
- મીત મહેતા - અમદાવાદ
- રાજકુમારી શાહ - અમદાવાદ
- નવલ શાહ - અમદાવાદ
- ડૉ. અતુલ ધરોડ - અમદાવાદ
- લક્ષ્મી ખત્રી - અમદાવાદ
- સ્વાતિ ગાલા - અમદાવાદ
- હેતવી સંઘવી - અમદાવાદ
- ચંદ્રા શાહ - અમદાવાદ
- સ્મિતા શાહ - અમદાવાદ
- વર્ષા પારેખ - અમદાવાદ
- સાવિત્રી જેસરાણી - મુંબઈ
- દિયા કુબડિયા - મુંબઈ
- તારાબેન શાહ - નાગપુર
- હસમુખ મહેતા - ભુજ
- કંચન મોરબિયા - ભુજ
- ગુણવંતી મહેતા - ગાંધીધામ
- તારાચંદ મહેતા - ગાંધીધામ
- શોભના દંડ - અંકલેશ્વર
- સરોજ શાહ - અગાસ
- પૂજા પારેખ - અંજાર
- પ્રભા શેઠિયા - વલસાડ
- હસમુખ દેઢિયા - અડાલજ

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો કરતાં, ત્રણ વિજેતાઓનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો સમાજના પાલડી ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) પર જણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી છે.

- (૧) પ્રભા શેઠિયા - વલસાડ, (૨) શ્રેયા છેડા - અમદાવાદ
(૩) રાજકુમારી શાહ - અમદાવાદ

NanoNine Sudoku

મે-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ સુડોકુ-૧૦૮૦ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલનારના નામ

- પ્રભાબેન શેઠિયા - વલસાડ
- દમયંતી શાહ - અગાસ
- હેમલતા દેઢિયા - અડાલજ
- તારાચંદ મહેતા - ગાંધીધામ
- ધ્રુવી કુબડિયા - મુંબઈ
- સંકેત મહેતા - ભુજ
- સોનલ શાહ - નાગપુર
- અવંતી દંડ - અમદાવાદ
- મહેન્દ્ર મહેતા - અમદાવાદ
- ચંદુભાઈ કુબડિયા - અમદાવાદ
- ઈન્દુબેન પટેલ - અમદાવાદ
- જયંતીલાલ મહેતા - અમદાવાદ
- નીના ગોરજી - અમદાવાદ

- પ્રતિમા શાહ - અમદાવાદ
- જ્યોતિ શાહ - અમદાવાદ
- પ્રીત છેડા - અમદાવાદ
- ઝરણા પારેખ - અમદાવાદ
- મહેન્દ્ર સંઘવી - અમદાવાદ
- નિવિતા શાહ - અમદાવાદ
- પ્રિયંકા શાહ - અમદાવાદ
- ધારા વોરા - અમદાવાદ
- અલ્કા વોરા - અમદાવાદ
- સરલા શાહ - અમદાવાદ
- જસ્મીના ગાલા - અમદાવાદ
- સોનલ શાહ - અમદાવાદ
- હાર્દિક વોરા - અમદાવાદ
- મીના મહેતા - અમદાવાદ
- કુણાલ ત્રેવાડિયા - અમદાવાદ
- વિનોદ મહેતા - અમદાવાદ
- જયસુખ સંઘવી - અમદાવાદ
- ચૈતાલી મહેતા - અમદાવાદ

- શાંતિલાલ શાહ - અમદાવાદ
- રશ્મિતા મારુ - અમદાવાદ
- ડૉ. અતુલ ધરોડ - અમદાવાદ
- ચંદ્રા શાહ - અમદાવાદ
- ઉષ્મા શાહ - અમદાવાદ
- સ્મિતા શાહ - અમદાવાદ

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો અનુસાર ત્રણ વિજેતાઓ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો પાલડી ભવન ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) ફોન પર જણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી.

- વિજેતાઓ :**
૧. દમયંતી શાહ - અગાસ
૨. ધ્રુવી કુબડિયા - મુંબઈ
૩. જસ્મીના ગાલા - અમદાવાદ

NanoNine® Sudoku

મે-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ
સુડોકુ-૧૦૯૯ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલનારના
નામ તથા વિજેતાઓના નામ માટે
જુઓ : પાના નંબર-૬૮

ભાગે આવેલ કામ શ્રેષ્ઠતાપૂર્વક કરો

જીવનમાં આપણા ભાગે જે કામ આવ્યું છે તે અવિરતપણે શક્ય એટલી ઉત્તમ રીતે આપણે કરવાનું છે. દરેક માણસ પાસે વ્યવસાયિક નિપુણતા ન હોઈ શકે. પ્રખર બુદ્ધિમાન વિજ્ઞાની અથવા પૂર્ણ કલાકાર તો વળી એનાથીય ઓછા હોય. મોટાભાગના તો કારખાનામાં, ખેતરમાં કે શેરીમાં કામ કરતા કામદાર જ હોય. પણ કોઈ જ કામ નાનું કે નગણ્ય નથી. માનવજાત માટે ઉપયોગી હોય તે દરેક ગામ ગૌરવપૂર્ણ છે. તેને પૂરેપૂરી ચીવટથી કરવું જોઈએ.

જો કોઈ સફાઈ કામદાર શેરીની સફાઈ કરે તો એ કામ એણે એ રીતે કરવું જોઈએ, જે રીતે માઈકેલ એન્જેલો ચિત્રકામ કરતો કે બીથોવન સંગીતની તર્જ બનાવતો કે શેક્સપિયર નાટક - કવિતા રચતો. તેણે સફાઈ કામ એ રીતે કરવું જોઈએ કે પૃથ્વી ઉપર માનવો અને સ્વર્ગમાંથી દેવો એનું અભિવાદન કરતાં કહે, 'અહીં એક મહાન સફાઈ કામદાર વસે છે, જે પોતાનું કામ શ્રેષ્ઠ રીતે કરે છે.'

ઉકેલ :
ક્રમાંક - ૧૦૯૯

A	6	5	4	3	8	2	7	1	9
	1	2	8	7	9	5	4	6	3
	7	3	9	1	4	6	8	2	5
	5	7	6	2	3	8	9	4	1
	2	9	3	6	1	4	5	7	8
	8	4	1	9	5	7	2	3	6
	9	6	5	4	2	3	1	8	7
	3	8	2	5	7	1	6	9	4
	4	1	7	8	6	9	3	5	2

B	7	5	3	8	1	2	4	9	6
	2	8	9	4	7	6	3	1	5
	4	1	6	5	9	3	7	8	2
	5	2	1	7	8	9	6	3	4
	6	9	7	2	3	4	1	5	8
	8	3	4	6	5	1	9	2	7
	3	7	2	1	6	5	8	4	9
	9	6	5	3	4	8	2	7	1
	1	4	8	9	2	7	5	6	3

C	7	4	2	1	5	8	6	3	9
	3	8	5	6	9	4	2	7	1
	6	1	9	3	2	7	5	8	4
	4	6	7	8	1	5	9	2	3
	8	9	1	7	3	2	4	6	5
	5	2	3	9	4	6	8	1	7
	9	7	4	2	8	1	3	5	6
	1	5	8	4	6	3	7	9	2
	2	3	6	5	7	9	1	4	8

D	6	4	1	5	3	8	2	9	7
	8	5	9	2	6	7	1	3	4
	2	3	7	4	9	1	6	5	8
	4	8	3	6	5	9	7	1	2
	7	9	6	8	1	2	3	4	5
	5	1	2	7	4	3	9	8	6
	1	6	8	3	7	4	5	2	9
	9	7	4	1	2	5	8	6	3
	3	2	5	9	8	6	4	7	1

NanoNine® Sudoku

૨૧જીક્રીકાંત પારેખ (૯૯૯૯૦ ૫૩૫૨૧)

સુડોકુ ક્રમાંક-૧૦૯૯ અંગ્રેજી કરવામાં આવેલ છે. તેના ચારે ભાગ ભરીને 'મંગલ મંદિર' કાર્યાલય પર તા. ૩૧-૭-૨૦૧૮ સુધીમાં મોકલી આપવા વિનંતી. તદ્દન પરા જવાબો મોકલનારનાં નામ સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના અંકમાં પ્રસારિત કરવામાં આવશે.

સુડોકુ ભરનારનું નામ : _____

સરનામું : _____

ફોન/મોબાઈલ : _____

A **ક્રમાંક - ૧૦૯૯** **B**

				8	6	3	9		
3			6	9		2			
	1	9		7		8			
	6			1		9		3	
	9		7		2		6		
5		3		4			1		
	7		2		1	3			
		8		6	3				
2		6				1	4	8	

		1	5					9	7
8	5			6		1			
		7	4		1		5		
		3	6			7		2	
7				1	2				5
	1			4	3	9			
	6		3		4		2		
9		4			5				3
3				8		4			

C **D**

8	7			6			1	2	
			7	9	3	8			
3		4		2				9	
	2		9			1		5	
	6	1		7	5		3		
	8			6		2			
5		8	4	2		7		6	
		6			7				
2	4			9			5	1	

9				6		2	7		
2	3			8		1			
		1	2	5				9	
	2			5	6				
5	6	3			9		4	8	
	1		8	7			2		
1		6			2	9			
		4		8	7				2
			9			8			4

ખાવા જેવું

સંકલન : રજનીકાંત પારેખ

ચોમાસાની ઋતુ શરૂ થઈ ગઈ છે. આ ઋતુમાં સામાન્ય રીતે જઠરાગ્નિ મંદ પડી જાય છે. એટલે દરેક ધર્મમાં એક ટાણા અને ઉપવાસને આ ઋતુમાં મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે. આપણે ભોજન કઈ રીતે કરવું જોઈએ? ભોજન કરતા સમયે, ભોજન કરતા પહેલાં અને પછી શું ન કરવું જોઈએ? તે વિશે માહિતી આપવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે.

આજકાલ ડાયાબિટીસના રોગે પોતાનો પંજો ખૂબ મોટા પ્રમાણમાં ફેલાવેલ છે. તો ગળ્યું ખાનારની ટેવવાળાએ ખાંડના બદલે ગોળ ક્યાં અને કેવી રીતે ખાવો જોઈએ અને તેનાથી થતા લાભ વિશે માહિતી આપવાનો નમ્ર પ્રયાસ કરેલ છે.

આજકાલ હાર્ટ એટેક નાની ઉંમરના લોકોમાં પણ સામાન્ય થતો જાય છે. તેનું એક કારણ કોલેસ્ટેરોલ માનવામાં આવે છે. કોલેસ્ટેરોલ માટે તબીબી વિજ્ઞાનની નવી શોધ વિશે માહિતી આપવામાં આવેલ છે.

જે વ્યક્તિ માત્ર એક જ સમયે ભોજન કરે છે તે યોગી અને બે સમયે કરે છે તે ભોગી કહેવાય છે. એક પ્રસિદ્ધ લોકોક્તિ છે કે 'સવારનું જમવાનું જાતે ખાઓ, બપોરનું જમવાનું બીજાને આપો અને રાતનું ભોજન દુશ્મનને આપો.' આમ ભોજન કરતી વખતે શું ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ જેનાથી સુખ અને શાંતિ સ્થપાય...

૧. ભોજન કરતા પહેલાં :

- ★ ૫ અંગો (૨ હાથ, ૨ પગ, મોં)ને સારી રીતે ધોઈને જ ભોજન કરવું જોઈએ.
- ★ ભોજન પહેલાં અન્નદેવતા, અન્નપૂર્ણા માતાની સ્તુતિ કરીને તેમનો આભાર માનીને તથા 'તમામ ભૂખોનું ભોજન પ્રાપ્ત થાય' - ઈશ્વર પાસે આવી પ્રાર્થના કરીને ભોજન કરવું જોઈએ.
- ★ ભોજન બનાવનાર સ્નાન કરીને શુદ્ધ મનથી, મંત્ર જાપ કરતાં સમયે જ રસોઈમાં ભોજન બનાવવું અને સૌથી પહેલાં રોટલી (ગાય, કૂતરા અને કાગડા હેતુ) અલગ રાખીને પછી અગ્નિદેવને ભોગ ધરાવીને જ ઘરના સભ્યોને જમાડો.

૨. ભોજન સમય :

સવારે અને સાંજે જ ભોજનનું વિધાન છે કારણકે પાચનક્રિયાની જઠરાગ્નિ સૂર્યોદયના બે કલાક બાદ અને સૂર્યાસ્તના ૨.૩૦ કલાક પહેલાં સુધી પ્રબળ રહે છે.

૩. ભોજનની દિશા :

ભોજન પૂર્વ અને ઉત્તર દિશાની તરફ મોં રાખીને કરવું જોઈએ. દક્ષિણ દિશાની તરફ કરવામાં આવતું ભોજન પ્રેતને પ્રાપ્ત થાય છે. પશ્ચિમ દિશાની તરફ ભોજન કરવાથી રોગની વૃદ્ધિ થાય છે.

૪. આ સમયે ના કરો ભોજન

- ★ બેડ પર, હાથમાં રાખીને, તૂટેલા-ફુટેલા વાસણમાં ભોજન કરવું જોઈએ નહીં.
- ★ મળ-મૂત્રના વેગ થવા પર, કંકાશની સ્થિતિમાં, વધુ અવાજમાં, પીપળા, વટવૃક્ષની નીચે ભોજન કરવું જોઈએ નહીં.
- ★ પીરસવામાં આવેલા ભોજનની ક્યારેય નિંદા ના કરવી જોઈએ.
- ★ ઈર્ષ્યા, ભય, ક્રોધ, લોભ, રોગ, દીનભાવ, દ્વેષભાવની સાથે કરાયેલ ભોજન ક્યારેય પચતું નથી.
- ★ ઊભા-ઊભા, જૂતા પહેરીને, માથું ઢાંકીને ભોજન ક્યારેય કરવું જોઈએ નહીં.

૫. આ ભોજન ના કરો :

- ★ વધુ ભોજન ક્યારેય ના કરો.
- ★ બહુ તીખું કે મીઠું ભોજન ના કરો.
- ★ કોઈનું એકું ભોજન ના કરો.
- ★ અડધા ખાધેલા ફળ, મીઠાઈઓ વગેરે ફરીથી ખાવા જોઈએ નહીં.
- ★ જમવાનું છોડીને ઉઠી જવા પર ફરીથી ભોજન કરવું જોઈએ નહીં.
- ★ જે ઢંઢોરે પીટીને જમાડી રહ્યા છો ત્યાં ક્યારેય ના જમો.
- ★ પશુ કે કૂતરાનું એકું, રજસ્વલા સ્ત્રી દ્વારા પીરસેલ, શ્રાદ્ધનું કાઢેલું, વાસી, મોંથી ફૂંક મારીને ઠંડું કરેલું, વાળ પડી ગયો હોય તેવું ભોજન ના કરો.
- ★ કંજૂસનું, રાજાનું, વેશ્યાના હાથનું, દારૂ વેચનારે આપેલ ભોજન અને વ્યાજનો ધંધો કરનારનું ભોજન ક્યારેય ના કરવું જોઈએ.

૬. ભોજન કરતા સમયે શું કરવું જોઈએ?

- ★ ભોજનના સમયે મૌન રહો.
- ★ રાત્રે ભરપેટ ના જમો.
- ★ બોલવું જરૂરી જ હોય તો માત્ર સકારાત્મક વાતો જ કરો.
- ★ ભોજન કરતા સમયે કોઈપણ પ્રકારની સમસ્યા પર ચર્ચા ના કરો.
- ★ ભોજનને ખૂબ જ ચાવીને ખાઓ.
- ★ ગૃહસ્થે ભૂખ કરતાં વધુ ના જમવું જોઈએ.
- ★ સૌથી પહેલાં મીઠા, પછી નમકીન, અંતમાં કડવું ખાવું જોઈએ.
- ★ સૌથી પહેલાં રસદાર, વચ્ચે કઠોર, અંતમાં દ્રવ્ય પદાર્થ ગ્રહણ કરો.
- ★ થોડું ખાનારાને આરોગ્ય, આયુષ્ય, બળ, સુખ, સુંદર સંતાન અને સૌંદર્ય પ્રાપ્ત થાય છે.

૭. ભોજન પછી શું ના કરવું જોઈએ?

ભોજન કર્યા બાદ તરત જ પાણી કે ચા પીવી જોઈએ

૩. **ત્વચા, ટોકસીન દૂર, ખીલ દૂર :** ત્વચા માટે ગોળ ખૂબ ફાયદાકારક છે. ગોળ લોહીમાંથી ખરાબ ટોકસીન દૂર કરે છે. જેનાથી ત્વચા ચમકદાર બને છે અને ખીલની તકલીફ રહેતી નથી.
 ૪. **જુકામ અને કફ :** તેનું સેવન જુકામ અને કફથી આરામ અપાવે છે. જુકામ દરમિયાન જો તમે કાચો ગોળ ન ખાવા માંગો તો ચા કે લાડવામાં પણ તેનો ઉપયોગ કરી શકો છો.
 ૫. **થાક અને નબળાઈ :** ખૂબ વધુ થાક અને નબળાઈ અનુભવ કરવા ઉપર ગોળનું સેવન કરવાથી તમારી એનર્જી વધી શકે છે. ગોળ જલ્દી પચી જાય છે અને ખાંડનું સ્તર પણ વધતું નથી.
 ૬. **તાવને નિયંત્રણ, દમ :** ગોળ શરીરમાં તાવને નિયંત્રિત રાખે છે. તેમાં એન્ટી એલર્જીક તત્વ રહેલ છે. તેથી દમના દર્દીઓ માટે તેનું સેવન ઘણું ફાયદાકારક સાબિત થાય છે.
 ૭. **સાંધાના દુખાવા :** ગોળ સાંધાના દુખાવાથી પણ આરામ અપાવે છે. રોજ ગોળનો એક ટુકડા સાથે આદુનું સેવન કરવાથી સાંધાના દુખાવાથી છુટકારો મળી શકે છે.
 ૮. **બ્લડ પ્રેશર :** ગોળમાં વધુ પ્રમાણમાં પોટેશિયમ મળી આવે છે. જે બ્લડ પ્રેશરને કન્ટ્રોલમાં રાખવામાં મદદ કરી છે.
- **ગોળનું સેવન કરવાની રીત :**
૧. **દેશી ઘી સાથે :** જો તમને સામાન્ય રીતે જ ગોળ ખાવાની ઈચ્છા થતી નથી તો તમે ગોળને ઝીણો કતરી લો અને તેને દેશી ઘી માં ભેળવી દો. પછી તેને રોટલી ઉપર મૂકીને ખાશો તો તમને ખૂબ એનર્જી મળશે.
 ૨. **દૂધ સાથે :** સાંજે ખાતી વખતે તમારે ગોળનું સેવન કરવું જોઈએ. તેને તમે જ્યારે દૂધ પીવો છો એની સાથે સાથે ખાઈ શકો છો. તેનાથી તમારું હિમોગ્લોબીનનું સ્તર ઝડપથી વધશે અને તમને એનર્જી મળશે.
 ૩. **છાશની સાથે :** તમે શિયાળામાં સવારે છાશ સાથે પણ ગોળનું સેવન કરશો તો તમને તેનાથી ખૂબ જ વધુ એનર્જી મળશે અને તમને આના સેવનથી સ્વાદ પણ આવે છે અને થાક પણ નથી લાગતો.

● **તબીબી વિજ્ઞાનની નવી શોધ** ●

‘કોલેસ્ટેરોલ’ હૃદયના સ્વાસ્થ્ય માટે જરૂરી છે. હાર્ટ એટેકનું ખરું કારણ ‘કોલેસ્ટેરોલ’ નથી પણ ધમનીનો સોજો છે!!

જે તબીબો હૃદયરોગની સારવાર માટે કોલેસ્ટેરોલ ઘટાડવાની

દવાઓ આપી રહ્યા છે... તેઓ દર્દીનું ‘અહિત’ કરી રહ્યા છે.

આપણી છાતીમાં જરાક દુઃખાવો થાય કે તરત જ આપણે ફેમિલી ડોક્ટર પાસે દોડી જઈએ છીએ. ફેમિલી ડોક્ટર આપણને કાર્ડિયોગ્રામ કઢાવવાની સલાહ આપે છે... કાર્ડિયોગ્રામના આડા અવળા લીટાઓનો અભ્યાસ કરીને હૃદયરોગના નિષ્ણાત ડોક્ટર આપણને એન્જિયોગ્રાફી કરાવવાની સલાહ આપે છે.

એન્જિયોગ્રાફીમાં બ્લોકેજ દેખાય કે તરત જ આપણને સ્ટેન્ટ મૂકવાની કે બાયપાસ સર્જરી કરાવવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. આપણા હૃદયની બીમારીમાંથી તબીબો અબજો રૂપિયાની કમાણી કરે છે... પણ, તેઓ આપણને જીવતા રાખવાની ગેરન્ટી આપી શકતા નથી!

પોતાની જિંદગીમાં આશરે ૫,૦૦૦ ઓપન હાર્ટ સર્જરી કરી ચૂકેલા અમેરિકાના હૃદયરોગના નિષ્ણાતે તાજેતરમાં એવી ચોકાવનારી કબૂલાત કરી છે કે... “મોટાભાગના તબીબો હૃદયરોગની સારવાર બાબતમાં આપે પણ ‘અજ્ઞાન’ છે અને તેમની સારવારથી હૃદયરોગ મટી શકે તે સંભવિત નથી.”

અમેરિકામાં હૃદયરોગની સારવારનો પચ્ચીસ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા નામાંકિત નિષ્ણાત ડૉ. હવાઈટ લુન્ડેલ કહે છે કે — “આપણે ડોક્ટરો આપણા જ્ઞાન, તાલીમ અને અનુભવને આધારે એવા અહંથી પીડાવા લાગીએ છીએ કે — આપણે કદી ખોટા હોઈ શકીએ નહીં! મને આવો અહં નથી. માટે કબૂલ કરું છું કે — હૃદયરોગના નિદાન અને ચિકિત્સા બાબતમાં હું ‘ખોટો’ છું!!!”

એમ કહેવાય છે કે — ડૉ. લુન્ડેલની ગણતરી હૃદયરોગ બાબતમાં ‘ઓથોરીટી’ તરીકે થાય છે. તેઓ અને તેમના સાથીદારો હૃદયરોગ બાબતમાં ‘ઓપિનિયન મેકર’ ગણાય છે.

તેઓ કહે છે કે — વર્ષો સુધી અમે માન્ય કર્યું કે હૃદયરોગનું મુખ્ય કારણ ‘કોલેસ્ટેરોલ’માં થયેલી વૃદ્ધિ છે. આ કારણે અમે હૃદયરોગની સારવાર માટે કોલેસ્ટેરોલ ઘટાડતી દવાઓ આપ્યા કરીએ છીએ. અને જેમાં કોલેસ્ટેરોલ વધુ હોય તેવો ચરબીયુક્ત આહાર ઓછો લેવાની સલાહ દર્દીને આપીએ છીએ.

હવે વૈજ્ઞાનિક રીતે સાબિત થયું છે કે, કોલેસ્ટેરોલના વધવાથી હૃદયરોગ થતો નથી.

હવે એવું માનવામાં આવે છે કે, ધમની ‘પહોળી’ થવાથી... અને તેમાં ‘સોજો’ આવવાથી હૃદયરોગ થાય છે. આ કારણે હૃદયરોગના પ્રાદુર્ભાવ અને ચિકિત્સા બાબતમાં વિચારવાની આખી દિશા જ બદલાઈ ગઈ છે. પોતાની દલીલના સમર્થનમાં આંકડાઓ અને હકીકતોનું વર્ણન કરતાં ડૉ. લુન્ડેલ કહે છે કે... આજની તારીખમાં અમેરિકાના પચ્ચીસ ટકા નાગરિકો હૃદયરોગથી બચવા માટેની દવાઓ લે છે અને તેમણે પોતાના આહારમાં ચરબીનું પ્રમાણ એકદમ ઘટાડી દીધું છે. ■

શકે છે : (૧) Deepaktea ફેસબુક પેજને લાઈક કરી આપેલું ફોર્મ ભરી સબમીટ કરો. (૨) ૦૮૦૩૦૬ ૩૬૫૪૭ પર મિસ્સ કોલ આપો. (૩) Deepaktea <સ્પેસ> ધોરણ લખીને ૯૭૭૩૯ ૦૪૦૫૦ પર SMS કરો અથવા ૯૯૦૯૯ ૬૬૨૨૪ પર WhatsApp કરી શકાશે. આ વર્ષે માતૃભાષા ગુજરાતીને વિશેષ પ્રોત્સાહન દ્વારા નવું સોપાન પણ ઉમેર્યું છે. આ પહેલ ફક્ત કુમાર (વિદ્યાર્થીઓ) માટે છે. જે વિદ્યાર્થીએ ગુજરાતી વિષયમાં ધોરણ-૮થી ૧૨માં ૭૫થી વધુ ગુણ મેળવ્યા હશે તે પણ આ યોજનામાં ભાગ લઈ શકશે.

★ **ટી.વી. શ્રેણીનો બાળ કલાકાર ઇશાંત હવે હિંદી ફિલ્મમાં :** મૂળ નરેડી (તા. માંડવી) ગામના અને મુંબઈના બોરીવલી ખાતે સ્થાયી થયેલા તથા કલર્સ ચેનલ પર પ્રસારિત થતી 'રૂપ' સીરીયલમાં તેમજ સ્ટાર પ્લસ, સબ ટી.વી., સોની ટીવી - જેવી ચેનલો પરથી પ્રસારિત થતી અલગ અલગ સીરીયલોમાં ચમકતા કચ્છી બાળ કલાકાર ઇશાંત ભાનુશાલી દમદાર ભૂમિકા ભજવી પોતાનું તેમજ કચ્છનું નામ રોશન કરી રહ્યો છે.

★ **કચ્છના જન્મજાત ખોડખાંપણવાળા બાળકોને સારવાર :** રાષ્ટ્રીય બાળ સ્વાસ્થ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત જિલ્લા પંચાયતની આરોગ્ય શાખા હેઠળ કચ્છભરમાં જન્મજાત ખોડખાંપણવાળા બાળકોના જટીલ ઓપરેશન અમદાવાદ - ગાંધીનગરમાં વિનામૂલ્યે સુપર સ્પેશિયાલિટી સારવાર ઉપલબ્ધ કરાવી આપવામાં આવે છે. બિદડા સર્વોદય ટ્રસ્ટના કેમ્પમાં ટુ-ડી ઇકો દ્વારા નખત્રાણાના ત્રણ વર્ષીય હાર્દિક હીરા રબારીના હૃદયમાં મોટું કાણું દેખાયું હતું. જેનો તાત્કાલિક ઓપરેશન 'મા અમૃતમય યોજના' અંતર્ગત 'મા' કાર્ડથી લિંક આણંદની કરમસદ હોસ્પિટલમાં વિનામૂલ્યે હૃદયના વાલ્વનું ઓપરેશન ૪ જૂને કરવામાં આવ્યું હતું. ભુજ બ્લોકમાં રાષ્ટ્રીય બાળ સ્વાસ્થ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ દરમિયાન ૨૭૨ બાળકો જન્મજાત ખામી ધરાવતા શોધવામાં આવ્યા છે.

★ **કચ્છી નવલકથા સર્જકને નંદશંકર ચંદ્રક :** કચ્છી લેખક માવજી મહેશ્વરીને તેમના 'અજાણી દિશા' નવલકથા પુસ્તકને ભગવતીકુમાર શર્માના વડપણ હેઠળ ચાલતી સુરતની જાણીતી સાહિત્યિક સંસ્થા નર્મદ સાહિત્ય સભાએ વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ માટે કથા વિભાગનો 'નંદશંકર ચંદ્રક' પારિતોષિક શ્રેષ્ઠ પુસ્તક માટે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે. આ અગાઉ માવજીભાઈ મહેશ્વરીની નવલકથા 'મેળો'ને દોઢસો વર્ષના ઇતિહાસની શ્રેષ્ઠ નવલકથાઓની યાદીમાં સામેલ કરાઈ છે.

★ **નવતર પ્રયોગ :** સરકારી યોજના અન્વયે બિદડાના આઠ ચેક-ડેમોનું ખાણેત્રુ બિદડા ગામની ૧૧ દીકરીઓના સહકારથી થયું છે. મહિલા સશક્તિકરણ પહેલને આવકારતા

ગામના સરપંચ સુરેશભાઈ સંધારે જણાવ્યું હતું કે સુજલામ સુફલામ યોજના અંતર્ગત ૮ ડેમોના ખાણેત્રાનો ખર્ચ એક ચેક ડેમ દીઠ રૂ. ૧.૩૦ લાખ જેટલો થશે, જેનો અડધો ખર્ચ જે અંદાજિત રૂ. ૧૦.૪૦ લાખ થવા જાય છે, તે ફાળો આ દીકરીઓ આપશે.

★ **અંજારની યુવતીનું ધંધાકીય સાહસ :** કચ્છ સૌરાષ્ટ્રમાં પ્રથમ અને ગુજરાતમાં ચોથું એવું અદ્યતન ઝેરોક્ષ કંપનીનું વર્ડન ૩૧૦૦ પ્રેસ ડિજિટલ ઉચ્ચ ક્વોલિટીનું એચ.ડી. કલર પ્રિન્ટીંગ મશીન લાવી તેમાં રોકાણ કરનાર અંજારના રુચિ ગજજરે ભારતના પ્રથમ યુવતી બની, પ્રિન્ટીંગ ઉદ્યોગમાં ઇતિહાસ રચ્યો છે. હાલમાં તેઓ ગાંધીધામની એમ.પી. પટેલ કન્યા વિદ્યાલયમાં હાયર સેકન્ડરી વિભાગમાં કોમ્પ્યુટર શિક્ષિકા તરીકે છેલ્લા ૧૦ વર્ષથી ફરજ બજાવી રહ્યા છે.

★ **કચ્છનું ગૌરવ - આર્મિમાં મેજરનું પદ :** મૂળ સાંયરા કચ્છના અને હાલે સુરત રહેતા મણિલાલ કેશવજી નાકરાણીના પુત્ર હિતેન નાકરાણી ૨૦૧૭માં પ્રમોશન મેળવી મેજર તરીકે નિમણૂક પામી હાલે પંજાબમાં ભટીંડા ખાતે ફરજ ઉપર મૂકાયા છે. એન્જિનિયરિંગ બી.ઈ. (ઇલેક્ટ્રિક) પરીક્ષા પાસ કરી એન.ડી.એ.માં આપેલ પરીક્ષા ઉત્તીર્ણ કરી સેનામાં લેફ્ટનન્ટ પદ તરીકે નિયુક્તિ પામી. ત્યારબાદ કેપ્ટન તરીકે પ્રમોશન પામી ત્રણ વર્ષ સુધી બારામુલ્લા, શોપિયા, અનંતનાગ જેવા જોખમી વિસ્તારમાં ફરજ બજાવી ચૂક્યા છે.

★ **ભુજના સોડાતા ગામે આધુનિક ટાઉનશિપ 'ધ વિલા' :** ભુજના જાણીતા ટાઈમ સ્ક્વેર પ્રોપર્ટીઝ પ્રા.લિ. દ્વારા ભુજ નજીકના સોડાતા ગામે 'ધ વિલા' નામક આધુનિક ટાઉનશિપ આકાર લઈ રહી છે. ટાઈમ સ્ક્વેર પ્રોપર્ટીઝ લિ.ના ડાયરેક્ટરો ભદ્રેશ મહેતા તથા ચિરાગ શાહે મહેમાનોની ઉપસ્થિતિમાં બધી જ આધુનિક સુવિધા ધરાવતા પ્રોજેક્ટને ખૂલ્લું મૂક્યું હતું. પ્રિ-લોન્ચિંગ અવસરે ખાસ ઓફર આપવામાં આવી હતી. બોલીવુડના પ્રખ્યાત સંગીતકાર સલીમ સુલેમાને સંગીતની ધૂન પીરસી હતી તેમજ ખ્યાતનામ સીંગર ભૂમિ ત્રિવેદી દ્વારા સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું.

★ **અમેરિકાના 'કો જેના'નો એવોર્ડ :** કેનેડાના વિનીપેગ શહેરના વાસી કચ્છી માડુ હેમંત શાહને ભારત વ્યાપાર સંબંધ, સાહિત્યિક, સાંસ્કૃતિક ઉપરાંત સમાજના વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવી - જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે અમેરિકા સ્થિત સંગઠન 'કો જેના' દ્વારા કચ્છી નવા વર્ષ અપાઠી બીજના દિવસે એટલે કે તા. ૧૪-૭-૨૦૧૮ના રોજ એવોર્ડ આપવામાં આવશે. આ પહેલાં તેમને કેનેડા, ભારત, રશિયા, સાઉદી અરેબિયામાં સન્માન એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયા છે. કો-જેનાના પ્રમુખ ગીતાબેન ગાલા છે. ■

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

૭૨મો સ્વાતંત્ર્ય દિન ધ્વજ વંદન કાર્યક્રમ

॥ જાહેર આમંત્રણ ॥

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ ૭૨મા સ્વતંત્રતા દિવસની ઊજવણી કરવા જઈ રહ્યો છે. તે નિમિત્તે શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતેના પટાંગણમાં તા. ૧૫-૮-૨૦૧૮ને બુધવારના રોજ સવારે ૯.૩૦ કલાકે ધ્વજવંદન કરવામાં આવનાર છે.

આથી સમાજના દરેક સભ્ય પરિવારને ઉપરોક્ત કાર્યક્રમમાં પધારવા ભાવભર્યું આમંત્રણ છે. ધ્વજવંદન બાદ અલ્પાહાર લઈ સૌ છૂટા પડીશું.

કે. આર. શાહ
માનદ્ મંત્રી

પ્રતાપ નારાયણ દંડ
મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી તથા પ્રમુખ

જ્યાં સુધી દેખાય ત્યાં સુધી જાઓ. ત્યાં જતા જ આગળ વધવાનો માર્ગ અવશ્ય દેખાશે.

શિક્ષણ અને સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

“The 4th Idiot”

મિત્રો,

ભવિષ્ય જોવા માટેની સૌથી પ્રાચીન ભારતીય કળાઓમાં શિરમોર છે કુંડળી વિજ્ઞાન.

કુંડળીમાં રહેલા ઘરની અંદરનો ભાવ જોઈને જ્યોતિષ કહી શકે કે જાતકનું ભવિષ્ય કેવું હશે. જ્યારે ઘણા કહે કે આ કુંડળી અને ગ્રહો તો બકવાસ છે, માત્ર કર્મ જ મહાન છે.

સામાન્ય માણસ તરીકે આપણને તો એટલું જ સમજાય કે કુંડળીના ભાવના આધારે કર્મોનો હિસાબ માંડવા કરતાં મનના સ્વભાવના આધારે કર્મોનો હિસાબ માંડો તો જવાબ વધુ સચોટ આવે છે.

તુન્ડે તુન્ડે મતિ ભિન્ન : એ સાઈકોલોજીનો પાયાનો પથ્થર છે અને પ્રાથમિક શરત પણ છે. જે કહે છે કે દરેક મનુષ્યનો સ્વભાવ અન્ય મનુષ્ય કરતા અલગ હોય છે અને એક જ મનુષ્યનો સ્વભાવ પરિસ્થિતિ પ્રમાણે પણ અલગ અલગ હોય છે.

સ્વભાવનું મેનેજમેન્ટ એ જીવનના અભ્યાસક્રમનો સૌથી અટપટો પાઠ છે, જો એ સમજાય તો આખી જિંદગી સારી જાય.

કુલ ૪ પ્રકારના મુખ્યત્વે સ્વભાવવાળા મનુષ્યો આપણી આસપાસ રહેલા છે જેને કોર્પોરેટ સાઈકોલોજીની ભાષામાં DISC profiling પણ કહે છે. આ પ્રોફાઈલિંગ મનુષ્યની પ્રકૃતિ દર્શાવે છે, એના આધારે જો કારકિર્દી નક્કી કરવામાં આવે તો યોગ્ય જગ્યાએ યોગ્ય નિમણૂક થઈ કહેવાય, નહીં તો સારા હોદ્દા પર

ખોટી વ્યક્તિને કાગડો દહીંથરુ લઈ ગયો પણ કહેવાય.

પોતાની પર્સનાલિટી જાણવાનો સૌથી મોટો ફાયદો છે સ્વની ઓળખ. પોતાનો સ્વભાવ પ્રકાર જાણી ગયેલી વ્યક્તિ પોતાની જાતને વધારે સારી રીતે મેનેજ કરી શકે છે. જેનાથી એના પોતાના અંગત સંબંધ ઉપરાંત પારિવારિક સંબંધો અને મિત્રો સાથેનો વ્યવહાર પણ મહદ્ અંશે બદલાય છે.

DISC પર્સનાલિટીના ચારેય પાત્રો ફિલ્મ ‘૩ ઈડિયટ્સ’માં બખૂબી દર્શાવ્યા છે. તેની રસપ્રદ છણાવટ સાથે તદ્દન હળવી શૈલીનો એક કાર્યક્રમ “The 4th Idiot” તા. ૨૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮ના શનિવારના રોજ રાત્રે ૮.૩૦ કલાકે રાખવામાં આવ્યો છે.

કોર્પોરેટ ટ્રેઈનિંગનો ૨૪ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા બિઝનેસ કોચ શ્રી દીપક મકવાણા આ પ્રોગ્રામ કન્ડક્ટ કરશે. જેમાં પર્સનાલિટીનું લાઈવ ટેસ્ટિંગ પણ કરવામાં આવશે.

તા.ક. : ટેસ્ટ માટે નોટપેડ અને પેન સાથે ભૂલ્યા વગર લાવવા.

The 4th Idiot

વક્તા : શ્રી દીપક મકવાણા

તારીખ : ૨૧ જુલાઈ, ૨૦૧૮

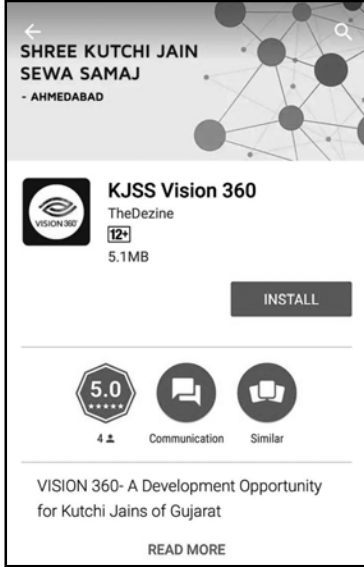
સમય : રાત્રે ૮.૩૦ વાગ્યાથી

સ્થળ : બેઝમેન્ટ હોલ, શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી.

કન્વીનર, શિક્ષણ અને સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

શિક્ષણ અને સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

Launching of KJSS VISION 360 APP - The Business App for Kutchi Jains of Gujarat

The 1st ever Business Summit for Kutchi Jains of Gujarat, organized by Shri Kutchi Jain Seva Samaj, promised a new age platform to ensure the journey towards collective professional growth continues. 5th June 2018, has been the day when thoughts took a strong,

concrete platform and the Education and All-round Development Committee unveiled "The KJSS VISION 360 APP".

The App, launched by our President Shri Pratapbhai Dand and Honorable Secretary Shri K.R. Shah, fulfills the objectives of:

- (1) To network with group members for business development.
- (2) To encourage participation about the Business & Skill Development Program & other programs undertaken by Shri Kutchi Jain Seva Samaj for the benefit of its members including app members.
- (3) Support fellow Member in their business/ job/ profession to achieve their respective

goals by referrals, sharing leads, business vital information

- (4) Create awareness about members' business/ job/ profession through advertisings & sharing member profile.
- (5) Invite contribution by members in the form of articles & other means to share the expertise which can benefit the members in their business/ profession/ job.
- (6) Put up the request for on the app for any type of resources required for your business / job / profession.

The App, currently offered for Andriod Smart phones, is available on Google Play Store for download with nominal membership fees.

If you are business personnel, employed or self-employed professional, what you are waiting for? Download the **KJSS VISION 360 APP** today.

Namrata Brijesh Doshi
Education and All-round Development Committee

શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની "શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ" દર વર્ષની માફક ચાલુ વર્ષે પણ સમાજની વિશિષ્ટ પ્રતિભાઓનું સન્માન કરવા માંગે છે. સમાજની કોઈ પણ વ્યક્તિએ કોઈ પણ ક્ષેત્રે એટલે કે વ્યાપાર, ઉદ્યોગ, તબીબી, શિક્ષણ, રમતગમત, સમાજસેવા, લેખન, ચિંતન, અધ્યાત્મ, શોધખોળ, ડિઝાઈનિંગ તથા અન્ય કોઈ પણ ક્ષેત્રે વિશિષ્ટ કાર્યવાહી કરેલ હોય અને તેણે કોઈ પણ નામી સંસ્થા તરફથી વિશિષ્ટ સન્માન / એવોર્ડ / મેડલ / ઈનામ / સર્ટિફિકેટ / શિલ્ડ વગેરે મેળવેલ હોય તેઓએ અમને વિગતવાર માહિતી સાથે તરતમાં જાણ કરવાની રહેશે. સમિતિના નીતિ નિયમો અનુસાર એ વિગતોની ચકાસણી કર્યા બાદ યોગ્ય પ્રતિભાઓનું સ્વામિવાત્સલ્ય કાર્યક્રમના દિવસે જાહેર સન્માન કરવામાં આવશે.

કન્વીનર : શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

યુવા વિકાસ સમિતિ

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા આયોજિત સમેત શિખરજી યાત્રા

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા તા. ૧૧-૧૨-૨૦૧૮થી તા. ૨૨-૧૨-૨૦૧૮ સુધી શિખરજીની યાત્રાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આ યાત્રાનો ખર્ચ વ્યક્તિ દીઠ રૂ. ૬,૦૦૦/- રાખેલ છે. આ યાત્રામાં આવવા ઇચ્છતા સભ્યોએ તા. ૪-૮-૨૦૧૮ સુધીમાં પોતાનું નામ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે નોંધાવી દેવા વિનંતી. ટ્રેનની ટિકિટ અગાઉથી બુક કરાવવાની હોવાથી નામ વહેલા નોંધાવી દેવા વિનંતી. ઉપરાંત આ યાત્રામાં આવવા ઇચ્છતા સભ્યોએ નામ નોંધાવતી વખતે ખર્ચની રકમના ૫૦% (રૂ. ૪,૫૦૦/-) ડિપોઝીટ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે જમા કરાવવા વિનંતી.

આ યાત્રાનું પૂરું આયોજન નીચે મુજબ છે.

શિખરજી પંચતીર્થા ભાગલપુર સાથે બનારસ યાત્રા કાર્યક્રમ

દિવસ	તારીખ	સ્થળ	કાર્યક્રમ
૧	૧૧-૧૨-૧૮	અમદાવાદ	રાત્રે ૧૦.૦૦ કલાકે ટ્રેન નં. ૧૨૮૪૧ દ્વારા પારસનાથ તરફ શુભ પ્રયાણ.
૨	૧૨-૧૨-૧૮	ટ્રેનમાં	ટ્રેનમાં સફરનો આનંદ. અરસપરસ ઓળખાણ.
૩	૧૩-૧૨-૧૮	પારસનાથ શિખરજી	આગમન બાદ બસ દ્વારા શિખરજી તરફ પ્રયાણ (સફર ૩૦ મિનિટ) દર્શન, નવકારશી, સેવાપૂજા, તળેટી દર્શન, ભોજન, ચૌવિહાર, રાત્રિ વિશ્રામ.
૪	૧૪-૧૨-૧૮	શિખરજી	વહેલી સવારે ૪.૦૦ કલાકે ૨૦ તીર્થકરોની નિર્વાણભૂમિની પહાડયાત્રા. નવકારશી. ભોજન જલમંદિરે, ચૌવિહાર ધર્મશાળામાં, રાત્રિ વિશ્રામ.
૫	૧૫-૧૨-૧૮	શિખરજી ઋજુવાલિકા ભાગલપુર	નવકારશી બાદ ભાગલપુર તરફ પ્રયાણ. (સફર ૧૦-૧૨ કલાક) દર્શન (શ્રી મહાવીર સ્વામિની કેવલજ્ઞાન ભૂમિ) આગમન, ચૌવિહાર, રાત્રિ રોકાણ.
૬	૧૬-૧૨-૧૮	ભાગલપુર લચ્છવાડ	નવકારશી, સેવાપૂજા, ભોજન બાદ લચ્છવાડ તરફ પ્રયાણ. (સફર ૪ કલાક) આગમન, ચૌવિહાર, રાત્રિ રોકાણ.
૭	૧૭-૧૨-૧૮	લચ્છવાડ ગુણિયાજી પાવાપુરી	નવકારશી બાદ પહાડયાત્રા, સ્નાન, સેવાપૂજા (શ્રી મહાવીર સ્વામિના ચ્યવન, જન્મ, દીક્ષા કલ્યાણક ભૂમિ). પાછા આવીને ભોજન. ચૌવિહાર બાદ રાજગીરી તરફ પ્રયાણ (સફર ૩ કલાક) દર્શન (શ્રી ગૌતમ સ્વામિની કેવલજ્ઞાન ભૂમિ) આગમન. રાત્રિ વિશ્રામ.
૮	૧૮-૧૨-૧૮	પાવાપુરી રાજગીરી કુંડલપુર પાવાપુરી	વહેલી સવારે રાજગીરી તરફ પ્રયાણ. આગમન. નવકારશી બાદ ટાંગા દ્વારા ૧લો-૫મો પહાડયાત્રા. રોપ-વે, જાપાનીઝ ટેમ્પલ, ગરમ પાણીના કુંડ, વિરાયતન, જોવાલાયક સ્થળોની મુલાકાત. પાછા આવીને ભોજન - ચૌવિહાર બાદ પાવાપુરી તરફ પ્રયાણ. દર્શન (શ્રી ગૌતમ સ્વામિની જન્મભૂમિ) આગમન, રાત્રિ વિશ્રામ.
૯	૧૯-૧૨-૧૮	પાવાપુરી	આગમન, સેવાપૂજા (શ્રી મહાવીર સ્વામિની નિર્વાણ ભૂમિ). જલમંદિર, સમોવસરણના દર્શન, ભોજન, ચૌવિહાર બાદ બનારસ તરફ પ્રયાણ (સફર ૮-૧૦ કલાક)
૧૦	૨૦-૧૨-૧૮	બનારસ	વહેલી સવારે આગમન. ભેલુપુર (શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના ચાર કલ્યાણક ભૂમિ)માં નવકારશી, સેવાપૂજા, ભટ્ટેની દર્શન (શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનના ચાર કલ્યાણક). ભોજન બાદ ચંદ્રપુરી દર્શન (શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ ભગવાનના ચાર કલ્યાણક ભૂમિ), સિંહપુરી દર્શન (શ્રી શ્રેયાંસનાથ

બાળ કલ્યાણ સમિતિ

ISROની મુલાકાત

બાળ કલ્યાણ સમિતિ તરફથી તા. ૦૫-૦૬-૨૦૧૮ના રોજ ISRO ની મુલાકાતનો એક કાર્યક્રમ યોજવામાં આવ્યો હતો. આ કાર્યક્રમમાં ૭૫ જેટલા બાળકોએ ભાગ લીધો હતો.

આપણા જ સમાજની દીકરી (નિયાણી) શ્રીમતી નિશાબેન સતિયા કે જેઓ ISRO માં સિનિયર સાયન્ટીસ્ટનો કાર્યભાર સંભાળે છે, તેમણે પોતાની ખૂબ જ વ્યસ્તતામાંથી અમૂલ્ય સમય ફાળવીને આ મુલાકાતનું સુંદર આયોજન કરી આપ્યું હતું. એટલું જ નહીં, પણ સમગ્ર મુલાકાત દરમિયાન ISRO એટલે શું? તેમની વિવિધ બ્રાંચો, તેમના દ્વારા કરવામાં આવતા કાર્યક્રમો, ઉપગ્રહો, રોકેટ, સ્પેસ (અંતરિક્ષ), મંગળયાન અંગે ખૂબ જ રસપ્રદ માહિતી અમોને આપી. વિદ્યાર્થીઓએ કેટલાક પ્રશ્નો પૂછ્યા, તેમના માહિતીસભર ઉત્તર આપ્યા.

આ વાર્તાલાપ પછી તેમના દ્વારા ઉપગ્રહોને લઈ જતા રોકેટ અંગે અંતરિક્ષયાન અને તેમાં કામ કરતાં અંતરિક્ષ વિજ્ઞાનીઓ અંગેની શ્રી-ડી પિક્ચર જોઈને સર્વએ ગમ્મત સાથે જ્ઞાન પણ મેળવ્યું. ત્યારબાદ મંગળ ગ્રહ (માર્શ) વિશે માહિતી આપતી ફિલ્મ બતાવવામાં આવી.

ત્યારબાદ વિવિધ મોડેલો વિશે ISRO ના એન્જિનિયરોએ ખૂબ જ રસપ્રદ માહિતી આપી.

આ કાર્યક્રમના સુંદર આયોજન બદલ શ્રીમતી નિશાબેન સતિયાનું મોમેન્ટો આપીને કન્વીનર શ્રી મગનલાલ સંઘવીએ તેમનું બહુમાન કર્યું.

અંતમાં સૌ વિદ્યાર્થીઓએ અદ્ભુત મુલાકાતનું સંસ્મરણ દિલમાં લઈને પ્રસ્થાન કર્યું.

(કાર્યક્રમની તસવીરી ઝલક માટે જુઓ : પાના નં.-૭૬)

મે માસમાં સમિતિ તરફથી યોજવામાં આવેલ ચિત્રકામ વર્કશોપમાં શ્રેષ્ઠ ચિત્ર દોરનાર ત્રણ વિદ્યાર્થીઓને નીચે પ્રમાણે ઈનામ એનાયત કરવામાં આવેલ છે. જેમણે પોતાના ઈનામો સમાજના પાલડી ભવન ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મેળવી લેવા વિનંતી છે.

૧. દેવ દીપ શાહ
૨. માન્યતા મૂકેશ શાહ
૩. ધ્રુમીલ રીતેશકુમાર શાહ

મગનલાલ સંઘવી, કન્વીનર - બાળ કલ્યાણ સમિતિ

માનવીનું મૂલ્ય એ શું મેળવે છે એના પરથી નહીં,
એ શું આપે છે એના પરથી અંકાતું હોય છે.

વયસ્ક સમિતિ

સમિતિ તરફથી તા. ૨૫-૬-૨૦૧૮ના રોજ એક કાર્યક્રમ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે યોજાઈ ગયો. શરૂઆતમાં કન્વીનરશ્રીએ સૌને આવકાર આપ્યો હતો. ત્યારબાદ “પતિ થયો તે પત્ની ગયો” કોમેડી નાટકની કલીપ બતાવવામાં આવી હતી. એશિયન સ્પીચ એન્ડ હિયરીંગ ક્લિનિક દ્વારા ૮૦ જેટલા વડીલોનો ઓડિયોગ્રામ કરવામાં આવેલ હતો. ત્યારબાદ શ્રી કમલેશ મહેતા દ્વારા ‘ખાઈ-પી ને વજન ઘટાડો’નું ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ પ્રવચન આપવામાં આવ્યું હતું. આજના કાર્યક્રમના સ્પોન્સર શ્રીમતી ભદ્રાબા વાઘેલા તરફથી રૂા. ૧૫,૦૦૦/- મળેલ હતા. તેમનું શાલ ઓઢાડીને બહુમાન કરવામાં આવેલ હતું. શ્રીમતી ઉર્મિલાબેન મહેન્દ્રભાઈ વસાની, કેક કાપીને બર્થ ડે ઉજવવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત શ્રીમતી નલીની પંકજ મગનલાલ દેઢિયા તરફથી તેમને ત્યાં પૌત્રીના જન્મ નિમિત્તે રૂા. ૨૫૦૦/-ની સ્પોન્સરશિપ મળી હતી. એશિયન સ્પીચ એન્ડ હિયરીંગ ક્લિનિક દ્વારા રૂા. ૨૫૦૦/-ની સ્પોન્સરશિપ મળી હતી. અંતમાં હાઉસીની રમત રમ્યા બાદ ભોજન લઈને સૌ વડીલો આનંદ સાથે છૂટા પડ્યા હતા.

(કાર્યક્રમની તસવીરી ઝલક માટે જુઓ : પાના નં.-૭૬)

● આગામી કાર્યક્રમ ●

સમિતિ તરફથી ઝુમી ઊઠો તેવો રંગારંગ કાર્યક્રમ તા. ૧૫ જુલાઈ, ૨૦૧૮ને રવિવારે સાંજે ૪ વાગ્યાથી શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે યોજવામાં આવેલ છે. કાર્યક્રમને અંતે સ્વરૂચિ ભોજન રાખેલ છે. સમયસર કાર્યક્રમમાં હાજર રહેવા વિનંતી છે.

રજનીકાંત પારેખ, કન્વીનર - વયસ્ક સમિતિ

યુવા વિકાસ સમિતિ અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ સમિતિ દ્વારા આયોજિત સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ

યુવા વિકાસ સમિતિ અને સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ સમિતિ દ્વારા સ્વામિવાત્સલ્યના દિવસ તા. ૨૩-૮-૨૦૧૮ના રોજ ટાગોર હોલ ખાતે એક સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

આ કાર્યક્રમમાં ડ્રામા અને વિવિધ પ્રકારના શ્રુપ ડાન્સ રાખેલ છે. જો તમે આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવા ઇચ્છતા હો તો નીચે મુજબના સભ્યોનો સંપર્ક કરવો.

નામ નોંધાવવા માટે સંપર્ક :

અમી શાહ : ૯૯૭૯૬ ૫૧૯૨૯

રચના પારેખ : ૯૨૨૭૨ ૫૬૫૬૮

વધુ માહિતી અને પૂછપરછ માટે સંપર્ક :

ડૉ. કેતન શાહ : ૯૮૨૫૬ ૮૭૭૪૧

શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ શરૂ કરે છે

● વિદ્યાર્થી ઉપયોગી એક નવું કદમ ●

કરિયર કાઉન્સેલિંગ

કરિયર કાઉન્સેલર : પ્રોફેસર જયરાજ પંડ્યા

સમય : દર મહિનાના બીજા રવિવારે સવારે ૯ થી ૧૨ • સ્થળ : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, પાલડી.

જરૂરિયાત :

આજના સમયમાં કારકિર્દીના ઘણા બધા વિકલ્પ છે, પણ એમાં કયો વિકલ્પ પસંદ કરવો તે બહુ અગત્યનો સવાલ છે. ત્યારે કોઈ પણ વાલી કે વિદ્યાર્થીને યોગ્ય માર્ગદર્શન મળે તે ખૂબ જરૂરી છે. આ ઉપરાંત કેટલીક વખત વાલી વિદ્યાર્થી થોડી દ્વિધામાં પણ જોવા મળે છે, કે તેમને ગમતા બે વિકલ્પમાંથી કયો વિકલ્પ પસંદ કરવો. તેવા સંજોગોમાં કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ દ્વારા વિદ્યાર્થી અને વાલીને કારકિર્દી અંગે વ્યવસ્થિત જાણકારી, યોગ્ય સમજ અને સલાહ આપવા માટે કરિયર કાઉન્સેલિંગનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે, જે આપને વાલી તરીકે કે આપના સંતાનને કારકિર્દીમાં ઉપયોગી બની શકે એમ છે.

મુખ્ય હેતુ :

આ કરિયર કાઉન્સેલિંગના મિશનના મુખ્ય હેતુ આ પ્રમાણે છે :

- ★ વિદ્યાર્થી - વાલીને જરૂરી માહિતી આપવી.
- ★ અમુક ચોક્કસ પ્રકારની કારકિર્દી અંગે માર્ગદર્શન આપવું.
- ★ જ્યાં વાલી કે વિદ્યાર્થીને નિર્ણય લેવામાં મુશ્કેલી અનુભવાય ત્યાં જરૂરી સમજ આપવી.
- ★ વિદ્યાર્થી અને વાલી વચ્ચે અભિપ્રાય અને વિચારો જુદા પડે, તેવા સંજોગોમાં મદદરૂપ બનવું.
- ★ આ ઉપરાંત અભ્યાસ કરવાની આદત અંગે જરૂરી સમજ આપવી.

આવા વિવિધ હેતુને ધ્યાનમાં રાખી આ કારકિર્દી કાઉન્સેલિંગ કરવામાં આવશે.

ખાસ સુચના : આવનાર વાલી - વિદ્યાર્થીએ અગાઉથી સમય લઈને આવવાનું રહેશે અને પોતાનો સવાલ એક અઠવાડિયા પહેલા અહીં આપેલ ઈ-મેઈલ આઈ.ડી. - edc.kjss@gmail.com પર મોકલી આપવાનો રહેશે. એપોઈન્ટમેન્ટ લેવા માટેનો નંબર : ૯૮૨૫૦ ૬૧૧૬૦ અને સમય : સોમથી શનિ : સવારે ૧૧થી ૫.

(એક સિટિંગમાં ૩૦ મિનિટનો સમય ફાળવવામાં આવશે અને વિદ્યાર્થી સાથે બે વ્યક્તિ વાલી તરીકે આવે તે વધુ યોગ્ય રહેશે.)

WHO IS A PSYCHOLOGIST?

A psychologist is an expert in the study of human behaviour. A child psychologist specialises in understanding the thought process and actions of children. They help children in dealing with learning issues, disabilities and other psychological disorders such as anxiety or depression. In addition to this, a psychologist also performs the following duties :

- ★ Address a student's academic, behavioural, emotional and social needs.
- ★ Help deal with various stressors in life. e.g. Exam stress, peer pressure, bullying etc.
- ★ Guidance to parents and all those related to the child to understand the child's psyche.
- ★ Guide students to discover and polish their competencies to excel in life.
- ★ Help children deal with adolescent issues.
- ★ Help children and adolescents dealing with family - related issues, such loss, illness or divorce.

Shri Kutchi Jain Seva Samaj, Education and Overall Development wing, bring forth a new service : Guidance and Counselling especially for children, students and parents. Starting from February 2017, Psychologist Disha Chhadva will be available at the Bhavan on every 3rd Sunday of the month from 10 a.m. to 1 p.m.

Date : 2nd Sunday of every month.

Venue : Shri Kutchi Jain Seva Samaj, Paldi.

Time : 10 a.m. to 1 p.m.

Contact : 98250 61160

"We know what we are, but we don't know what we can become!"

હિસતી નજરે....

માસ મે-૨૦૧૮ દરમ્યાન શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વિવિધ સેવાઓનો લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ

ક્રમ	સેવાઓ	લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ
૧.	<p>(અ) માતુશ્રી સાકરબેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય - સુપ્રીમવાલા) શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, પાલડી, અમદાવાદ.....</p> <p>શ્રી નવનીત મેડિકલ સેન્ટર તથા શ્રીમતી પ્રભાવતીબહેન કાંતિલાલ વેલજી સાવલા મેડિકલ ચેક-અપ સેન્ટર, પાલડી, અમદાવાદ.</p> <ul style="list-style-type: none"> કુલ લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ..... જેમાંથી - શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વ્યક્તિઓ..... ૫૧૭ સાધુ-સાધ્વીજી મહારાજ સાહેબો..... ૬૯ મોતિયા - આંખનાં ઓપરેશન (સાપ્તાહિક બે દિવસ)..... ૧૧ સોનોગ્રાફી..... ૧,૩૭૩ ટી.એમ.ટી. (માત્ર ડોક્ટર દ્વારા ભલામણથી)..... ૨૪ બોડી ચેક-અપ..... ૫૨૩ અન્ય..... ૯,૯૩૬ 	૧૨,૪૫૩
	<p>(બ) માતુશ્રી કંકુબેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા) સેવા ભવન, પાલડી, અમદાવાદ કુલ લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ..... ૮૩૭</p>	૮૩૭
૨.	<p>જી.એમ.ડી.સી. પ્રાયોજિત શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ - શાહીબાગ, અમદાવાદ</p> <ul style="list-style-type: none"> શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ..... ૨,૭૨૧ શ્રી જલારામ અન્નક્ષેત્રમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ..... ૫૩૫ શ્રી ધીરજલાલ ટોકરશી કાપડિયા ડાયાલિસિસ સેન્ટરમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ..... ૪૭૪ 	૩,૭૩૦
૩.	<p>માતુશ્રી કંકુબેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા) સેવા ભવન, ગીતા મંદિર, અમદાવાદ લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ..... ૨૮૫</p>	૨૮૫
	<p>માસ મે-૨૦૧૮ દરમ્યાન વિવિધ પ્રકારની સેવાઓનો લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિ.....</p>	૧૭,૩૦૫

દુઃખ અને મુશ્કેલી એ માનવીને શિક્ષણ આપતા બે શ્રેષ્ઠ ગુણ છે.
જે માનવી સાહસ સાથે સહન કરે છે, એ જીવનમાં સફળતા મેળવે છે.

મેરેજ બ્યુરો

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન પર કોઈ પણ જ્ઞાતિના યુવક - યુવતી માટે મેરેજ બ્યુરો કાર્યરત છે. આપશ્રી આપનું નામ રજિસ્ટર કરાવીને મેરીંગ સંબંધી જરૂરી વિગતો મેળવી શકશો. રૂબરૂ મુલાકાત માટે દર શનિવારે બપોરે ૩.૦૦થી ૬.૦૦નો સમય નક્કી કરવામાં આવેલ છે. જરૂરિયાત અનુસાર આપશ્રી મેરેજ બ્યુરો સમિતિના કન્વીનર શ્રી હીરજી પાસુ શાહનો મોબાઈલ નંબર ૯૮૨૫૩ ૮૦૮૬૬ પર સંપર્ક સાધી શકશો.

હીરજી પાસુ શાહ, કન્વીનર - મેરેજ બ્યુરો સમિતિ
શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

મુખ્યમંત્રી અમૃતમ્ 'મા' યોજના અને મુખ્યમંત્રી અમૃતમ્ 'મા વાત્સલ્ય યોજના'

Registration Form (નોંધણી પત્રક)

અરજી ક્રમાંક : _____

First Name (પહેલું નામ) : _____
 Father's / Husband's Name (પિતા/પતિનું નામ) : _____
 Surname (અટક) : _____

Address (સરનામું) : _____
 House No./Road & Street (ઘર નં./માર્ગ/શેરી) : _____
 Village (ગામ) : Taluka (તાલુકો) : _____
 District (જિલ્લો) : _____

CONTACT DETAILS : Mobile No. (મોબાઈલ નં.) : _____
 Telephone No. (ટેલિફોન નં.) : _____

REQUIRED DOCUMENTS (જરૂરી પ્રમાણપત્રો)

- Ration Card (રાશન કાર્ડ) :
- Photo ID Proof (તમામ પુત્ર વયની ઉંમરના લાભાર્થીઓના ફોટો સાથેનું ઓળખપત્ર) :
- Certificate of Annual Family Income (Less than Rs. 1.20 Lakhs per year) of HoF issued during current financial year - for Ma Vatsalya Yojana. (કુટુંબના વડાના નામનું ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં કઢાવેલ કૌટુંબિક આવક (વાર્ષિક રૂ. ૧.૨૦ લાખથી ઓછી)નું પ્રમાણપત્ર - મા વાત્સલ્ય યોજના માટે) :

Financial Year (નાણાકીય વર્ષ) : _____ Total Income (કુલ આવક રૂ.) : _____
 (અરજદારની સહી) _____

• મા વાત્સલ્ય યોજના માટે બાંહેધરી •

આથી હું _____ બાંહેધરી આપું છું કે

- ૧) હું / કે મારા કુટુંબનો કોઈ સભ્ય કામદાર વીમા યોજના (ESIS)ના લાભાર્થી નથી.
- ૨) હું / કે મારા કુટુંબના કોઈ સભ્યએ 'મા' યોજનાનું કાર્ડ કઢાવેલ નથી.
- ૩) જો અરજીમાં જણાવેલ હકીકત ખોટી જણાય કે અમોએ જાણી બુઝીને ખોટી હકીકત / વિગત રજૂ કરેલ હોવાનું ધ્યાને આવે તો ખોટા દસ્તાવેજો રજૂ કરવા બદલ અમારી સામે કાયદેસરની કાર્યવાહી હાથ ધરી શકાશે. તેમજ ખોટી હકીકત રજૂ કરવી તે ફોજદારી ગુનો બને છે, તે હકીકત અમો સારી રીતે જાણીએ છીએ.

તારીખ : _____
 સ્થળ : _____ (કુટુંબના મુખ્ય વ્યક્તિની સહી)

• વેરીફાઇંગ ઓથોરીટીનું પ્રમાણપત્ર •

આથી હું _____ TVA/FVA (તાલુકો _____)

તરીકે ઉપરોક્ત અરજદારની વિગતો અને જરૂરી અસલ પ્રમાણપત્રોની ચકાસણી કરેલ છે અને જે ખરાઈ કરતાં સાચી માલૂમ પડેલ છે.

તારીખ : _____
 સ્થળ : _____ (વેરીફાઇંગ ઓથોરીટીની સહી)

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
માતૃશ્રી કંકુભેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા))
શ્રી કચ્છી જૈન સેવા ભવન
એસ.ટી. સ્ટેન્ડ પાસે, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
માતૃશ્રી સાકરબહેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય - સુપ્રીમવાલા)
શ્રી કચ્છી જૈન ભવન
પાલડી, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ
શાહીબાગ, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
શ્રી નવનીત ભવન (આવાસ યોજના)
બહેરામપુરા, અમદાવાદ.

વર્ષ વલપટથી આખા ભારતમાં લોજિસ્ટિક્સ સોલ્યુશન આપતી કંપની

800+
MODERN
VEHICLES

22
STATES+
4 UTs

650+
BRANCHES

અમારી વિશેષતાઓ - સિંગલ વિન્ડો સ્લોજીંગ

- VT/VX ની ૬૫૦+ શાખાઓ
- ISO 9001:2015 પ્રમાણિત કંપની
- Robust Systems & Processes પર કાર્યરત
- Trace & Track Facility સાથે સંપૂર્ણ કોમ્પ્યુટરાઈઝ નેટવર્ક
- બુકીંગ થી કિલિવરી સુધી સામાનને Complete Insurance Cover
- ૧૦ કિલોથી ફુલ ટ્રક લોડ સુધીના પાર્સલ સ્વીકારીએ છીએ
- ૧૦૦૦૦૦+ સંતુષ્ટ ગ્રાહકો
- Hard Freight Surface Transportation માં ૬ દાયકાનો અનુભવ
- રોડ, એર અને રેઈલ દ્વારા Door to Door Express Cargo
- વિસ્તૃત ઘર્ષ શક્તી Supply Chain & Inventory Management

V-TRANS®

Driving Excellence

Our other Divisions

Safe and Reliable - For Your Peace of Mind

Warehousing & Inventory Management

Unit 6, Corporate Park, VN Purav Marg, Chembur, Mumbai, Maharashtra - 400071
Toll Free: 1800 220 180 / Website: vtransgroup.com / Email: info@vtransgroup.com
Download: V-Trans APP from Google/IOS

मंगल मंदिर • जुलाई-२०१८ • ६१

Blazo Clothing Mfg. Co. Pvt. Ltd.
310, Amit Industrial Estate, 61, Dr. S.S. Rao Road
near Gandhi Hospital, Parel, Mumbai - 400012
Tel: (022) 24124595, 24168645, 24115010, 24104290
blazoorder@yahoo.co.in / www.blazoclothing.com

સુપ્રસિદ્ધ કલાકારો દ્વારા અભિનીત સુપરહીટ નાટકો, ફિલ્મો,
કોમેડી સીન, હાસ્ય-કલાકારોના જોકસ અને બીજું ઘણું બધું.

ગુજરાતી મનોરંજનનો ખજાનો

“Shemaroo Gujarati App”

FREE ડાઉનલોડ કરવા માટે

આજે જ **9222231242** પર મિસડ કોલ આપો.

Also Available on

www.shemarooent.com

YouTube /shemaroogujarati

f /shemaroogujarati

t /shemarooguj

WhatsApp “GUJ” on +91 7710042999